

REFORMÁTUS

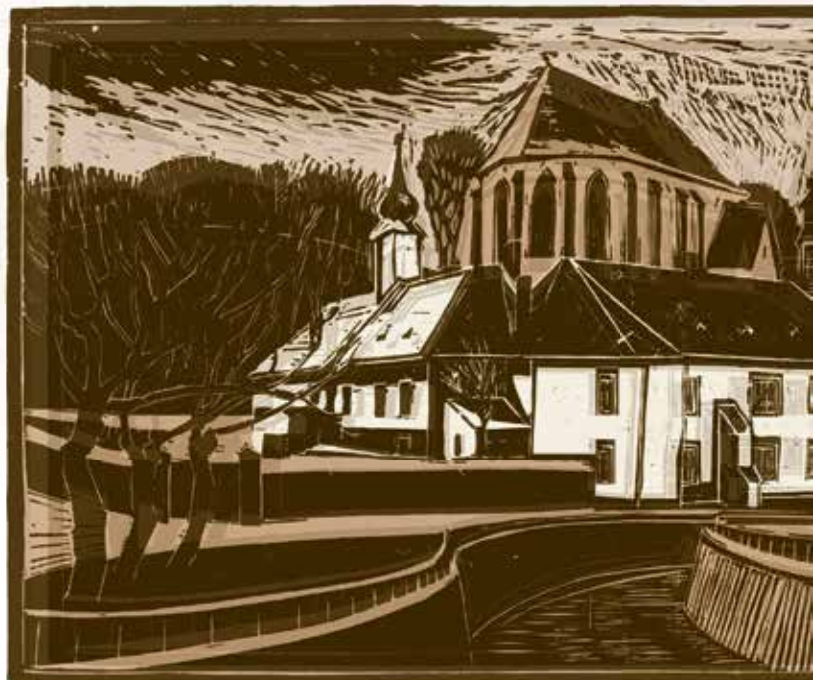

MDCCCXCVI

LÉVAY JÓZSEF REFORMÁTUS GIMNÁZIUM

VISSZA A JÖVŐBE

Ma már a filmklasszikusok közé sorolhatjuk a fenti címen bemutatott filmtrilógiát. Bár elképzelhetetlen maga az időutazás ténye, mégis érdekes kérdésekre próbál választ adni a történet. *Mi lenne ha? Történhetne másképp, tudunk változtatni, tudjuk befolyásolni az eseményeket, vagy éppen az a jó, ahogy történt?* Természetesen nem a filmet akarom elemezni, de amikor olvasni kezdtem a most összegyűjtött írásokat, úgy éreztem, mintha 30-40 évet utaztam volna vissza a múltba, aminek részese voltam magam is, mindeközben már ismerem a jövőt, vagyis a jelent. Így az emlékezést nem csupán egy elmesélt történet kívülálló szemlélőjeként tehetem, hanem úgy is, mint aki szem-, és fültanúként részese voltam az eseményeknek. Egyháztörténelem és személyes történelem összekapcsolódnak azokban a fontos mérföldkövekben, amelyek mára az emlékezés kövei lettek. Visszafelé mindig azért kell néznünk, hogy aztán legyen bátorságunk hittel előre tekinteni. Mert a

csodákat csak akkor tudjuk a jelenben megélni, ha a jövőnket a múltra alapozhatjuk.

Olyan múltra, ami sokkal régebbre, majd kétezer évre nyúlik vissza. Az első pünkösdi csodája, a gyülekezet csodája, a hitünk csodája a múltban és a jövőben is változatlanul jelenlévő Úrra, Krisztusra nézve tárulhat fel előttünk. A mi lenne, ha, a miért éppen akkor, miért éppen úgy kérdésekre egyszerű válaszokat kapunk. A jövőt is kézben tartó Isten, így látta jónak.

...munkái után a
...méri vármegyék vissza-
...ak a királyságra, és véget ért
...világos védeltség kerzaka.
...rályba német katonaságot
...telepítettek.

...gázlók a kerek székben,
...elmarad a kerek
...adózás, megszűntek a
...táblózatások, a
...népszeg gyarapodott.

...később Péter és Pál (1600)
...14-16. század) a pécsi bispókat
...fogadta lakóit.
...III. István király (1038-1041)
...és innen szabályozta az állam
...közéletét, munkáját, rendjét.

...később Péter és Pál (1600)
...14-16. század) a pécsi bispókat
...fogadta lakóit.
...III. István király (1038-1041)
...és innen szabályozta az állam
...közéletét, munkáját, rendjét.

Ki gondolta, hogy pünkösdkor az a Péter, aki alig ötven nappal azelőtt megtagadta, a vele eltöltött időnek és a jelent munkáló Léleknek az erejével mégis alkalmassá lesz Krisztust megvallani, és a beszéde ezeket fordít a Megváltó felé. Ki gondolta, hogy ezek a megkeresztelkedni vágyó emberek lesznek az első gyülekezet, akik előre tekintettek, és elénk adták a jövőt. *Ki gondolta akkor, hogy ez a hit máig hatóan formálja a világot?* Mert lehet, hogy időnként meghanyatlik, elgyengül a hitünk, a gyülekezeteink közössége, az egyházszerkezetünk, de a jövő reménységét nem pusztán emberi erőforrásainkra, hűségünkre, vagy elszánásunkra alapozhatjuk, hanem mindezt Krisztus felől szemlélhetjük. **„Az egyházban nem egy eszményi közösség megvalósításáról, hanem arról a közösségről van szó, melyet Krisztus ajándékoz nekünk. Krisztusról van szó, s nem az egyes emberről, és nem a kegyes közösségről.” (Kálvin)** Mit gondolunk erről, vajon van erről tiszta világos látásunk, és ennek fényében hogyan látjuk mai közösségeinket? Ezekre a kérdésekre is kerestük a választ ebben a lapszámban.

A közösségeinkben végzett szolgálataink ennek a nagy egésznek válhatnak részévé, ezért emlékezhetünk az eltelt 30-40 évre hálaadással. Egy lelkipásztori, vagy intézményeinkben végzett szolgálat lezárása egy olyan rendkívüli alkalom emberi életünk során, amikor megadatik számunkra, hogy értelmezni tudjuk a mögöttünk lévő eseményeket. Megláthatjuk a mellettünk, értünk és általunk munkálkodó kegyelmes Istent, aki olykor próbára tett, aki néha megengedte, hogy elbukjunk, de a legmélyebb és legveszedelmesebb hullámok között sem hagyott magunkra, hanem éppen azt tanította meg, hogy sem magasság, sem mélység nincs, amiben Ő ne lenne jelen. Így láthatjuk együtt a múltat, a jelent és a jövőt.

Örömmel és hálával tovább adott örökségünk legyen jövőt formáló hitté, a megújulást munkáló Lélek által.

Hangóné Birtha Melinda
főszerkesztő

TARTALOM

29 Kerületünk - Török István emlékére

40 Kiemelt intézmények - LÉVAY 30

Köszöntés -
Vissza a jövőbe 1
Hangóné Birtha Melinda írása

Meditáció -
Emlékkövek 4
Kiros Eszter írása

Szentlélek nélkül ... 6
dr. Kis Klára írása

Hitvallásaink -
A heidelbergi Káté 8
54. kérdés
Homoki Gyula írása

Történet és recept -
Olasz meló 10

Gyereksarok -
A Lélekmadár röpte 16
Borbély János írás

Kreatív sarok -
Pünkösdi filcdísz 20
Z-Hangó Viola írása

Női szemmel - 23
Kántor Mária írása

Kerületünk -
Közös szolgálatok 26
Dani bácsival
dr. Domokosné Fazekas Hajnalka írása

Diakónia -
A Szolgálat szeretete 32
Csomós Balázs írása

Diakónia -
A művészetterápia 34

Diakónia -
A kedvességben 36
megbújó erő
Hajnal András írása

A DIAKÓNIA 38
időszerűségéről
Patyán László írása

Kiemelt intézmények -
Tanulni és Tanítani 45
Több szerző írása

Kiadja a Tiszáninneni Református Egyházkerület Elnöksége:

Pásztor Dániel | *püspök*
Dr. Molnár Pál | *főgondnok*

Felelős Szerkesztő:
Hangóné Birtha Melinda

Szerkesztőbizottság:
Baksy János, Csomós Balázs,
Marozsák Dániel,
Szalay László Pál, Tokár Sándor

Rovatvezetők:
Dr. Kusnyír Éva, Viola Judit,
Dr. Kis Klára,
Záhorszki-Hangó Viola

Külső munkatársak:
Vass Enikő, Tóth Alexandra

Teljes nyomdai előkészítés:
Cseh Attila

Képek, illusztrációk, borítókép:
Horváth Csongor, Zelenák Emese,
Botár Bálint, Kovács Gabriella

A szerkesztőség címe:
3525 Miskolc Kossuth u 17.,
srlszerk@gmail.com

Nyomda: Kapitális Kft.
Felelős vezető: ifj. Kapusi József
Ára: **500 Ft**
XII. évf. 2. szám 2024. május
ISSN 2063-9376

88 Egyháztörténet - Lévay József a református egyházban

Kiemelt intézmények -
Lelkiség a Lévayban 50
Sipos Tamás írása

Műemlékeink -
A rejtélyes kehely 54

Szövetségek -
Nőszövetségi konferenciák 56

Intézményi hírek 59
Több szerző írása

Igazat Mondd,
Ne csak a Valódit -
Élő Egyház 64

Gyülekezeti hírek 69
Több szerző írása

Mit csinál a lelkipásztor? 76
Kovács Balázs írása

Turisztika -
Lévay József Emlékház 86

Egyház és irodalom -
Követhető-e Jézus? 91

EMLÉK

KÖVEK

Sámuel pedig fogott egy követ, felállította Micpa és Sén között, és elnevezte Eben-Háézernek, mert ezt mondta: *Mindeddig megsegített bennünket az ÚR!*

Józsué odahívta azt a tizenkét férfit, akiket Izrael fiai közül kijelölt, törzsenként egyet-egyet, és azt mondta nekik Józsué: Menjete be a Jordán közepébe, Isteneteknek, az Úrnak ládája elé, és vegyen föl mindegyikötök egy-egy követ a vállára, Izrael törzseinek a száma szerint. **Legyen ez emlékeztető jelül közöttetek! És ha majd megkérdezik fiaitok, hogy miféle kövek ezek, akkor ezt mondjátok nekik:** Kettévált a Jordán vize az Úr szövetségládája előtt, amikor átkelt a Jordánon; kettévált a Jordán vize, **és erre emlékeztetik ezek a kövek Izrael fiait mindörökké.**

Emlékkövek. Az első történetben Sámuel állítja Izrael életének egy zűrzavaros periódusában, a királyválasztás előtt. A másodikban pedig Józsué parancsára, emelik őket bizonyágtételként Isten hűségéről. A hetekben olvashattuk a bibliaolvasó kalauzban, Józsué könyvében az emlékkövek állításáról szóló szakaszt. Meghatározó élmény volt Izrael népe számára a fiatal és az idősebb generáció előtt ezeknek az oszlopoknak a felállítása. Emlékeztető Izraelnek a megtett út áldásairól, kihívásairól valamint bizonyágtétel a környező népeknek: A zsidók Istene erős, hűséges, személyes Úr, aki megerősíti az övéit a harcokban és győzelmet ad. Jel volt ez a vezetőnek: szakaszhatár következik, szükséges újra megerősíteni a szövetséget.

Talán így lehetett Józsué és Sámuel is, akik hűséggel végezték el az Istentől kapott feladatot és hitték, hogy Isten gondoskodik a folytatásról, megérkezve ahhoz a határhoz, ami addig nem látott kihívások elé állította a népet és egyben vezetőket is. Szakaszhatárhoz érkezett a gimnázium, Ábrám igazgató úr beszédét hallgatva az volt bennem, hogy küldetéstudatú vezető az lehet, akinek Istentől jött elhívása van, az erős vezetőnek jellemesnek kell lennie, a példaadó vezetőnek kipróbálnak, szolgáló vezetőnek lenni, azonban már a Szentlélek munkája. Hála azért, hogy az elmúlt harminc évben vezetett vezetőnk volt.

A vendégsereget szemlélve sok-sok szülőt, lekipásztort, nyugdíjas kollégát, iskolavezetőt láttam, akik végig élhették a református gimnázium újraindításának nehézségeit, a hőskorszakot, a saját gyermekek otthagyasát a kollégiumban, és az unoka jelentkezését az almamáterbe. Harminc év hosszú idő, két generáció, amiben megtapasztaltuk, a világ gyorsan változik, de Isten hűsége, gondviselése biztos alap, kőszikla. Ahogyan Izrael népe megélte ezt a pusztai vándorlás során, majd a bírák korszakában is. Sokszor elhangzott, hogy a Lévay egy erődítmény, kősziklára épült ház, külön világ: ahol bár a külső épül, szépül, változik, de a fundamentum, amin épült, örök és változhatatlan. Emberformáló iskola, otthon. Ahová jó megérkezni és ahonnan jó elindulni.

A hálás tizenkettedikeseket hallgatva, számba vettem az én hála-, emlékköveimet, az elmúlt évtizedben, amíg „lévays” lehettem. Hála az ide elhívó emberi szóért, a befogadásért, az előttem és utánam járó vallásnarakért, a kollégáimért, barátokért a több mint ezer diákért, azokért a hitvalló és példamutató emberekért, akiket itt ismerhettem meg, a hiteles vezetőkért, és azokért a szemlélet és személyiségformáló élményekért, lehetőségekért, amelyek miatt mindig is büszkén fogom elmondani, hogy én is lévays lehettem egy időre.

Ahogy egy nagyon kedves lelkész nő barátom fogalmazott, az emlékkövek azt is üzenik, hogy Isten mindig gondoskodik arról, hogy legyenek „fiak”, akiknek elbeszélhetőek az Isten csodás dolgai és akik majd tovább adják azt a következő nemzedéknek. Határon túl, kontinenseken átívelően mindig voltak küldöttek, akik vitték és hozták a hírt, hogy Krisztus követése összekapcsol és testvérekké formál. Látna a fiatalok több nyelvű műsorát, a rövid színdarabot a prófétáról, a Lámpás szolgálatát hallgatva, végig gondoltam hány és hány alkalommal szolgálhattam már együtt volt lévays diákokkal, az ország legkülönbözőbb pontjain. Így megtapasztalva beteljesülni az ígét, hogy elmenjetez és gyümölcsöt teremjetez.

Amikor kézhez kaptam a Lévay 30 ünnepi gálájára szóló meghívót, ezek az emlékkövek jutottak az eszembe a **hálára indító, állandóságot a folytonosság kifejező, szakaszhatár jelölő, biznyságtételek és Isten ígéréte**i. És bár oszlopokat nem emeltünk az évfordulóra, de lélekben mégis „vissza, előre, felfelé és körül tekinthettünk”, (Ábrám Tibor), megköszönve az elmúlt harminc évet és megerősödve a hitben együtt, ahogy az Isten visz tovább.

”SZENTLÉLEK NÉLKÜL ISTEN TÁVOL VAN”

„Szentlélek nélkül Isten távol van, Krisztus múlt marad, az evangélium holt betű, az egyház pedig puszta egyesület; az uralkodás egyik formája csupán. A misszió propaganda, a liturgia szellemidézés, a keresztyén erkölcs pedig rabszolgamorál.”

A fenti Athenagorasz patriarchától származó idézet kiváló, tömör foglalata a pünkösdi jelentőségének. Nevezetesen, hogy Szentlélek nélkül a keresztyénség „háza táján” semmi sem igazi. Tűnjön bár nagyon hitelesnek, ideig-óráig lehet megtévesztő a hasonlóság, de hosszabb távon már nem lehet nem észrevenni, hogy valami nem stimmel. Hogy minden csak utánzat. Hogy a Lélek gyümölcse „kicsit sárgább, kicsit savanyúbb”, mint kellene és főleg „a mienk...” Szeretet helyett érzélgősség, öröm helyett lazulás, békesség helyett görcsös önuralom, jóság helyett jókódás terem rajtunk. Erőnk inkább erőlködés, vagy erőszakosság. Szélségünk meghunyászkodás. A hűséget összetévesztjük az érdekszövetséggel, a mértékletességet pedig az önszabotázssal.

Ennek a fajta „lélektelenségnek” letagadhatatlan jele továbbá az is, hogy nem következik belőle semmi. Nem támad a közelében lényegi, mély változás. Isten újjáteremtő munkájának nincsenek jelei minden jól szervezethez ellenére sem. Sőt minden éppen ellentettje, karikatúrája annak, amit Isten kigondolt az Ő egyházának természetrajzárol.

De hála legyen érte Istennek, hogy mindenhol élet támad, ahol teret nyer Isten Szentlelke. A Lélek munkaköri leírása hihetetlenül gazdag és összetett. Gyakorlatilag mindenhol jelen van, ahol Isten cselekszik. Mindenhol a Lélek ereje munkálkodik, ahol Isten „akcióban van.” Ezek közül kettőt szeretnék most kiemelni.

1. Isten Szentlelke csodálatos módon teszi „egyidejűvé” az üdvtörténet eseményeit és jelenben zajló életünket. Fantasztikus módon aktualizálja a régi írásokat és alkalmazza azt „most”-ban élő emberek életére. Az első pünkösdkor is megélték ezt Péter prédikációjának hallgatói, amikor a Lélek egy adott pillanatban tette aktuálissá számukra Jézus Krisztus nagypénteki kereszthalát, a Róla szóló ószövetségi próféciaik beteljesedését, és az Isten-

hez való viszonyuk rendezésének lehetőségét. Páratlan, meggyőzőési kísérletekkel, befolyásolási technikákkal el nem érhető pillanatai ezek az életünknek. Amikor Isten az Ő Szentlelke által bevesz az Ő erőterébe, és összekapcsol Önmagával.

2. A Lélek sodrában megsejtünk valamit Isten felfoghatatlan **erejéből és hatalmából**. A hatalom kérdése régi neuralgikus pontja az emberi együttélésnek. A Babel tornyának története, amit a pünkösdi ellenpontjaként szoktunk emlegetni, megmutatja, milyen mértékű az ember hatalomvágya. Technikai tudás birtokában az ember olyan építményt akar, ami az eget ostromolja. Az ember elhiszi, hogy mindent meg kell csinálnia, amit meg lehet csinálni. És elhiszi, hogy mindent megtehet, amit meg akar tenni. Nincs határ. A hatalom háttartalanságát láthatjuk a diktatúrák történetében, ami olykor elmegy a tébolyig, az elmeháborodásig. De hála legyen Istennek, hogy végül az Ő irgalmas kezében futnak össze a szálak, hogy a végső döntéseket Ő hozza. Hogy a Babel tornyok neveltséges tákolmányokká váljanak Ő előtt, mert Ő az, aki határokat szab. Hogy megengedi látnunk; az élet erői nem az égisz törekvő versengés irányába hatnak, hanem az Isten akaratának engedő „egy nyelvet beszélés” szándékában.

Pünkösdi ünnepe most újra hálássá tesz bennünket azért az ellenállhatatlan erőért, amivel az Úr meglátogat bennünket, és megragadja halandó életünket beemelve azt az Ő örökkévaló szeretetébe.

Dr. Kis Klára

**Napfényben ázik
szomjasan a föld,
vasnál erősebb csírák
mocorognak, rügyet
vajúdik boldogan az ág,
babusgat bimbó
-csecsemőket. Tavasz
fedőnév alatt a csodák
újrátörténnek,
végtelenedik alkalommal
már- emberekben is.**

(Füle Lajos)

AZ ÉLŐ IGE ÉVE 2024

*Számomra az élő ige kincs, amelyet az elmúlás erői sem pusztíthatnak el.
Nem azon kell gondolkodnunk, hogy milyen Isten és mit akarhat, hanem egyszerűen rá
kell néznünk a keresztre, el kell olvasnunk, hogy mit tett értünk.*

*„Bízzatok, én vagyok, ne féljete!- mondta az Úr Jézus a tanítványoknak,
de ez nem csak ott és akkor hangzott megnyugtatóan, hanem itt és most is.*

*Békét, megnyugvást jelentő üzenet, ha komolyan veszem, ha elhiszem,
ha nem a körülményeimre, hanem Jézusra nézek.*

Barna Sándor • egyházkerületi lelkészi főjegyző

54 HITVALLÁSAINK KÉRDÉS

54. Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról?

Hiszem, hogy Isten Fia a világ kezdetétől a világ végezetéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és igéje által az igaz hitben megegyező, örök életre kiválasztott gyülekezetet gyűjt magának, ezt oltalmazza és megtartja. Hiszem, hogy ennek a gyülekezetnek én is élő tagja vagyok, és örökké az is maradok.

A pünkösti ünnepkör jó alkalom arra, hogy hitvallásaink alapján újra alapvető kérdéseket tegyünk fel a Szentlélek Isten munkájáról és az egyház természetéről. A **Heidelbergi Káté 54. kérdés-felelete** egy mondatba sűríti azokat a fontos állításokat, amelyek elengedhetetlenek az egyház valódi önmeghatározásához. A válasz mindegyik mondatrésze gazdag üzenettel bír, a terjedelemre tekintettel éppen ezért most csak három főbb gondolatkört emelek ki, amelyek úgy hiszem, egyre aktuálisabbak és sürgetőbbek.

„Hiszem...”

Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról? Már a kérdés is megakaszthat bennünket, hiszen ez az a kérdés, ami manapság egyre ritkábban hangzik el. A közvéleménykutatók, a szociológusok, népszámláló biztosok száját gyakrabban hagyják el a „Mit gondolsz az egyházról?” vagy „Hogyan látja az egyház mai helyzetét?” felvetések. Egyházon kívüliek és belüliek pedig manapság ennél is többször kérdezik beszélgetésekben: „Hallottad, mi történt már megint az egyházban?” Vélemények, történetek, élmények, egyéni vagy összetársadalmi botrányok keretezik az egyházról szóló nézeteinket. Talán soha nem volt még nagyobb reneszánsza (és kísértése) annak, hogy hírek és elképzelések szűrőjén keresztül rakjuk össze ki-ki az egyházról szóló tanítást. A hitvallásunk szerint a hívő ember számára az egyház elsősorban hitkérdés. Nem menekülési stratégia ez, hogy az intézményes egyházzal kapcsolatos mindennapos tapasztalatainkat egyszerűen félresöpörjük, miközben valami megfoghatatlan és elvont fogalomba kapaszkodunk. Mégis mint oly sok más kérdésben, úgy az egyházról szóló helyes tanításban is az Isten igéje igazítja ki és helyezi perspektívába az ember törekeny és homályos benyomásait, gondolatait. A keresztyén ember számára az egyház több, mint pusztán egyesület vagy társadalmi konstrukció. Ezt főleg a válasz utolsó mondata húzza alá, amikor személyes üggyé teszi az egyházat, egy olyan valósággá, amelyből nem vonhatom ki magam, hiszen a Krisztusban újjászületett ember elidegeníthetetlenül tagja lesz annak a gyülekezetnek, amelyet Isten elhív és megszentel magának. Ez nem jelenti azt, hogy ne élhetne a kritika jogával és felelősségével, esetleg ne vehetné észre a gyülekezet problémáját, de ezt sohasem a kívülállók felsőbbrendűségével teszi, hanem az odatartozás elkötelezettségével.

„Isten Fia...”

Feltűnő, hogy a Lélekről és az egyházról szóló feleletben egyetlen cselekvő alanyt nevez meg a hitvallás. Isten Fia az, aki minket megelőzően cselekszik. Ő választja ki Övéit, Ő gyűjti egybe őket, Ő oltalmazza és Ő tartja meg ezt a közösséget. Már-már zavaró lehet számunkra, hogy ennek az egész folyamatnak mi csupán tárgyai vagyunk. A szentírási képek, amelyeket az egyház metaforáiként szoktunk használni, szintén Krisztus megelőlegezett helyét és munkáját hangsúlyozzák: Ő a pásztor, mi a juhaink; Ő a fő, mi a tagjai; Ő a szegletkő, mi a kövek stb. Mindez jelzi számunkra, hogy az egyház csak azért van, mert Krisztus a Lélek és az ige által életre hívta. Nem azért egyház az egyház, mert Krisztusról pusztán tanúskodik, rá mutat, és hozzá vezet az embereket. Az egyház azért egyház, mert kezdete, munkája, élete és vége Krisztusban van. Jür-

Saverne (spr. -wärm), franz. Name von Zabern (s. d.).

Savery, Thomas, einer der Vorläufer Watts in der Erfindung der Dampfmaschine, geb. um 1650 zu Sbilston in Devonshire, gest. 1716 (s. Dampfmaschine, Geschichtliches).

Savi, hinter lat. Tier- und Pflanzennamen bedeutet Paul Savi, einen ital. Naturforscher, gest. 1844 als Professor in Pisa; er schrieb außer zahlreichen zoolog. und botan. Abhandlungen: «Ornithologia toscana» (4 Bde., Pisa 1827–31).

Savigliano (spr. -wiffä), Stadt im Kreis Saluzzo der ital. Provinz Cuneo in Piemont, rechts an der Maira, an den Binien Carmagnola-Cuneo und S.-Saluzzo (12 km) des Mittelmeeres, in fruchtbarer Ebene, ist regelmäßig gebaut und von Mauern und Türmen umgeben, hat (1881) 9932, als Gemeinde 17150 E., in Garnison ein Bataillon des 8. Infanterieregiments und das 17. Kavallerieregiment (außer 2 Eskadrons), eine Stiftskirche mit Gemälden des hier geborenen Mulinari (gest. 1640), genannt Carraccino, eine Benediktinerabtei, großen, mit Säulenhallen umgebenen Marktplatz, schönen Triumphbogen (Stadtthor); Tuch-, Leinwand- und Seidenweberei und Handel mit Vieh und Hanf. — Am 4. und 5. Nov. 1799 siegten hier Russen und Österreicher unter Melas über die Franzosen (s. Josefano). S. ist Geburtsort der Violinspielerinnen Teresa und Maria Milanollo.

Savignano di Romagna (spr. -winnjä-mannja), Stadt im Kreis Cesena der ital. Provinz Forlì, an der Via Aemilia und der Linie Bologna-Rimini des Adriatischen Meeres, hat (1881) 2126, als Gemeinde 4561 E., und eine von dem hier geborenen Altertumsforscher Graf Vorghesi (s. d.) gestiftete Akademie mit Bibliothek von 18000 Bänden und Münzsammlung.

Savigny (spr. -winnjib), Friedr. Karl von, Jurist, geb. 21. Febr. 1779 zu Frankfurt a. M., bezog 1796 die Universität Marburg. Nachdem er auch vorübergehend Göttingen, Leipzig und Halle sowie Jena besucht und einige Reisen gemacht hatte, begann er 1800 in Marburg jurist. Vorlesungen, zuerst als Privatdocent, seit 1802 als außerord. Professor. Auf mehrjährigen Reisen durch Deutschland und Frankreich widmete er sich der Auffindung unbekannter Quellen des röm. Rechts und der Rechtsgeschichte. 1808 wurde er Professor der Rechte in Landsbut und 1810 bei Errichtung der Universität in Berlin einer der ersten Lehrer an derselben, 1817 Mitglied des Staatsrats, 1819 Rat des für die rhein. Provinzen errichteten Revisionshofs und endlich 1812 preuß. Minister für die Revision der Gesetzgebung. Er trat im März 1818 ins Privatleben zurück und starb 25. Okt. 1861 in Berlin. S. gehörte zu den Führern der sog. historischen Schule der Rechtsgelehrten, obwohl man ihn, ohne Hugo und Schöffer Unrecht zu thun, nicht den Stifter derselben nennen kann. Innerhalb dieser Richtung trat S. zur Zeit der Befreiungskriege den Vorschlägen von Ebibaut, Schmid, Gönner u. a., welche Rechte befreites Gesetz befürworteten, in der vielbekämpften Schrift «Vom Verfall unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft» (Heidelb. 1815; Neudrud, Freiburg i. Br. 1892) entgegen. Die Hauptthätigkeit S.s war indessen histor. Untersuchungen zugewendet, denen man seine «Geschichte des röm. Rechts im Mittelalter» (6 Bde., Heidelb.

1815–31; 2. Aufl. 1840) bat. Ferner sind zu nennen: «Savigny'sches» (Heidelb. 1807), 1865) und eine Reihe von ihm mit Eichhorn und Schöffer für Geschichte des röm. Rechts (8 Bde., 1815 fg.). Diese Aufsätze sind in seinem dogmatischen Hauptwerk röm. Rechts (8 Bde., Sach- und Quellenregister, dessen Fortsetzung: «Das röm. Recht» (1851–53), hat S. die schiedlichen Behandlung, vgl. S.s Biographie von Ruborff (Weim. 1862), 1867), Landsberg (Pp. 1867) zu seinem hundertjährigen Jubiläum.

Savigny (spr. -winnjib), preuß. Diplomat. Sohn des 1814 zu Berlin, studierte in Berlin die Rechte, trat 1809 in die Diplomatie über. Unter dem burg-Manteuffel wurde S. Ministerium des Auswärtigen als Gesandter am kgl. Hof in Annaberg-Badens an Preussensandter in Dresden, 1863 in Preußen zu gegen Preußen gerichtet. 14. Juni 1866 war er preuß. Gesandter zu Frankfurt a. M. und vor seinem Austritt das Preussens den Aufbau einer neuen Verhandlungen mit den deutschen Preußen im Kriege befinden hat er zum Bevollmächtigten bei dem Norddeutschen Bundes den 1868 trat er wegen Differenzen einseitigen Kubestand und für den Reichstag des Norddeutschen sowohl wie im preuß. Abgeordneten scharfer Opposition gegen die wurde schließlich einer der Hauptführer der Centrumpartei. 1871 blieb er in Staatsdienste aus. S. starb in Frankfurt a. M.

Savile (spr. Säwvöl), Savio (lat. Sapi), ital. Name eines etrusk. Apennin der Provinz Monte-Cemero (1207 m), oberhalb weit der Tiberquelle, geht westlich und Cesena in der Provinz Forlì det südöstlich von Ravenna ins Meer.

Savitri, ind. Sonnengott, s. Savitri.

Savitri, Tochter des ind. Sonnengott S. heißt auch die Tochter des ind. Sonnengott S. gehört zu den schönsten Göttergattungen der ind. Mythologie. Sie wurde besonders von den Deutschen überföhrt von Rom (bei S. fänger bearbeitet von C. Keller, der von Geiger neu herausgegeben in der Sanskritsprache» (München 1867) haben sie auch überföhrt Merck (München 1867), Doefler, Ind. Gedichte (Bd. 1, S. 17).

gen Moltmann mondja: „Az egyház első szava nem 'egyház', hanem Krisztus.” Megfordítva, negatívan is igaz ez: ha az egyház önmagát állítja Krisztus helyett, megszűnik egyháznak lenni. Maradhat szervezet, intézmény, társadalmi „tőkesúly”, értékszós, nagymúltú tekintély, de megszűnik annak lenni, ami: a Lélek és az ige által életre hívottak gyülekezete, amelyet Krisztus saját magának gyűjt egybe. A vízen járó Péterhez hasonlóan a világtörténelem tengerén lépkedő egyház csak úgy maradhat életben, ha szüntelenül Krisztusra függeszti tekintetét. Mindenkori kísértés, hogy bizalmát és életét másba helyezze, valami kézzelfoghatóbb, divatosabb vagy biztonságosabb valóságba és tekintélybe. A végeredmény mindig ugyanaz: süllyedés, amiből csak Ura emelheti fel ismét. Az egyház az apostolhoz hasonlóan nem akarhat másról tudni, csakis a megfeszített Krisztusról (1Kor 2,2), különben becsapja önmagát és a világot is, amelyhez küldetett.

„az egész emberi nemzetségből...”

Az egyház ősi jelzői közül az egyik legizgalmasabb a *katholikus*, amely a görög *katholikosz* szóból, egyszerűen „egyetemes”, „az egész ismert világra kiterjedőt”, ma talán inkább úgy mondanánk, „globálist” jelent. A legkorábbi gyülekezetek számára nem kevés fejtörést okozott, hogy ezt a krisztusi látomást a valóságba is átültessék. A zsidók és pogányok közötti társadalmi, kultikus és politikai különbségek komoly gátat jelentettek arra nézve, hogy az istentiszteleti alkalmakon ne csak elviekben, de a tapasztalat szintjén is testvéreként legyenek együtt. A pünkösdi történet és az Apostolok cselekedeteinek jelenetei mind mutatják: a Lélek képes áthidalni azokat a szakadékokat, amelyek ember és ember között húzódnak. Az egyház egyetemessége, a tény, hogy Krisztus „az egész emberi nemzetségből” gyűjti össze az övéit, egy sor követeléssel szembesít bennünket. Óv attól, hogy önmagunkat privilegizált helyzetben lévőnek tartssuk, miközben a tőlünk különbözőket, számunkra idegeneket, „másokat” a sor végére küldjünk. Krisztus nem kicsinyes. A Lelke által nem csak a „magyarok Istenében” hívókat hívja. Az ige által nem csak a hozzánk hasonlóakat és a velünk egy véleményen lévőket gyűjti egybe. Nem csak azokat oltalmazza meg, akiket mi helyeslünk és akik minket helyeselnek, és nem csak azokat tartja meg, akikkel mi magunk is szívesen ülünk egy asztalhoz. Az egyetemes egyházban Krisztus a Lelke által maga rontja le a választófalakat, hogy akik eddig egymás számára távoliak és idegenek voltak, most egymás testvéreivé legyenek. Egy egyre inkább polarizálódó világban és társadalomban talán még inkább szomjazzuk azt, hogy ha másutt nem, legalább az egyházban igaz valósággá váljon az, amit hisz és hirdet:

„Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok

Krisztus Jézusban” (Gal 3,28). • Homoki Gyula

TÖRTÉNET ÉS RECEPT

VIOLA JUDIT & FIAI

OLASZ

MELÓ

Pünkösöd első napján borongós volt az ég és szemerkélt az eső. A nap meghúzó-
dott a felhők mögött és az egész táj olyan
unalmas szürkeségbe öltözött, mintha
nem májjust, hanem szeptember elejét mutatna a
naptár. Pedig bizony tavaszi, nyár eleji ünnep vir-
radt a településre és benne a Darabos családra. Az
országos hírű borász legfiatalabb gyermeke, Péter
az elmúlt vasárnap tette le nyolc társával együtt a
konfirmációs fogadalmat és ezen a mai napon ké-
szült élete első úrvacsorájára. Nem csak számára
volt nagyon fontos ez a nap, de szülei és rokonai is
boldog örömmel készültek a jeles alkalomra, amikor
minden családtag együtt állhat meg az úrasztala
előtt. Még a közeli kisvárosban élő nagymamája – aki
beteges és gyenge volt – is megígérte, hogy eljön.
Vasárnap reggelre elhozatja magát és részt vesz az
istentiszteleten. Peti keresztanyja, Kornélia, aki Olasz-
országban dolgozott már másfél éve, egy ottani sző-
lészetben tanulva a bor, illetve a habzóbor készítés
titkait, szintén ígérte magát a jeles napra. Persze a
dolgok a legritkább esetben történnek úgy, ahogy
eltervezük. Tegnap este érkezett meg, bal lábán
egy cseppet sem elegáns járógipsszel, mert indulás
előtt egy héttel kifordult a bokája. Kocsival kellett érte
menni a reptérre, így a készülődésre szánt szombati
nap ezzel telt el. Még szerencse, hogy a desszertnek
szánt somlói galuska már előző nap óta benn trónolt
a hűtőben. Sógora, az idősebb Péter ment érte, de
nővére, Livia is elkísérte, hogy vegyen magának az
alkalomhoz illő, új ruhát a nagyvárosban. Késő dél-
után értek haza és annyira elfáradtak, hogy a ház
asszonyának nem volt kedve főzni kezdeni, így egy
közös szalonnasütéssel és borozgatással töltötték
el az estét. Átjött a fiú keresztapja is, aki valamikor
Kornélia vőlegénye volt, de a szerelem elmúlt, viszont
a keresztszülőség és barátság megmaradt. Fél kettőt
mutatott az óra, amikor Livia az ágyba hanyatlott.
Beállította fél hatra az órát és szentül megfogadta,
hogy felkel és odateszi az ebédet. Mielőtt lehunyta a
szemét, még megkérdezte élete párját:

• **Péter, ugye kivetted a fagyóból a húsokat?**

• **Ühüm** – jött valami efféle válasz, ami a következő
pillanatba már halk hortyogásba ment át.

Valószínűleg ő maga is mély álomba merült, mert
amikor felébredt, azt hallotta, hogy szól a harang.
Teljes kétségbeesésére kiderült, hogy tíz óra van, és
mert egy harang szól, világos volt, ez az első jelzés a
híveknek, hogy ideje belelépni a cipőkbe és elindulni.
Rájött, hogy nem szól a vekker, vagy ha csöngött,
senki nem hallotta meg. Olyan gyorsan kipattant az
ágyból, mint még soha. Fél lábán a papuccsal felrázta
a férjét, majd nagy nehezen belelépve a másikba, ro-
hant a hűtő szobájába. Kornélia már fel volt öltözve,
de csak melegítőbe és fájdalmas ábrázattal nézte
a lábát.

• **Nellikém! Baj van. Elaludtunk és elkésünk, és sehol
az ebéd. Ráadásul délre jön az anyósom is.** – Annyira
el volt keseredve, hogy kis híján sírva fakadt.

• **Úgy fáj a bokám, hogy nem tudok veletek menni.
Ez az idő nem tesz jót neki** – mondta Nelli.

• **A mélyhűtő tetején vannak a húsok, főzz valamit,
mindegy, hogy mit csak legyen étel, mire megjövünk**
– esedezett Livi teljesen kétségbeesve.

• **Jól van, jól. Eredj öltözni és kocsival menjetek. És
ne izgulj. Peti öltönyben van és már a nyakkendőjét is
megkötöttem** – kiáltott utána a húga.

• **Reggelizett is** – mondta még, precízen, de ezt már
senki nem hallotta. A következő 5 percben örült rohanás
zaja hallatszott, szekrényajtó nyikorgott, cipő csattant a
kövön, nadrágszín csatja pendült, ideges kérdések és fél-
mondatok szűrődtek be Kornélia szobájába, aztán mire
a második harangszó is elhalt, elcsendesedett a ház. Az
autó kigördült a kapun, a nap félénk kísérletet tett, hogy
előbújjon és a kerti madarak halkán, de határozottan
fújni kezdték a nótájukat. Kornélia kiment a konyhába,
felkötötte Livia kötényét és belépett a kamrába. Jobbkéz
felől ott állt a mélyhűtő, de a tetején semmiféle hús nem
volt. Hiába vizslatta végig a polcokat, nézett bele a hű-
tőszekrénybe, hátha oda tette az ebédre szánt dolgokat
a sógora, hogy lassan olvadjanak ki, de bizony a keresés
ott sem járt eredménnyel. Visszament a konyhába és
csinált magának egy jó erős kávé, majd a csészét kezébe
fogva lerokkadt a sarokpadra, a heverésző macska mellé.
Megsimogatta az álmosan felpillantó házi kedvencet és
meg is szólította:

• **Na, cicus, benne vagyunk a bajban. Most mi
legyen?**

A hatalmas jószág felállt, kinyújtóztatta gerincét és az-
tán hátsó lábait, majd egyet fordult a párnán és a válto-
zatosság kedvéért a másik oldalára heveredett. Szemét is
becsukta, mint aki a maga részéről nem kíván foglalkozni a
problémával és újra elaludt. Kornélia szép lassan megitta
a kávé, majd visszaindult spájzba, hogy feltérképezze
a lehetőségeket. A hűtő zöldes rekeszével kezdte és
nagyon megörült a sokféle alapanyagnak. Volt ott szinte
minden, amitől egy vegetáriánusnak megindultak volna
a gyomornedvei, még két csomag friss, zöld spárga is. Az
egyik polcon jókora darab parmezánt is talált, a kamra
polcon pedig igazi olasz szárzészétakat és hosszú, meg
egy egész bontatlan csomag gömbölyű végű rizottó rizst.
Egyre vidámabb lett a kedve, mert már tudta, hogy mégis
lesz ebéd, nem is akármilyen. Amikor pedig a fűszeres
szekrényben leves alapot is talált, végképp megnyugodott.

• **Olasz meló lesz, olasz ebéd lesz, hús nélküli, de
majd holnap főzzük azt, amit Livia mára akart** – je-
lentette ki fennhangon és nekilátott.

Először minden hozzávalót kihurcolt és pakolt a pultra,
majd az étkezőben árválkodó két bárszék egyikét odatol-
va, nekilátott az előkészítésnek. Amikor végzett a zöldsé-
gek tisztításával először feltette a levest és megpárolta a
spárgákat. Ezután felforraltta a leves alapot, odakészítette

az üveg bort és áttolta székét a gáz elé, hogy kényelmesen, ülve kavargathassa majd a rizottót. Miközben lassan párolta, forró folyadékkal apródonként hígítva a rizst, elgondolkozott a múlton. Milyen is volt, amikor ő állt a szülei között és először vett úrvacsorát. Hány pünkösdi is múlt el azóta, és elkezdte számolgatni magában a gyorsan elröppenő éveket. Akárhogy osztott-szorzott, bizony húsz jött ki végeredményként. És vajon hány alkalommal jutottam el a templomba – tette fel a kérdést magának. Amikor gimis voltam, akkor még rendszeresen jártam, aztán talán, négyszer, esetleg ötször, ha hazajöttem ezért, ismerte be szégyenkezve. Ahogy a gőz az arcába szállt, újra érezte az ezüst kehelyben illatozó vörösbor aromáját, maga előtt látta az öreg tiszteletes urat és a szüleit, akik már rég nincsenek velük. Felvillant előtte Koncz Sanyinak az arca, mert pont szemben állt velük az asztal másik oldalán. Milyen jó barátok voltak és az első szerelem is összefűzte őket.

• **De kár, hogy vége lett** – mondta ki hangosan, életében először vonva le a konklúziót az általa felrúgott jegyességről.

Kavargatta a rizst és arra gondolt, milyen jó volt az apostoloknak, hogy kaptak erőt és útmutatást odafentről. A zöldségleves lassan elkészült, már csak a tésztát kellett belevetni, de a rizsnek még volt ideje bőven, Szerette volna tudni, hogy mennyi az idő, de nem merte magára hagyni az ételt, így az ablakban levő rádió gombját nyomta be. Éppen egy mise közvetítés volt, ahol a kórus és a gyülekezet azt a jól ismert éneket zengte, amit az ökumenikus imahetekken ők is énekeltek a faluban. Belekapcsolódott az első versszakba, azt tudta, a többit már csak hallgatta, de a refrént olyan lelkesen fújta, mint ifis korában az énekeket.

„**Jöjj el lelki vigaszunk, testi-lelki támaszunk, érezzük bőségedet, érezzük bőségedet!**” szólt a pünkösdi ének és ő könnyes szemmel csatlakozott a könyörgéshez: **Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj Szentlélek Úristen.**

Még akkor is ezt dúdolta, amikor megjött a család és beleszagoltak a fazekakba. Az ebéd ellen senkinek nem volt kifogása, sem a fagyon maradt húsok ellen. A szíveket összebékítő Lélek munkája mindenkin meglátszott és nem csak azon a napon, hanem sokkal-sokkal tovább.

TAVASZI MINISTRONE LEVES

HOZZÁVALÓK:

- 2 közepes sárgarépa
- 2 szál újhagyma
- 1 egész krumpli
- 1 fél fej kínai kelkáposzta
- két marék cukorborsó
- 1 szárzeller
- 1 borlotti babkonzerv
- 2 liter zöldségalaplé
- só
- őrölt bors
- 3 evőkanál pesto
- olívaolaj

A zöldségeket a krumpli kivételével tetszőleges darabokra vágjuk, figyelembe véve a különböző főzési időket, a babkonzervet alaposan átöblítjük és lecsepegtetjük. Egy közepes fazékban olívaolajon elkezdjük pirítani a hagymát, vigyázva, hogy színt ne kapjon. A zöldségeket olyan sorrendben tesszük hozzá, hogy a végén azonos állagúak legyenek, tehát a legnehezebben fővő kerül előre, míg a babkonzerv csak a legvégén kerül bele. Ha minden felvágott zöldség belekerült, pár percig pirítjuk, majd felöntjük az alaplével, óvatosan sózzuk (a végén a pesto is sós lesz) beletesszük az egész burgonyát és készre főzzük. A főzés vége előtt öt perccel kivesszük a krumplit, beletesszük a babot, majd a krumplit villával megtörjük, összekeverjük a pestoval és visszatesszük a levesbe. Elzárjuk és pár perc pihentetés után tálaljuk.

MEGJEGYZÉS: Ahány olasz, annyi minestrone, tényleg a variációk végtelenek, évszaknak és tájegységnek megfelelően készítik, mindig friss zöldségekkel. Mehet bele cukkini, csicseriborsó, paradicsom, főzhetünk bele tésztát vagy rizst. Van ahol olyan sűrű, hogy megáll benne a kanál, máshol meg éppen csak valamit visz a víz.

SPÁRGÁS RIZOTTÓ

HOZZÁVALÓK: • 400 g kerek szemű rizs • 1 közepes fej hagyma • 1 csomag zöld spárga
• 1 csomag fehér spárga • 1 dl száraz fehérbor • 2 liter alaplé • só • bors • 70 g vaj
• olívaolaj • 100 g parmezán

A hagymát apróra vágjuk, a zöld spárgák fejeit levágjuk és félretesszük, majd a szárakról levágjuk a fás részt, és ami maradt apróra kockázzuk. Az alaplevet felforrósítjuk, de akár takarékon főhet is.

Egy lábasban vagy magas falú serpenyőben az apróra vágott hagymát olívaolajon megpirítjuk, vigyázva, hogy szint ne kapjon. Amikor szép üveges, hozzáöntjük a rizst és a felkarikázott spárgát, átkeverjük és pirítjuk, itt is figyelve arra, hogy a rizsszemek át kell melegedjenek, de nem kell, hogy megbarnuljanak. Felöntjük a fehérborral, közepes lángon elpárologtatjuk, majd nagy lángra véve, merőkanalanként adagoljuk a rizshez az alaplevet. Mindig csak akkor adjuk hozzá a következőt, amikor az előzőt már szinte teljesen elpárologta.

Pár perccel az elzárás előtt beletesszük a spárgák fejeit is, pár perc főzés után elzárjuk. Pár perc pihentetés után belekeverjük a felkockázott vaját és a reszelt parmezánt, vigyázva, hogy a spárga fejeket ne törtjük össze és azonnal tálaljuk.

MEGJEGYZÉS: A rizottó alapvetően főétel, de lehet vele kísérletezni: *sült csirke, rosé kacsamell kísérője is lehet*. Évszaknak megfelelően szinte mindent ki lehet próbálni, a sütőtökös éppen olyan finom, mint a csalános. Sajnos nálunk főleg arborio típusú rizst lehet rizottó rizsként venni, ami a felületi keményítőtartalma miatt nem a legjobb választás, ha találunk carnarolit azzal lesz az igazi. A rizottó egyszerre krémes és egyszerre al dente, ezt az arányt kell jól eltalálni, kicsit olyan kell legyen, mintha a tejberizsnél azon gondolkodnánk, hogy vajon megfőtt-e rendesen!? Ez a recept 4-5 főre szól, általában 100 g rizs és 400-500 ml alaplé egy ember adagja. A parmezánt helyettesíteni lehet bármilyen kemény sajttal, ízlés dolga ez is. Ha szeretnénk szépen tálalni, akkor a levágott spárga fejeket 2 percig a gyöngyöző alaplébe tesszük és a végén a tányérba halmozott rizottó tetejét díszítjük vele.

Borbély János

A LÉLEKMADÁR röpte

- **Te madár vagy, repülj el!** - hallatszott egyre gyakrabban a jóindulatú biztatás.

- **Bár mi is mehetnének!** - sóhajtoztak ilyenkor a többiek
- **Emlékezz a rettenetes, hideg, sötét téli éjszakákra! Mindenki elrepül, csak te maradsz itt még a legszikorgóbb fagyban is.**

Az utolsó mondat persze nem volt igaz, ezt mindenki tudta, de olyan jól esett kimondani. Sokat gondolkodott róla madarunk, hogy valóban el kellene költözni. Egy csendes vasárnapi délutánon, mikor már az utolsó fohászok visszhangja is eltűnt a templomból, amikor olyan fáradt őszi fény ragyogott be az ablakokon, amelyik minden vágyat és sóvárgást felkelt a szívekben, elhatározta, hogy megpróbálja.

Először csak az egyik szárnyát mozdította meg, majd lassan és vigyázva a másikat is. És mint, aki álmodik, hirtelen felröppent a helyéről. Ahogy a levegőbe lendült, minden megélenkül körülötte. Mindenfelől csodálkozó hangok hallatszottak:

- **repül...nézzétek, repül!**

Ahogy egyre magasabbra tört, a szívében felujjongott: **sikerült...SIKERÜLT!**

Már az ablakot kereste, ahol majd kisiklik az üvegek levegőceánba, amikor búcsúzásként, még egy pillantást vetett a helyre, ahol eddig élt. Milyen gyönyörű ebben a festett templomocskában minden! De mi az ott? A környezetétől élesen elütve egy sűrke folt éktelenkedett éppen azon a helyen, ahonnan elindult.

- **Ez az én helyem,** - villant át a fején. **Így menjek el, és így hagyjak itt mindent, hogy itt hagyom ezt a csúnya foltot? Nem tehetem.**

Még egy kört repült, majd lassan leereszkedett és visszaült a helyére. Ma már csak a leghidegebb téli éjszakákon álmodozik arról, hogy neki is délre kellene költöznie.

„... így szólott hozzám az Úr: Menj és állass órallót, amit lát, mondja meg. Uram az őrtoronyban állok szüntelen napestig, és őrhelyemen állok egész éjszakákon.” (Ézsaiás 21, 6-8)

EZ AZ ÉVSZÁZAD NAPJA! 2024

JÚNIUS 1. MISKOLC, DVTK STADION

A RÉMÉNY

"Most azért megmarad a hit,
a remény, a szeretet, e három"
1 Korintus 13,13

CHRIS TOMLIN / PINTÉR BÉLA / PAJOR TAMÁS
MAGYAR CONTINENTAL SINGERS / TIBES
EMABISZ WORSHIP / AGAPÉ WORSHIP
CSISZÉR LÁSZLÓ / TIMOTHY & TRETÍ DEŇ (SK)

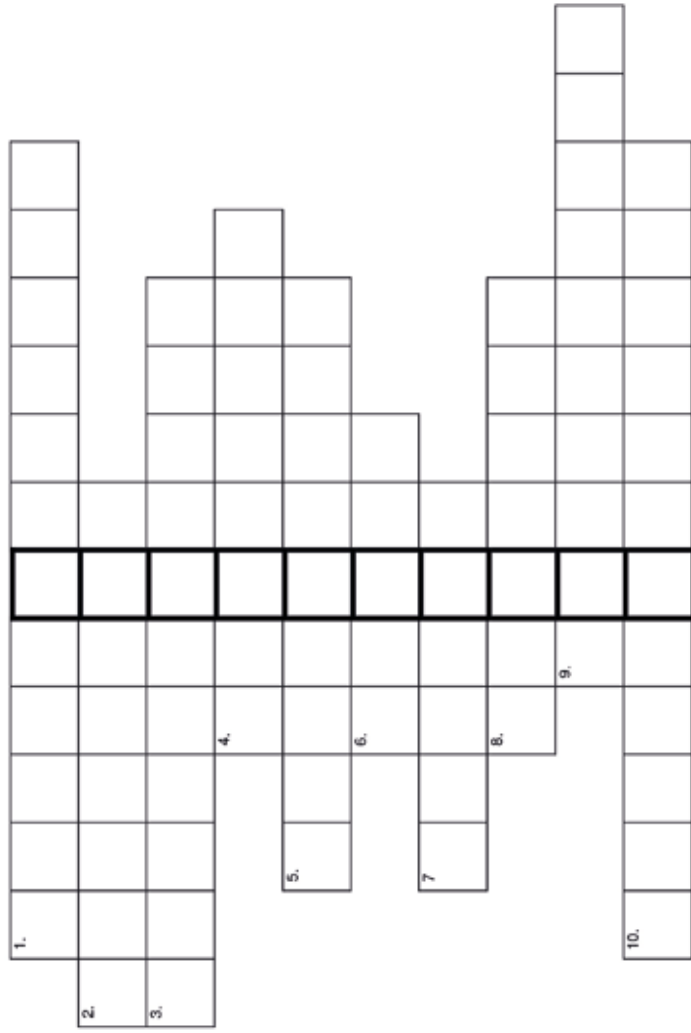
SZÍNEZD KI A KÉPET KEDVED SZERINT

Copyright © Sermons4Kids | All Right Reserved | www.sermons4kids.com

PÜNKÖSDI KERESZTREJTVÉNY

1. Hogy szól a népdal? Két szál...., kihajlott az útra
2. Melyik két tanítványnak jelent meg Jézus az úton?
3. Mik jelentek meg az apostolok feje felett Pünkösdkor?
4. Milyen ünnepünk van május 13-án? Urunk mennybe.....
5. Jézus 12 tanítványait úgy hívtuk, hogy....
6. Jézus mennybemenetelekor mi takarta el őt?
7. Ekkor ünnepeljük Jézus feltámadását:
8. A hegy neve, ahol Jézust keresztre feszítették:
9. A város neve, ahol összegyűltek az apostolok Pünkösdkor:
10. Szentírási rész, ami Pünkösdről szól. Apostolok....

Megfejtés: A harmadik Isteni személy, akít Jézus küldött maga helyett.

KREATÍV SAROK

PÜNKÖSDI FILCDÍSZ

KÉSZÍTETTE: ZÁHORSZKI-HANGÓ VIOLA

HOZZÁVALÓK:

- Piros, fehér és zöld színű barkácsfilc • Piros, fehér és zöld hímzőfonal
- Kisebb méretű hímzőtű • Olló • Tömőanyag

1. Rajzoljuk át és vágjuk ki a sablont, külön a szív, galamb és olajág formát. *Le is fénymásolhatjuk a magazinból, így csak ki kell vágnunk.*

2. A szív formát vágjuk körbe a piros filcből *(ezt ismételjük meg, mert a dísz hátlapja is a szív forma lesz)*, a galamb formát a fehérből, az olajág formát pedig a zöld színű filcből.

Tipp: Ha gombostűvel a filchez tűzzük a sablonokat, szebb eredményt érhetünk el, mert nem fog elcsúszni a forma.

3. A kivágott formák közül először a galamb formát varrjuk fel az egyik szívre, egyszerű, apró öltésekkel, fehér hímzőfonallal. Érdeemes a csőr alsó részénél kezdeni és úgy haladni körbe, hogy a csőrét még ne varrjuk le.

4. A csőr alá varrjuk fel az olajágot, zöld hímzőfonallal, majd a csőrt is varrjuk le. Ha jobban tetszik, a csőr fölé is varrhatod az olajágot.

5. Ezután varrjuk össze a két szívet a piros hímzőfonallal (*itt is érdemes gombostűvel összetűzni a két anyagot*). Ferde tisztázó öltéssel, vagy pelenkaöltéssel dolgozzunk. Amikor már csak néhány centiméternyi rés van a két anyag között, tömjük ki a tömőanyaggal (*levendulát is tölthetünk bele, hogy illatos legyen*). Végül öltjük össze a végét is és varrjuk el. Készíthetünk akasztót is a pünkösdi díszünkre, ehhez csak egy kis darab szatén szalagra van szükségünk.

menjek és a harmadév befejezése után együtt menjünk ki férjemmel valamelyik gyülekezetbe. Akkor már menyasszonya voltam férjemnek, Földesi Gyulának. Így történt, hogy 1981. augusztus elsején kikerültem exmisszusként Edelény-Borsodba.

~ Milyen volt az első gyülekezet? Hogyan fogadtak, mint női lelkipásztort?

A borsodi gyülekezetről röviden azt tudom mondani első szerelem. Itt olyan nagy szeretettel fogadtak és vettek körül, hogy azt el sem tudom mondani. Álmaimban évekig visszatértem ide. Sajnos a férjem munkája miatt közelebb kellett jönnünk Miskolcra. Így kerültünk 1982. október 16-án Hernádnémetibe. Itt egy jóval nagyobb gyülekezet fogadott. Hálás szívvel gondolok azokra, az előttünk már elment gyülekezeti tagokra, akik itt is nagy szeretettel vettek körül. Külön köszönöm Istennek, a szomszéd lelkészeket, a pataki nagy öregeket, akik megkülönböztetett szeretettel segítettek kezdő lépéseimet. Annak ellenére, hogy technikailag jóval szerényebb körülményeink voltak, nem volt gépkocsi, telefon, mégis megtaláltuk a módját, hogy találkozzunk egymással. A pártállami időben Hernádnémeti volt az egyik „kirakat”, egy másik Miskolc mellettivel, ahol volt iskolai hitoktatás. Ezt a szolgálatot harminchat éven keresztül végezhettem. Az első időben külsőleg szerény körülmények között folyt ez a munka. Ezen azt értem, hogy mivel általában nem volt hitoktatás, így ehhez volt zsinat által kiadott két könyv a nyolc évfolyamnak. Viszont a gyülekezet és a presbitérium mindig szíven viselte a hitoktatást, így tudtunk beszerezni különböző szemléltető és technikai eszközöket. Életem egyik ma is fájó sebe, hogy ezt hét évvel ezelőtt abba kellett hagyni.

~ Meg kellett ezzel a „női státusszal” küzdened a szolgálat éve alatt?

Nem gondolom, hogy valami különleges küzdelmet jelent nőként szolgálni Krisztust. Inkább arról szólnék, hogy 1986. június 7-i felszentelésem után, amikor minden egyházi tisztségre választható lettem, az akkori borsodi egyházmegye gyülekezetei egyhangúlag, 1987-ben tanácsbíróvá választottak. Ebben a szolgálatban ma is, igaz más néven benne vagyok. Később egyházkerületi tanácsossá is megválasztottak. Sőt egy alkalommal, amikor még a gyülekezetek választották, püspök-helyettesi jelölést kaptam és nagyon sok gyülekezet szavazott nekem bizalmat.

~ Ki, hogyan segített, illetve mi volt a legnehezebb?

A legnehezebb mindig az, amiben benne vagyunk. Az egyik legutóbbi csoda, hogy egy évvel ezelőtt, mikor ránéztem félig felújított templomunkra, sejtelmem sem volt arról, hogy miből tudjuk majd befejezni. Viszont Isten elrendezte, hogy „véletlenül” összetalálkozzam va-

~ Hogyan készültél a teológiai évek alatt a lelkészi szolgálatra?

A válaszhoz ismerni kell azokat a körülményeket, melyek a református egyházban abban az időben voltak. Ugyanis 1986 előtt a nőket nem szentelték fel. Gyakorlatban az igehirdetésen kívül más szolgálatot nem nagyon végezhettek. Jellemző, az első történetem a teológiával kapcsolatban, mikor általam addig nem ismert, hosszú asztalnál ülő feketeruhás professzorok közül valaki felvette a kérdést: „Ha elvégzi a teológiát, hajlandó-e szeretetintézményben szolgálni?” (Abban az időben 16 ilyen intézmény volt az egyházban.) Erre azt válaszoltam, hogy: „Előbb tessenek felvenni és végezzem el...” Valószínűleg nemcsak emiatt a válaszom miatt, felvettek és elkezdtem. Ez egy szép, de nehéz időszak volt. Volt pillanat, amikor máig legjobb barátnőmmel, Pocsai Júliának elmondtam, hogy abbahagyom, már az elején. „Szerencsére” ezt az elhatározást először egy olyan emberrel osztottam meg, aki nagy szeretettel eltérített döntésemtől.

Az akkori tiszáninneni püspöknek szokása volt minden félév végén meglátogatni diákjait és elbeszélgetni velünk. Egy ilyen alkalommal, pontosabban a harmadév félévében közölte velem, hogy szeretne gyülekezeti szolgálatra kihelyezni. Azt kértem, hogy járuljon hozzá, hogy férjhez

lakivel, akinek nemcsak lehetősége volt, hanem valóban segített is. Így ma már hálás szívvel örvendezünk a külsőleg teljesen megújult templomunknak. Az, hogy kik segítettek, fel sem tudnám sorolni. Ahogy az előbbi példa is mutatja, gyakran onnan és akkor jött a segítség, ahonnan nem is vártam. Volt olyan, hogy sokrétű munkámra figyelt fel valaki és az egyházköri munkák egy részét, nem nemcsak rólam, hanem a gyülekezetről is levette.

~ A Nőszövetség hosszú éveken át összekapcsolódott a neveddel, a munkásságoddal. Mesélj erről egy kicsit. Mit jelentett neked a Nőszövetségben végzett szolgálat?

A kilencvenes években, amikor lehetőség nyílt arra, hogy a megszüntetett egyházi szervezetek újrainduljanak, az akkor még élő korábbi Nőszövetség tagjai igyekeztek újjászerveződni, régi példa alapján, az új körülmények között. Tiszáninnen dr. Mészáros Istvánné és dr. Horváth Barnabásné végezte ezt a szervezőmunkát. Időnként megkértek engem is segítsen a munkájuk. Ez odáig ment, hogy 2003-ban engem választottak titkárrá. Ezt a szolgálatot, az országos alelnökséggel tavaly évvégén tettem le, Isten iránti nagy hálaadással. Felsorolhatatlan az az áldás, amit ebben kaptam. A legfontosabb, hogy sok gyülekezetben járhattam a kerületben és szolgálhattam az Igével és Krisztus szeretetével. A másik, hogy Isten elsegített a Kárpát-medence valamennyi egyháztestébe, néhányba többször is. A Kárpát-medencei imanapra kerületünkben két alkalommal készíthettünk imafüzetet. Az egyik legkiemelkedőbb, mikor 2006-ban Miskolcon megszervezhettük a Nőszövetségi Világtalálkozót.

~ Most a böcsi idők otthonában intézményi lelkészként vagy jelen. Az idősgondozás nagy és nem könnyű feladat. Mire taníthat?

A másik nagy meg nem valósult álmom az idők otthona. 2002-ben úgy tűnt, hogy a kárpótlás során visszkapott épületekben kialakíthatunk egy idősothont. Már kész engedélyezett terveink voltak. Húsz év után, tisztábban látom, kik voltak azok, akik „keresztbetettek”. De azt is látom, Istennek akarata volt, hogy ne induljon itt ez az intézmény.

Visszatérve a böcsi otthonra, pontosan nem is tudom, hogy hogyan kerültem ide. Úgy gondolom, hogy Isten több évtized után, így és most válaszolt a felvételikor feltett kérdésre. Egyrészt szemmel látható, hogy mit jelent a „cserépedény” (2Kor 4,7) létünk. Mikor az embernek szinte csak fizikai korlátai vannak, sőt időnként megnőnek a szellemi korlátok is. Viszont akinek nem elmúlt, hanem eltelt az élete, az szívében és lelkében vágyik arra a Krisztusra, aki személyes Megváltója, életének Ura, nemcsak ebben a megfáradt földi testben, hanem igaz hittel és reménységgel várja az Örökházába költözést.

~ Nyugdíjba vonulásra készülsz, de hogyan gondolsz erre?

Valóban készülök nyugdíjba. Sok olyan dolgot le kell tenni, ami talán nem is volt fontos, és talán nem is lelkipásztori feladat lett volna. Mint, ahogy eddig, most sem tervezgetem, mi lesz és hogyan lesz. Viszont tudom, hogy mint ahogy eddig velem volt, ezután is Isten fog vezetni, ha úgy látja, Ő

fog szolgálati lehetőséget adni. Ahogyan eddig, amikor „nem volt időm” lehetőséget adott, hogy hirdessem az evangéliumot Megyaszótól Kesznyétenig. Sőt abban is részt kaptam, hogy a rendszerváltás idején a szomszéd gyülekezetben segíthettem, míg lelkipásztoruk a parlamentben volt.

~ Összegzőként: milyen útravalót adnál a fiatal generációnak, aki vállalja ezt a szolgálatot?

Az énekeskönyveinkben Balassi Bálint éneke szerint próbáltam szolgálni és élni:

**Kegyelmes Isten, kinek kezében életemet adtam,
Viseld gondomat, vezérlj utamat,
mert csak rád maradtam. Add meg énnékem
én reménységem szerint való jódat!
Áldd meg fejemet, ki bízik benned, viseljed gondomat!
A szép harmatot miként hullatod tavasszal virágra,
Sok jódat, Uram, úgy hullasd reám, te régi szolgádra.
Hogy mind holtomig szívem legyen víg,
téged magasztalván, Mindenekelőtt s
mindenekfölött szent nevedet áldván.**

Csak ezt tudom ajánlani és javasolni mindenkinek. Életem minden idején, örömben és bánat, jó és rossz napokban, Isten igéje erősítette a szívemet és életemet: „Mindenne van erőm Krisztusban, aki megerősít engem.” (Filippi 4,13)

*Lévay József
Református Gimnázium
és Diákotthon*

Közös szolgálatainkra emlékezem

D. Szabó Dániel főgondnok úrral

D. Szabó Dániel rehabilitált lelkipásztor, főgondnok, többféle egyházi szervezetnek és alapítványnak az elnöke, számtalan diszdoktori cím, egyházi és állami díjak tulajdonosa, misszionárius, de a legfontosabb, hogy a kerek világon, ahol él, jár Jézus Krisztus nagykövete, jóvitéze ő, a szó igazi jelentésében és lelkületében is. Nekem, aki 1993 óta, munkatársként ismerhetem, de lelki testvéremként is és „családtagként”, csak Dani bácsi, Dani bátyó.

Két gyermekem születése idején, az 1990-es évektől kimaradtak évek a Püspöki Hivatali szolgálataimból, melyet 1987. szeptemberében kezdtem. Mint lelkesítő állami gyest, vagy gyedet nem kaphattam akkoriban, csak kerületünk püspökeinek jóindulatából kaptam a fizetésem egy részét. Gyermekeim kilenc hónapos és egy éves korukban már bölcsődébe mentek, mert meg kellett szervezni az iskolai hitoktatást, elvégre ezért kaptam ösztöndíjasként vallásstanári diplomát az USA-ban. A második gyermekem bölcsődei elhelyezése után Dani bácsi volt az, aki előző beosztásom, kerületi munkám helyett, mert akkor már mások töltötték azt be, más volt a felállás, maga mellé hívott vissza munkatársként. Először ez többeknek, egyházi vezetőinknek szokatlan volt, melynek hangot is adtak a kerületben, hiszen a főgondnoknak korábban nem volt munkatársa, munkatársai.

Dani bácsi nagyon jót tett velem, velünk, hiszen akkor már a férjemnek egy fontos munkahelye és beosztása volt Miskolcon. Azt csinálta, amit nagyon szeretett és amihez legfőképpen értett is, amiből később doktorált, mint agrár-mérnök. Egy országos szintű állattenyésztési egyesületnek volt az ügyvezetője, így nehéz lett volna neki újra mozdulni, más állást találni. Átlátta ezt Dani bácsi és az irántam való együttérzésből és jószándékból, több ciklusra kiterjedő, nagyon gyümölcsöző, itthoni és külföldi missziói területeken végzett, szeretetteljes szolgálat alakult ki a főgondnoki, munkatársi csapaton belül. Számos iskola és intézmény

◆◆◆◆ D. Szabó Dániel

született a testvéri, közös munkánkból. Csatlakozott még hozzánk idővel Martin Robb testvérünk Skóciából, James Dopp Amerikából és Kónya Ákos lelkipásztor, kórházlelkész is többször segítette munkánkat. Így öten, konstans módon hárman, kerületünk javát szolgáltuk és a „négy égtájon élő” keresztyén testvéreinkkel leveleztünk, tartottuk a nagyon széles körű, értékes kapcsolatokat. Dani bácsi vezetésével, irányításával történt mindez. Bár, ha valaki keresett engem telefonon, és ő vette fel a telefont, akkor „főnöknőnek” szólított kedvesen, hangosan, így hívott a telefonhoz, nagyokat nevetve rajta. Hiszen Dani bácsi a vendéglátó iparban sokáig dolgozott, szakképesítést is szerevén, ahol ez ismert megszólítás volt. Az akkori állampárt „jóvoltából” nemcsak villanszerelőként vagy vályogvetőként kereste a betevő falatot, ahogyan azt először tette. Azért jutott erre a sorsra akkor Dani bácsi, mert gyermekkorától kezdve mindig a bántalmazottak, elesettek oldalán állt.

Hiszen ezt látta otthon a nagy családban lelkipásztor édesapjától, diakonissza édesanyjától és testvéreitől is.

Kápláni dolgozata miatt, amelyben Arany János etikáját állította szembe az akkori egyházi vezetés és a pártállam erkölcsi becstelenségeivel, került ilyen méltatlan helyzetbe, lehetetlenült el az élete, nem kaphatott lelkészi diplomát. De Isten nagykövetét, soha nem hagyta el. Nagy nyelvtudással, *(több nyelven folyékonyan beszél)*, teológiai ismerettel, emberismerettel, valamint az elesett emberek iránti nagy empátiával áldotta meg Dani bácsit. Akik őt először befogadták ebben a lehetetlen helyzetében, ahogy említette, azok a családján kívül, a cigány hittestvérei voltak. Akik iránt a mai napig nagy felelősséget érez, hogy hitbéli ismeretekben, oktatásban, életvitelben és egyéb az életükhöz, felemelkedésükhöz szükséges munícióval ellássa őket. Ezért több cigány templomot építtetett itthon és Kárpátalján is. De a gyógyszer receptek kiváltásától kezdve, a lakhatási lehetőséghez és a mindennapi betevő falat megszerzéséhez is segítséget nyújtott és a mai napig nyújt nekik. Nagyon sok keresztyerméke van Dani bácsinak, akiket saját gyermekeként nevelt, oktatott. Ezekben mi, az ő munkatársai, mind segítségére voltunk, tőlünk telhetően asszisztáltunk. Mai napig megismernek még engem is az utcán a keresztyermékei, akiket én is ismertem. Soha nem lehet elfelejteni a szolgálati lakásunk előtti kántálást, ahol a zenére oktatott gyermekek és a Pannónia Hotelben az édesapával recepciósként együtt dolgozó néhai Hankó László családja, több generációja, öregei, apraja, nagya gyönyörűen muzsikáltak és énekelték a karácsonyi énekeket. Mi pedig süteménnyel és üdítővel kínáltuk őket. Addig

nem feküdtek le a gyermekeim, amíg Dani bácsi és „családja”, valamint B. Szabó Márta palástkészítő testvérünk nem jöttek szenteste kántálni. Ez a szép alkalom, az évek során, életünk és karácsonyi ünneplésünk felejthetetlen részévé vált.

Az is életünk részévé vált, amikor a kerületi intézményeink létrejöttét adományainkkal nagymértékben támogató külföldi, tengeren túli keresztyén testvéreink meglátogattak bennünket, szinte minden évben. Meglátogatták a testvérgyülekezeteiket, itt a kerületünkben, és az elcsatolt országrészekben is. A Missouri Egyházkerülettel, USA, van főleg szoros kapcsolata kerületünknek, akik a Sárospataki Gimnázium, a Teológiai Akadémia, ma már Hittudományi Egyetem, újra indításában is és működésében is támogatták kerületünket. Hálával emlékezünk néhai M. Eugene Osterhaven Obituary professzor úrra, akinek a felesége magyar származású volt, Rudy Bear, Dr. Cecil Culverhouse lelkipásztorokra, de a még közöttünk lévő Bailey házaspárra, a Witte testvérekre és a többiek hűségese, elkötelezett segítségére is. Számtalan református általános iskola, óvoda, gimnázium és szakközépiskola nyitásánál is bábáskodott Dani bácsi, amerikai, holland, dél-koreai, kínai támogatókkal és misszionáriusokkal együtt szolgálva. Nemcsak kerületünkben és országos szinten, például: a Károli Gáspár Egyetem létrehozásában, hanem főleg Kárpátalján, de Erdélyben és Délvidéken is megszülettek intézmények a támogatók és Dani bácsi közreműködésé-

vel és leginkább a Jó Isten kegyelméből és áldásával. Ahol tudtunk mi, munkatársai is részesei voltunk, asszisztáltunk az intézmények megvalósításában és az adományozókkal, segítőkkel való szoros kapcsolattartásban. Ezek a vendéglátást, a programkészítést, a testvérgyülekezetekbe és a kijelölt szép, nevezetes helyekre való elkísérést is jelentették a csoportok látogatása során. Ápoltuk ezeket a kapcsolatokat Dani bácsi irányításával, szervezésében.

A segítők között meg kell említenem még egy ír professzort, néhai **Dr. Robert Rogers** teológust is, aki éveken át támogatta ezt a küzdelmes, de értékes munkát, szolgálatot úgy, hogy például, ingyen tanított a Miskolci Bölcsész Egyesületben, valamint olyan körökben, külföldi egyetemeken, gyülekezetekben szervezte meg Dani bácsi látogatását, előadásait és igehirdetési körútját, ahol mindenütt jelentős adomány gyűjtésre, és néhány esetben, díszdoktori cím átadására is sor került. Ezekből az adományokból aztán különböző egyházi intézmények születtek itthon.

Ugyanilyen szeretettel említem meg **Janet Davidson** nevét is, aki Angliából érkező, éveken át otthoni gyülekezetében gyűjtött adományokból támogatta a kárpátaljai nagyberegi, beregszászi, nagydobronyi egyházi iskolák, kollégiumok megszületését. Majd ezekben az iskolákban hajlandó volt éveken át, angol nyelvet tanítani a diákoknak, csupán elkötelezettségből és szeretetből. Janet testvérünk, akit nagyon szerettünk, számtalanszor vacsorázott nálunk, családjuk körében, amikor a székházban szállt meg, Kárpátaljára menetben, vagy onnan jövetben. Nagyon szeretett társalogni, így gyermekeim boldogan tanulták tőle az angol nyelvet. Sokszor már csak én bírtam figyelni rá, éjfél körül, a többiek „elszivarogtak” lefeküdni. Én viszont élvezettel hallgattam Janet kárpátaljai élményeit, az iskolákkal kapcsolatban. Már, amikor az én fejem is „lebakkant” az álmoságtól, akkor Janet is elment aludni. Ugyanígy említhetjük, mint munkatársat, a Dani bácsi szolgálatában, a Pándy-Szekeres házaspárt, Annát és Dávidot is. Ők a kárpátaljai iskolák beindításánál vették ki főleg részüket, úgy is, hogy Anna igazgatója és magyar nyelv tanára volt a Nagyberegi Református Líceumnak. Dávid pedig, kanadai származása és anyanyelvi szintű angoltudása révén, világot járt emberként is, széles körűen támogatta és támogatja most is, a 91 éves Dani bácsi missziói szolgálatát, számos országban és kontinensen keresztül. E mellett, mint tanár, kémia is tanított a beregi és más kárpátaljai, valamint hazai egyházi iskolákban, például a Sárospataki Református Gimnáziumban.

Dani bácsi világméretű missziói munkája révén, kínai munkatársakkal és a Pándy házaspár közreműködésével több száz református gyülekezetet alapított belső Ukrajnában is, az elmúlt évtizedek során. Dani bácsi nagy szerepet játszott, a Sárospataki Nagykönyvtárból megőrzésre Budapestre szállított, de a II. világháború során Oroszország-

ba elhurcolt „*fogságba került*” könyvek visszahozatalának megszervezésében, lebonyolításában is. Az ukrajnai háború kitörése után, elsőként indult el Pándy-Szekeres Dáviddal és többek között, Aros János sárospataki polgármester úrral, valamint „*a hasznos diplomata útlevelével*”, hogy több száz alkalommal átlépve a határt, nélkülözhetetlen és jelentős mennyiségű adományokkal támogassa a Kárpátaljára, belső Ukrajnából, a háborús övezetből menekült ukrán embereket. A helyi magyar rászorulóknak is jutott természetesen az adományokból, melyet Beregszászon, Nagy Béla főjegyző úr vett át és biztosította, hogy a legrászorultabb emberekhez kerüljön az adomány.

A 91 éves Dani bácsi, ezért a hihetetlen energiát és szervezést igénylő támogató munkájáért, de más szolgálataiért is megkapta Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye Önkormányzata legmagasabb, elismerő kitüntetését is, a Lévy József díjat, 2024. március 13-án. Hollandiai tartózkodása, beteglátogatása miatt nekem adatott az a megtisztelő feladat, hogy kérésére, a Vármegye Házán, ünnepélyes keretek között, március 15-re készülve, átvegyem ezt a díjat, helyette, mint „*családtagja*” Vitályos Eszter államtitkár asszonytól és Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye elnökszónytól, Bánné dr. Gál Boglárkától.

A másik jelentős esemény, amely a legfrissebb eseményként kötődik Dani bácsihoz, az 2024. március 22-e, amikor is Debrecenben megtörténhetett Dani bácsi várva-várt könyvének bemutatója. A Kollégiumi Esték Új Folyam Könyvbemutató, a Debreceni Református Kollégium Dísztermében 2024. március 22-én, pénteken 19.00-kor zajlott. A könyv szerzője: Szabó Dániel, címe: Arany János etikája (1958) Lelkészképesítő dolgozatomban egyházi és társadalmi visszhangja (2017–2024). A kötet szerkesztője, dr. Győri János. Az 1958-ban készült kápláni dolgozat minősítése szerint a szerző párhuzamot vont az önkényuralom és az 1956-os események között. (Illusztráció: Orosz Judit, • Design: Mikáczó Kamilla)

Befejezésül szeretnék néhány ígét idézni, melyek „*dióhéjban*”, talán kifejezik Dani bácsi eddigi élettörténetét, szolgálataira nézve pedig vezérfonalként jelenhetnek meg: „**Nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené**” (Róm 9,16) „**Akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra van**” (Róm 8,28) „**Aki hú a kevesen, a sokon is hú az**” (Lk 16,10) „**Mindeddig megsegített minket az Úr**” (1Sám 7,12)

Soli Deo Gloria! Egyedül Istené a dicsőség.

Dr. Domokosné Fazekas Hajnalka
lelkipásztor

„Hiányzik Török...”

Török István emlékére

2024. március 2-án Török István, református lelkipásztort, a Sárospataki Református Gimnázium és a Sárospataki Református Teológiai Akadémia egykori tanárát 84 éves korában a mindenható Isten magához szólította. Török István több nemzedék kinevelője, példaképe volt itt Sárospatakon mind a gimnáziumban, mind a teológián.

Halálát követően az online térben megjelent rövid írásból megismerhettük életének korábbi szakaszaiban történt megpróbáltatásait, a történelmi eseményekben vállalt szerepét, a lelkeszi oklevél megszerzéséhez vezető rögzös útját, Sárospatakon a fiatalok között végzett munkája miatti száműzetését, majd visszakerülését Sárospatakra, ahol megannyi fiatal életében játszott meghatározó szerepet. Rendkívüli műveltséggel rendelkezett. Életét hullámvölgyek jellemezték. Ismertük szigorú, ellentmondást nem tűrő, az igazsághoz – időnként a saját igazához – mindenáron való ragaszkodását, heves jellemét. De ismertük a másik arcát is, ami tudott mosolyogni, vigasztalni, adni, erősíteni, játékos lenni, ha a helyzet úgy kívánta meg.

Megosztotta az embereket. Voltak, akik nagyon szerették, akik szerették, és akik nem szerették. Talán ebből is adódott, hogy az az általános gyakorlat miszerint a professzoroknak a 60. vagy 65. születésnapjára kötetet jelentettek vagy jelentetnek meg, az ő esetében fel sem merült. So-

kan nem tudják, hogy néhányan a közvetlen környezetében élők elhatároztuk, hogy Török István is kap egy kötetet a 65. születésnapjára. „**Mégis megjelent**” címmel 2004-ben Sárospatakon látott napvilágot ez a könyv, amely ugyan csak egy példányban jelent meg, de amelyben nagyon sok Török Istvánnal, Pista bácsival kapcsolatos emlék elevenedik meg, ízelítőt adva abból, ahogyan tanítványai, kollégái, barátai látták őt, gondolkodtak róla, viszonyultak hozzá.

Úgy vélem, méltó emléket állíthatunk neki azzal, ha a következőkben ebből a kötetből mutatom őt be, és emlékezek meg róla.

• Már a születése is kalandos. De minden orvosi megálapítás ellenére a Gondviselő úgy döntött: István élni fog (Nyíregyháza, 1939. június 2.) Alig 8 éves, de rengeteg tapasztalást szerzett. Túl van élet-küzdelmen, a család szétesésén és újra találkozásán, első politikai pofonján, énekesi pályafutásán, Mecsek-aljai libapásztorkodásán, a nagy család életének változásain. Kalandos életút, amely kétszer is Sárospatakra vezetett, ahol barátok, ellenségek, tanítványok, tanítók, kollégák és munkatársak egyaránt részét képezték az életének. **«Örsi Anikó»**

• 1993 augusztusának utolsó napján találkoztam először Pista bácsival. Számomra akkor ő még csak egy név volt, de a társaim számára valami varázslatosan nagyra becsült ember, tanár. Félelmet keltett bennem komoly, távolságtartó viselkedése. Másodszeri találkozásunk már egy vizsga alkalmával történt, ahol megbuktam. Két olyan esemény, amelyekből ritkán születik barátság. Most mégis elmondhatom, hogy barátok vagyunk. Azóta megtapasztaltam, hogy az a félelmet keltő ember, nem is olyan félelmetes, hogy az a tanár, aki megrikat egy diákot, nem is olyan szörnyű. Hogy az a Pista bácsi, akire társaim oly nagy tisztelettel néztek fel, le tud hajolni olyan mélyre, ahová kevés ember hajlik le. Felkarol és küzd olyanokért, akik jóságát talán soha nem tudják majd viszonzni. Ő az, akivel, gyakran nézünk együtt tévét, és végig beszéli az összes filmet. Sőt képesek vagyunk még össze is szökolkozni egy-egy filmrészleten, s ilyenkor felháborodásának hangot adva a következőket szólja: „*már kegyed is meg van fertőzve, ez ennek a generációnak a sajátossága, nincs már tisztesség*”. Persze ez nem így van, de jó vele vitatkozni. ... Talán sokszor nem tudja, milyen jót tesz egy-egy mosolyával, egy-egy fejszimítással, vagy éppen egy-egy dorgálással. ... Általuk és velük (Török István és Őrsi Anikó) lett otthonom ez a hely, Sárospatak. Mellettük és velük tanultam meg élni azt az életet, amit érdemes. Tőlük és általuk tanultam meg, mi az igazi érték. **«Misák Marianna»**

• Emlékszem egyszer, amikor még úgy ismertem Pista bácsit, mint Török István igazgató úr, bibliaórákat tartott felváltva a többi hitoktatóval a Kossuth Kollégium könyvtárában. Szerettem hallgatni. Emlékszem, nem sokszor mertem megszólalni, de egyszer, amikor a magyarságról volt szó, nem tudtam neki választ adni, hogy számomra mit jelent magyarnak lenni ... a hirtelen jött kérdésre nem voltam képes feleletet adni. Nagyon bántott ... Ezért nekiültem és leírtam mit jelent nekem a magyarságom. ... Szigorú kérdésével rákényszerített arra, hogy megfogalmazzam magamban azt, amit addig csak éreztem, de soha szavakba nem öntöttem. ... Különös dolog. Olyan sokan osztoztunk rajta. Részesei voltunk az életének, mert ő ott volt a kollégiumi hétköznapjainkban. Ott volt velünk a hétvégéken, amikor mindenki hazament, hogy a családjával találkozzon. Ott volt a ballagásunkon. Ott volt a felvételim a teológiára, még kérdezett is. Ott volt néhány legációs szolgálatomon. Ott volt a vizsgaidőszakokban. Ott volt a beszélgetésekben. Ott volt a szerepléseinken. Ott volt a papi vizsgáimon, ott volt a szentelésemen. Tudja mit jelent mindez nekem. A szüleim nem voltak ott sehol, ők nem tudják. ... Ott volt mindenütt és mindenhol. Velünk volt minden fontos állomásnál és minden fontos úton, ott is, ahol Édesanyám és Édesapám soha nem lehetett. Ő ott volt... Szolgált és tanított. Tanított és szolgált. Adott, amennyit csak adhatott szívből szeretettel, megszentelt élettel, Lélekkel, alázattal, értünk való sok-sok lemondással, áldozatvállalással és erővel. Értünk, a felnevelt

kisdiákjaiért, akik közben felnőttekké váltunk, akik közül én is azt mondhatom mélységes hálával, szeretettel, hogy: Köszönöm Pista bácsinak, hogy az Élet útjára tanított, hogy az Élet útjára elindított. ... Egyik filozófia órán, a teológián emlékszem próbáltam megérteni a magyarázatát. Elgondolkodtam, egyszer csak észleltem, hogy nekem mondja: „*Szilágyi, maga tényleg érti, vagy csak úgy tesz, mintha értené?!*” Mondanom sem kell, hogy röhögés tört ki az egész évfolyamon, én meg majd elsüllyedtem szégyenemben. Emlékszem, hogy a szabadakarat kérdését tőle értettem meg, és arra is, hogy az eleve elrendelés kérdésében pedig Pista bácsi megfogalmazását nem tudtam elfogadni, csak az Anikó néniét, pedig egy malomban öröltünk, és mégsem volt megemészthető számomra, ahogy ő mondta. **«Szilágyi Erzsébet»**

Én, mint gyermek-istentiszteletre járó alsó tagozatos kisdiák kerültem el egy nyári napon Nyékládházára, ahol Pista bácsi szervezett (vagy csak jelen volt) valami alkalmat a gyermekek számára. Furcsa, hogy milyen elevenen ragadt meg emlékezetemben az a kép: egy jókedélyű, közvetlen Pap Bácsi személye és képe. Kicsit régimódinak láttam Őt, kicsit régimódi fekete öltönyében. A gyülekezet asszonyaival, akik ott forgolódtak körülöttünk ... pont olyan barátságos, mosolygós, egyszerű és közvetlen volt, mint velünk gyerekekkel, vagy épp a többi fekete ruhással. Figyeltem Őt, bár pontosan tudtam, hogy ő nem fog különösképp emlékezni énrám. Vagy, hogy egyáltalán nem fog... Nem értettem, hogy miért, de eltettem ezt a képet és ezt az élményt magamba, mint egy fotót ... Akkor nem gondoltam, hogy újra találkozni fogunk. Sőt inkább az ellenkezőjét éreztem. Megmagyarázhatatlan... Arra gondolni 6-7 évesen, hogy találkozunk-e még vagy sem... Találkoztunk. ... Pista bácsi ma is olyan barátságos, egyszerű és közvetlen, mint a fotómon. **«Szatmári Emília»**

• Kezdő teológusként számtalan kétséggel és bizonytalansággal kerültem be Pista bácsi jelenébe, abba a széles sugarú időkörbe, amely során még több kétségem és még több bizonytalanságom lett nyilvánvalóvá. Persze válaszokat is kaptam, amikért meg kellett dolgoznom. Kítörölhetetlen emlék marad a Kazinczy 40. alatti filozófiai szemináriumok hangulata... Izgalmasak voltak a szemináriumok, hiszen egy egészen új világ nyílt meg előttem. ... Nem egyszer nyugőzött le Pista bácsi hatalmas tárgyi tudása és annak vitákban való kamatoztatása, bennem mégsem ez az, ami elsődleges az emlékek között, hanem az a szemléket, amely Pista bácsi lelkipásztori és tanári egyéniségének markáns kontúrjait kitörölhetetlenül megrajzolta és a Pataki Kollégium mindenkor jelenébe írta. Ez a szemlélet pedig többet mutat, az emberi képességekre építő megismerő fáradozásnál, ami csak azt a területet képes saját erejéből bejárni, ami a mulandóság határai közé van szorítva, és amiről a Prédikátor is bölcsen állapítja meg, miután megvizsgált mindent, hogy hiábavalóság.

Ez a szemlélet nem téveszti szem elől azt az Istent, aki eljött közénk... **◀ Füst-Molnár Szilveszter ▶**

• Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer az Örsi-szalon kezdetben. És volt Nagy Kati, aki padtársam volt... És akkor Nagy Kati azt mondta: gyere! És Anita ment. És az Örsi szalon aznap is már tele a Szent Szék körül üldögélő, általam a világ eszeinek tartott teológusokkal... Bementem hát, leültem, és szokásommal ellentétben sűrű hallgatásba kezdtem, ami akkor a bölcsesség egyetlen elképzelhető módja volt számomra. Hallgattam volna, és bölcs maradtam volna, ha Török István tanár úr el nem néz a Babits összes fölött, és nekem nem szegezi teljesen nyíltan a kérdést: Barnóczki, mit gondol a magyarság Krisztusban kiválasztottságáról? Hujuj. Jó lesz vigyázni. Lehet, hogy a kérdést sem értettem meg. És megismertem azt a Barnóczkit, aki nem képes előszedni mindenre kész válaszádi arzenálját és egy kérdést hallva nem beszélni kezd, hanem szépítsük így: mosolyogva hallgat. És megérte. Kár, hogy nem volt nálam jegyzetfüzet, mert ami akkor elhangzott, többet ért a szemeszter minden elméleti előadásánál. Ez volt az első alkalom. És ezt követte sorban a többi Török-szeminárium a huszadik századi egyháztörténetről. ... Aztán jöttek a kártyázások (*egyszer véletlenül nyertem – készülhettem is Kantból és vizsgálhattam Fichtéből*), a reggeli kávék, a teológiai kérdések, az emberi kérdések és Török István tanár úr, Pista bácsi biztos ponttá vált, aki nem csak kiáll másokért (értem is...) vagy nem is enyhe cinizmussal mond véleményt, hanem, aki aggódik a körülötte lévőkért, és aki szemben áll velem apám temetésén és tudom, hogy meg fog szólalni a nekem annyira fontos 90. zsoltár, mert mögötte állnak a patakiak. **◀ Barnóczki Anita ▶**

• 1996 őszen történt Sárospatakon. Negyedik gimnazista voltam, és a hétvégét Anikó néninél töltöttem. Szombat délelőtt Pista bácsi odaszólt hozzám: „*Gyere, megtanítom hogyan kell a cserépkályhát begyűjtani!*” Kikerekedett a szemem a csodálkozástól. Nem értettem, miért kell ezt nekem 18 évesen, gimnazistaként megtanulnom? Meg is kérdeztem tőle, hogy miért tartja ilyen lényegesnek ezt? A válasz a következő volt: „*Majd ha férjhez mész rájössz, hogy milyen fontos ez. Különben is alapvető dolog, hogy egy papné tudjon begyűjtani a cserépkályhába.*” Most 2004-t írunk. Azóta férjhez mentem, a cserépkályhába is be tudok gyűjtani. Nincs ebben semmi különös,... de a mai napig nem értem, Pista bácsi honnan tudta, hogy valóban papné leszek? **◀ Berki Andrea ▶**

• Egy alkalommal segitettem Pista bácsinak elszállítani az elromlott fűnyíróját a szerelő-műhelybe, ahol azzal bíztatták, hogy egy hét múlva valószínűleg elkészülnek a javítással, majd érdeklődjön telefonon... Azonban nem volt nálunk sem toll, sem papír, amire felírhattuk volna a „*meszter*” telefonszámát. Pista bácsi azt mondta, hogy nekem

kell megjegyeznem a számot, mert neki a telefonszámok nem maradnak meg a fejében. A feladatot azonban nem vállaltam, mert nekem van a legrosszabb memóriám a világon, ellenben volt egy javaslatom: én megjegyzem a telefonszám első felét, ő pedig a másodikat. Rögtön rájött, hogy a könnyebbik végét akarom megfogni a dolognak, hiszen Sárospatakon minden telefonszám 311-el, vagy 312-vel kezdődik. A szerviz száma a következő volt: 312-316. Pista bácsi arca felderült, amikor meglátta a céhtáblára írt telefonszámot. Hiszen ezt könnyű megjegyezni mondta, mert ez a „*Várj ember szíve készen!*” és „*Az Istennek szent angyala...*” vagyis a 312-es és a 316-os számú dicséretnek felel meg a református énekeskönyvben. Nos, ilyen csodálatos református telefonkönyv van a szívébe írva Török Pista bácsinak. **◀ Tar László ▶**

• Több fórumon kinyilatkoztattam, maga az érintett is hallotta, hogy lelkipásztori pályám meghatározó tényezői között Török István jelen volt. ... Hejőbábara újdonsült ároktői exmisszusként jutottam el, meglátogatván Török István lelkipásztort. ... Első beszélgetésünk alkalmával feltűnő volt számomra rendkívül széleskörű olvasottsága. Csírájában már akkor megfogalmazódott bennem, ami később meggyőződéssé érett, nem jelentéktelen mértékben Török István személyiségén keresztül is: a félreeső falusi lelkipásztorkodás ... nem determinál a szellemi elsekélyesedés irányában. Ezt teológusként is mondhatom, hiszen lassan már húsz év távlatából nyugodtan állíthatom, hogy a Török István által az 1980-as évek közepén létrehívott bábai lelkeszi bibliakör a maga módján színvonalas teológiát művelt. Egy-egy textus feldolgozása mindig az eredeti nyelveken nyugodott. Magyar és idegen nyelvű kommentárok természetes eszközei voltak e közös tevékenységnek. Ráadásul az igehirdetésünk érdekében történt mindez... Ez a közösség ... később Enyedy Andor Lelkeszkör néven ismertté vált... Az ország s benne az anyaszentegyház politikai körülményeinek változása során ... ez a lelkeszi közösség végül is felbomlott. Egy-egy újrászervezési buzgólkodás kudarcra után általában arra a meggyőződésre jutottunk, hogy hiányzik Török. Egészen helyénvaló megállapítás volt. Hiszen ez a lelkeszkör köréje szerveződött, kimondva kimondatlanul ő volt a szellemi vezetője, ő adott annak értelmes koncepciót. Nekem mindenképpen nagy ajándék, hogy tagja lehettem. **◀ Dienes Dénes ▶**

Ezek a sorok, emlékek 2004-ben fogalmazódtak meg. Az idő múlása a szerzők élményének, tapasztalatának, Török István tanár úrhoz, Pista bácsihoz kapcsolódó élményének jelentőségén azt gondolom nem változtat. Hálásak vagyunk, hogy ismerhettük őt. Legyen áldott az emléke.

◀ Bátoriné dr. Misák Marianna ▶

A szolgálat szeretete

A Tiszáninneri Református Egyházkerület több mint húsz éve foglalkozik a szociális szférából adódó feladatokkal, ennek egyik legfontosabb része a kerület Szeretetszolgálat, mely jelenleg hat egység szolgálatát és munkáját fogja össze. Ezen az éven szeretnénk az intézményrendszert közelebbről bemutatni, pünkösdi számunkban az intézmény múltjával foglalkozunk, így annak korábbi vezetőjével, a korábbi nevéen Integrált Diakóniai Szolgálat kitalálójával Jónyer Lajosné, Erzsikével beszélgettünk.

« Az első kérdésem messziről indítom, hogyan került válsztásod erre a szakmára? »

Református családban nőttem fel, és a szüleimmel is ezt megbeszéltük, hogy nekem ez egy elhívás, egy küldetés volt. Már kicsi gyermekkoromban, mikor a babáimat gyógyítottam látszott, hogy én mindenkin szerettem segíteni. Ezért is választottam úgy, hogy egészségügyi szakközépiskolába megyek. Annak elvégzése után az az igazság, hogy jelentkeztem óvónőképzőbe Sárospatakra, ahova fel is vettek, de jött a nagy szerelem, aki később a férjem is lett, a gyerekeim apja és azt gondoltam, hogy nem tudom itt hagyni. Így hát munkát kerestem az érettségi után, elmentem és a kórházi osztályokon kerestem helyet. Először úgy gondoltam kicsikkel foglalkozom, de azt éreztem, hogy a gyerekosztály nem az én utam, mert én abba belehalnék. Úgy álltam a gyerekekhez, hogy sokszor megkaptam a gyakorlati idő alatt, hogy elkényeztetem őket, de ha sírt én nem tudtam otthagyni. A kórházi osztályok végig járása után elmentem a Szentpéteri kapui idősek otthonába, ami akkor négyszázhatvan férőhelyes volt.

« Ekkor már érezted, hogy ott a helyed, hogy ez a te utad? »

Igen, mert ők már ide azért jönnek, hogy innen mennek el a mindenélők útján. Nekik így lehet a legtöbbet segíteni, adsz azoknak, akik már adtak nekünk, akik megélték úgy az életüket, ahogy megélték. Ez volt a nekem szánt út és utána elindultam tanulni, hogy még professzió-

nálisabban tudjam csinálni a munkát. Szociális gondozó tanfolyamot, aztán főiskolát is elvégeztem ehhez. Mondhatom nagyon szépen haladt a pályám, mert ápolónőként kezdtem és 3 év múlva egy százhuszonnyolc férőhelyes szintnek a részlegvezetőjévé tettek. Ez is érdekes, hogy milyen az Úrstennek a hatalma, mert behívatott az akkori igazgató, és azt mondta, hogy ő szeretne engem elküldeni Marxista egyetemre. Ugye ez azzal jár, hogy párttaggá kell válnia. Hát mondtam neki, hogy én nálam erről szó sem lehet. Az én édesapám annak idején a vasútnál azért lett „palacsintás”, mert nem vállalta a párttagságot, mert presbiter volt a gyülekezetben, szóval az én családomban ezt nem ismerjük. Mi a reformátusságon és az ongai gyülekezetnél tovább nem láttunk. Tehát én megmondom őszintén, hogy én templomba járó ember vagyok. Megkérdeztem a főnökömet: „Mondja meg igazgató úr attól, hogy ha én elvégzem a Marxista egyetemet jobban tudok bánni az idősekkel? Engem olyan helyre küldjön, ahol én a szakmámban jobban ki tudok teljesedni.” Így küldött el Pestre. a Bárczi Gusztáv Főiskolára és ott végeztem el a szociális szervező szakot, majd aztán Salgótarjánban a szociális menedzsert, tehát ami lehetőségem volt megragadtam, hogy fejlődni tudjak. A végén intézményvezető ápolónőként, huszonöt év munka után álltam fel. Elvi és erkölcsi kérdésekben nem találtuk a közös hangot és azt éreztem ahhoz, ami ott kezdetét veszi ahhoz én nem tudok asszisztálni.

« Milyen kilátásaid voltak akkor a jövőt illetően? »

Hejőbábán pont akkor egy 365 fős elmeotthon vezetői állása került kiírásra én megpályáztam és 2009 december elsejével mentem oda. Igazi kihívás volt az a hely, mert az önellátó állapotból az is adódott, hogy 365 férőhelyes otthonhoz tartozott 18 ló, 350 birka meg vagy 60 sertés. Olyan gazdasága volt, hogy drága anyám azt mondta „Te nem is intézmény vezetőnek mentél hanem Tsz elnöknek.” Itt próbáltam a lehető legtöbbet tenni azért, hogy a nagy intézményből ki kerülhesse nek, így legfontosabb feladatom a rehabilitáció lehetőségeinek kiépítése volt. Három éve voltam Bábán, amikor elkezdte Encsen a tiszta profilú demens, azaz a szellemi leépülésben szenvedő idősek otthonát építeni a megyei önkormányzat. Gondoltam a pályázásra, de nem akartam Bábát se otthagyni. Így első körbe eredménytelen lett a pályázat és akkor megkeresett Ódor Ferenc elnök úr, és azt kérte, hogy pályázzam meg. Én akkor azt gondoltam, hogy ha egy új intézményt, az én szemléletemre indítok és formálhatok, én veszem fel a munkatársakat és építem fel a struktúrát az elejétől, akkor az egy jó hely lesz. Az Úr pedig áldását adta a tervemre, mert úgy is lett.

Nagyon szép 8 évet töltöttem el ott, tényleg országos és nemzetközi hírűnk lett, mert abban az időben még nem volt erős a demenciával kapcsolatos szakirodalom. 2002-ben, amikor elkezdtük a saját bőrrünkön és nyomorúságunkon megtapasztalni, hogy milyen út vezet hozzájuk, hogy lehet őket a legjobb életminőségben tartani, a gyakorlat mellé nagyon sok kutatást is végeztünk. Én ezt pedig konferenciákon, mind továbbképzéseken közre adtam, tovább adtam, amivel nagyon elismertek lettünk a szakmába.

« Mi történt ezután? »

Jött egy szervezeti átalakítás, mert tudod, hogy ha valakit el akarnak tenni a pozíciójából, akkor azt mondják, hogy szervezeti átalakítást végzünk. A megyei elnök személyének változásával a mi rendszerünk is változni készült. Központi összevonás történt a megyében és a mi intézményünk is telephely lett. Gondolj bele, hogy az encsi intézménybe egy ápolói állást ajánlottak fel az igazgatói után, mert ugye úgy működött, hogy ha felajánl egy másik állást és nem fogadom el, akkor mehetek isten hírével Na hát ezt így bírtam 20 napig, és akkor eljöttem táppénzre. Kerestem a folytatás lehetőségét, de nem voltak lehetőségeim.

« Mennyire viselt meg ez a kiszolgáltatottság?

Én soha nem tettem fel a kérdést, hogy Istenem miért csináltad, úgy életem meg, hogy „drága jó Istenem, most adtál nekem egy keresztet, de én tudom, hogy le fogod venni rólam.” Nagyon kemény időszak volt, de tudtam, hogy tart ameddig tart. Így is lett, mert jött egy telefon. Csomós József püspök úrtól, hogy szeretne velem beszélni munkaügyben. Ábrám Tiborral meghallgattak és szeptemberben már az egyházkerület szolgálatában álltam. A jó Isten hatalma végtelen, mert sose hittem volna, hogy én a pályafutásom végén teljes szívvel teljes lélekkel az Úr szolgálatába fogok állni, mégis megtörtént a csoda.

« Így kezdődött az integrált diakónia szolgálat?

Igen a Maon volt, aztán a Böcsi Idősek Otthona, de a kettő között még a háziségség nyújtás, ami 18 településen 180 fővel indult. Csomós püspök úr azt mondta nekem, hogy álmodjak és így lett ez a fajta alapszolgáltatás nyújtása. Ennek közepette pedig érkezett a szándék a Böcsi Idősek Otthonának átadásával kapcsolatban. Persze az csak féligjött be, hiszen az önkormányzat azzal a feltétellel adta át, hogy az intézmény megtartja az önállóságát. Majd ezt követően jött egy olyan kormányhatározat, hogy az egyháznak át kívánják adni a bentlakásos intézményeket, és akkor kaptunk egy listát és elindultunk. Mi úgy jártuk körbe a Borsod-Abauj-Zemplén megyét, hogy nagyon óvatosan szemrevételeztük a felajánlott intézményeket, mert nagyon lepusztultak voltak. Még az encsi is, ami alig 12 éve került átadásra, ez idő alatt annyira leamortizálódott, hogy komoly összeget kellett ráköltetni. Sose fogom elfelejteni, mikor püspök úr behívatott és azt mondta: „Mindent megteszek azért, hogy rehabilitáljalak. Most visszazamolász Encsre, ahonnan elküldtek, ott tiéd a lehetőség mit teszel.” Így is volt. Az Encsi otthont átvettük, bár nagyon megszenvedtünk vele. Ezt követően szisztematikusan építettük fel a rendszert és értük el a diakóniai szolgálat 6 egységét.

« Munkád során együtt dolgoztál menyeeiddel, akik most is ebben a szolgálatban tevékenykednek. Mi vezette őket ebbe az irányba?

A példa. Én hálát adok a jó Istennek azért, hogy ilyen jó gyerekeket és menyeket kaptam, akik ennyire tisztelnek és becsülnek engem. Sajószentpéteren kezdte mentálhigiénés asszisztensként, rögtön beiskoláztuk és el is végezte. 38 éve dolgoztam akkor a szakmában. Erre is nyugodtan állíthatom, hogy nekem az Úr Isten parancsolta ki, hogy pont jókor jó időben nagyon jó helyre kerültem, és akkor én így gondoltam, ameddig erőt ad a jó Isten addig én ezt csinálom. De fel kell arra is készülni, hogy én felemelt fejjel tudjak innen felállni, hogy van egy olyan utódom, aki majd úgy viszi tovább, ahogy én megtanítottam, úgyhogy aztán Andikám került ide.

« Milyen volt a közös munka?

Azt gondolom nagyon sokat jelent az élettapasztalat, de emellett egy fiatal másfajta gondolkodása, más szemlélete, más technikai vagy eltérő hozzáállása felbecsülhetetlen. A kettőnk közös munkájában hihetetlenül jól tudott ez ötvöződni. Nekem egy vágyam volt, hogy jó lenne 50 év szolgálat után elköszönni, egy év híján majdnem sikerült is. Akkor elsőre sajnáltam a dolgot, de én hiszem és vallom, hogy véletlenek nincsenek, ennek így kellett történnie. Ebben már biztos vagyok.

« A diakóniai feladat ellátása idősek és rászoruló gondozásával foglalkozó intézmény, szerinted mitől lehet több által, hogy a református egyház és a református hit alapjait viszi tovább? Egy református intézmény csúnya szóval élve piacképesebb, mint egy állami?

Az anyagi részéhez csak annyit, hogy az egyházból jövő többletet úgy használhatjuk fel, úgy fordíthatjuk az intézményeinkre, hogy abból olyan környezet hozhatunk létre az ellátottaknak, amelyből érződik a reformátusság jó illata. Szóval a lelkeséggel párhuzamba a környezetet is jó irányba kell formálnunk. A másik oldal a bánásmód, a keresztyén szemléletmódból adódóan. 38 állami szférában töltött év után meglepett, mennyivel jobban bíznak az egyházi intézményekben. Ettől piacképes igazán egy református intézmény. Mihelyst átvettünk egy intézményt a megkeresések száma felfelé ívelő tendenciába csapott.

« Mitől lesz egy intézmény, vagy inkább hogyan lehet szerinted egy átvett intézmény reformátussá?

Egy intézmény átváltoztatásával kapcsolatban azt gondolom, hogy nem szabad ajtóstól rontani a házba. Példa kell a dolgozóknak, jó példa, nem erőltetés. Mert ha 5 év kell annak a gondozónak, ahhoz, hogy meglássa erre szüksége van, akkor annyi kell. A hétköznapi életünk kell példává legyen, hogy azt érezhesse, hogy ő ebbe a közösségbe úgy akar tartozni, mint egy gyülekezetbe. Én mindig úgy gondoltam, hogy minden intézmény egy nem is akármilyen gyülekezet. Ott van a háziségségnyújtás példája. Ahol 58 dolgozó van, és már a kezdetektől rendszeres istentisztelet, karácsonykor úrvacsoraosztás, értekezletek előtt áhítat. Ezeknek nem gyors, de nagyon szép eredménye van. Időt kell adni nekik, mert különben az ellenkezőjét váltod ki belőlük. Erről is van sajnos tapasztaltunk, mi történik egy intézménnyel, ha túlságosan erősen és túlságosan gyorsan várunk eredményt. A szemléletet, ha nem tudjuk az intézmény alapjaiba, a dolgozói számára befogadhatóvá tenni, akkor nem jutunk eredményre. Azt is gondolom, hogy az intézmény szolgáló és kiszolgált közössége is sokkal könnyebben építhető, mint egy egyházközség, hiszen sokkal több időt töltünk együtt.

« 49 év munka melynek csak egy részét látva kimondhatjuk, hogy eddigi feladatodat maximalista módon láttad el, hitét megtartó református emberként, kompromisszumok nélkül. Miből jön ez a fajta maximalizmus. A feladat követelte meg vagy a személyiségedből jön?

Két dolog is van mögötte. Az egyik az, hogy ez egy isteni küldetés számomra, szent feladat, nem pusztán hivatás. A másik pedig, hogy nagyon kevesen mondhatják el azt, amit én, hogy a munkájuk a hobbijuk volt. Én a kiegészítést csak a könyvek lapjairól ismerem, mert magamon sosem tapasztaltam annak a tüneteit, csak tanultam róla. Különleges számomra is, hogy leginkább az idősek felé ilyen erős, de engem így teremtett az Isten. Azt gondolom, a kérdésre felelve, az Isten ügye követelte meg ezt a hozzáállást. Egész életemet ez az ige határozta meg „Mindenne van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” Fil 4,13

Nagyon hálás vagyok az Úrnak, hogy 12 évig szolgálhattam a Tiszáninneri Református Egyházkerületet. Hálás, amiért adott erőt és adott társakat ehhez a szolgálathoz, különösen hálás vagyok Csomós József püspök úrnak, akinek bizalmát élveztem és köszönet az együtt töltött munkálkodásért. Tiszta szívből és hálával gondolom, mai napig is nagyon gyakran eszemben van a határozottsága, döntési mechanizmusai. Életem legjobb főnöke volt az Úr Isten után!

**„Csendesen várni –
várni, hinni, kérni!
Aztán – boldog
pünkösd utánba érni!”**

**Túrmezei Erzsébet:
Pünkösd után
(részlet)**

Művészetterápia

„Isten benned:
végtelen mosoly”

Lehetséges-e a művészet által megtapasztalni a Szentlélek bennünk való munkálkodását, és ez hogyan segítheti elő lelki egységünk megteremtését, illetve hogyan lehet a gyógyulás forrása?

Pünkösd csodája és titka az átalakulásban rejlik. Abban az átalakulásban, ami a Szentlélek által végbemegy bennünk. Kétezer évvel ezelőtt ez a csoda úgy történt, hogy a Szentlélek hatására az emberek egyszerre megértették egymást. Ennek a csodának az üzenete a ma emberének az, hogy ha engedjük, akkor a Szentlélek megnyit és fogékonyra tesz, lebontja falainkat, elindít és ösztönöz mindenre, ami jót hozhat az életünkbe. Elsősorban a szeretetre és az egység megtapasztalására. Arra, hogy életünk folyamán mindig azt keressük, ami összeköt bennünket egymással és Istennel, mert ezáltal kerülünk harmóniába magunkkal, másokkal és a világgal, miközben megtapasztaljuk a határtalan boldogságot és a békességet, ami meggyógyítja lelkünket kihatva fizikai valónkra, kapcsolatainkra és egész világunkra. Ezzel együtt megtaláljuk a helyünket is a világban. **„Az élet ízét nem más adja, mint az égből aláhulló, semberére leelő gond.”** – mondja F. Hölderlin (1770-1843) német költő.

Ennek a folyamatnak a lényege az, hogy a Szentlélek által hitet és teljesen új életet kapunk, amely az összefüggések

megértésén keresztül vezet el a lelkiismeret felébredéséig, vagyis a bűnbánatig. A Szentlélek kegyelmi ajándékok, karizmák segítségével munkálkodik bennünk. Ezek olyan adományok, amelyeket mindenki azért kap, hogy használjon velük a többieknek. Ezek közé sorolja Pál apostol sok egyéb mellett a prófétálás, az evangéliumhirdetés, a tanítás, a gyógyítás, a vezetés, a vigasztalás karizmáját vagy a különlegesen irgalmas gondoskodás adományát. Ide sorolhatjuk a művészi tehetséget is, hiszen a művészetben, az emberi alkotásban valamiképpen az isteni ihlet nyilvánul meg.

A mennyei sugallattal megáldott ember olyat képes alkotni, amivel másokat inspirálhat, vagyis a mennyei ihletből fakadó művészet azáltal, hogy maradandót alkot, megjeleníti az Örökkévalót. Makovecz Imre (1935-2011) Kossuth- és Ybl Miklós-díjas magyar építész szavaival a művész felelősége és célja: **„összekötni az eget a földdel...”**. Ugyanakkor a művészet nem művelhető anélkül, hogy a művész ne válna részesévé annak, amit művel, mert csak így tudja elérni azt, hogy a szemlélő, részesévé váljon annak, amit szemlél, hallgat, befogad. Megérint és üzen, mégpedig az alkotásokon keresztül.

Nézzünk egy példát arra, hogy miként. Hans Christian Andersen (1805-1875) dán költő és meseíró **„A császár**

új ruhája" című meséjében az uralkodónak olyan szolgálói vannak, akik féltek őszinték lenni hozzá. Nem merték neki szemtől-szembe megmondani, hogy egy csaló csúnyán becsapta, hiszen semmiféle új ruhát nem készített neki, csak a pénzétől fosztotta meg. Inkább hallgattak, és hagyták, hogy a császár csupaszon vonuljon végig a városon és nevétségessé tegye magát a hiúsága miatt. Mígnem egy kislány kimondta azt, amit már addig is látott mindenki, csak hallgattak róla: **„De hiszen a császáron nincs is ruha!”**. Egy gyanútlanul megszólaló kisgyermek, akinek révén az igazság napvilágra került. A gyermek képében Jézus Lelke jelent meg, aki szembesíti az uralkodót az igazsággal. Leleplezi a hamisítást, az egoizmust, azt, aki valójában nem mi vagyunk, a nárcisztikus ént, aminek semmi köze sincs a valósághoz és hozzánk. A mesében **„a császár nagyon megütközött azon, amit a gyermek mondott, de maga is úgy vélte, hogy igazat mondanak”**. Lássuk meg, hogy a Szentlélek miután leleplez, nyomban fel is öltöztet. Megláttatja a szentségtelenséget Isten szentségének világosságában, vagyis megmutatja igazi önazonosságunkat. Ez az, ami a gyógyuláshoz vezet. S mielőtt még tovább olvasnánk, álljanak meg egy pillanatra és gondolkozzunk el Weöres Sándor (1913-1989) Kossuth- és Baumgarten-díjas költő, író, műfordító, filozófus egysoros versén: **„Isten rajtad végtelen könny, Isten benned: végtelen mosoly.”**

Ez a rövid mondat magában foglalja a teljességet, a nagy egységet és az üdvözülést. Ha Isten Lelke eláraszt békével, szeretettel, akkor megnyugszik a lélek, és végtelen mosolyt szül.

A művészi alkotások tehát képesek megnyitni az utat Isten felé, valamint önmagunk belső, Istentől kapott világához. Akár lehetőségek, ötletek, megoldások megmuta-

tásával vagy személyes üzenetek révén, akár azáltal, hogy felszínre hoznak valamit a tudattalanunkból, amivel szembe kell néznünk például valamilyen lelki sérüléssel, félelemmel, valamilyen hiányállapottal, vagy azáltal, hogy új gondolatokat ébresztenek bennünk. Esetleg a csend, a belső béke megteremtése vagy valaminek a megértése által. Ady Endre (1877-1919) ezt így fogalmazza meg az **Úr érkezése** című versében: **„Csöndesen és váratlanul / Átölelt az Isten. / Nem harsonával, Hanem jött néma, igaz öleléssel...”** Ez a csöndes, váratlan és igaz ölelés a megvilágosodás élménye, az a hitélmény, ami kívül és belül megszépíti az embert azáltal, hogy eltölti az Istennel való találkozás szentséges öröme és boldogsága. Az Isten-élmény átélése és megtapasztalása utat nyit a Szentháromság misztériumába, Isten teljes ismeretébe. Ez maga a pünkösdi csoda.

A lelki és testi gyógyulás pszichológiai értelemben lényegében a tudattalan folyamatok felszínre hozatalával, vagyis tudatosításával és ezek személyiségünkbe történő beépítésével érhető el. Ennek eszköze bármelyik művészeti ág lehet akár a képzőművészet, tánc, az ének vagy a zene, hiszen általuk nem csupán bensőkkel kommunikálhatunk, hanem Istennel is, gondoljunk például a zsoltárokra. Harmath László és Trady József klinikai pszichológusok A Gyógyító zene című műben így írnak a zene hatásáról: **„A zenehallgatás vagy éppen az aktív zenélés olyan transzperszonális térbe vezet, ahonnan máshogyan vagyunk képesek szemlélni a valóságot, mint hétköznapi tapasztalataink során, egyfajta teljesség élményét adja. A zene tehát nem csupán a személyiség tükréként jelenik meg, hanem hozzásegíti az egyént a magasabb tudatossághoz, személyisége integrációjához és kiteljesedéséhez.”** • Balogh Csilla

AZ ÉLŐ IGE ÉVE 2024

**Számomra az élő ige azt jelenti,
hogy lassan megértem,
hogy csak jobban tudja az Úrlsten.**

A KEDVESSÉGBEN megbújó ERŐ és LEHETŐSÉG

Péter első levelének egyik tartalmi részét ez a fejezet cím summázza: „**Cselekedjétek a jót állhatatosan.**” Pál azt tanácsolja, hogy beszédünk legyen mindenkor kedves, sóval fűszerezett (Kol 4,6). Egyetemes igazságukon túl ezek a gondolatok fokozottan érvényesek, ha krízishelyzetben lévőkhöz köztünk cselekszünk, tehát olyan embertársak mellett, akik idősekké váltak, vagy erejükben, egészségükben megfogyatkoztak. Szokolai Katus a „**Kedvesség pszichológiája**” tanulmányában (*Mentálhigiéné és Pszichoszomatika folyóirat 2020/3*) a kedvesség gyakorlásának jótékony következményeit dolgozza fel. Ez az írás elsősorban a kórházi kezelés alatt álló betegek mentálhigiénéjét vette górcső alá, ellenben érezhető a téma szociális területtel való egybecsengése, metszete is. A szerző jóváhagyásával ebből a tanulmányból emelek ki és foglalok össze néhány gondolatot, s értelmezem azokat a szociális szegmens sajátosságai alatt.

Arról, hogy milyen a kedves ember, többféle tulajdonság juthat az eszünkbe. Például azt mondjuk, hogy a kedves ember mosolygós, barátságos, udvarias, örömszerző, őszinte, figyelmes, rokonszenves, elfogadó, jószívű. Képes együttérzést mutatni és segíteni azokon, akik rászorulnak. Természetesen az ismervek nem itt érnek véget, hiszen a kedvesség életünk és mindennapjaink része. Lényege az őszinteségben rejlik, szívből kell jönnie. Kifejeződik benne, hogy az embernek van „kedve” a másik emberre odafigyelni, tehát nem közömbös a személye felé.

Talán meglepő, de a kedves cselekedet is kutatási terület. Olyan jelenségek kerülnek vizsgálat alá, amelyek kevésbé figyelhetők meg laboratóriumi körülmények között, de rendszerezhetők és értékelhetők. Ilyen például, amikor meghallgatjuk a szomszédunkat, előre engedünk valakit a boltban, vagy átkísérünk egy idős embert az útesten. Az élet tele van olyan szituációkkal, amikor olyan döntéseket kell meghoznunk, amelyek mások helyzetére hatást fejthetnek ki. Ilyenkor nálunk van annak felelőssége, hogy döntésünkkel készek vagyunk-e a kedvező hatásért cselekedni.

Ma egyre nagyobb jelentősége van az empátiának és megértő hozzáállásnak, egészségügyi és szociális területen egyaránt. A kedvesség által abszolválta cselekedet nagyon sokat tehet a betegek vagy ápoltak mentális és fizikai egészségéért is.

A lelki és fizikai nehézségek, a megváltozott képességek, a fizikai aktivitás csökkenésének elfogadása rendkívül nehéz. A negatív változás okozta érzelmi válság még a jó mentális közérzettel rendelkezőt is megviseli. Sokan úgy élik, mintha velük nem történhetne olyasmi (*és ezt leginkább a szenvedések kapcsán érezzük*), ami másokkal igen. Képesek vagyunk azt hinni, hogy saját életünk sebezhetetlen. Ezt a biztonságérzetet az elesetté, kiszolgáltatottá válás teljesen felülírja, aminek közvetlen következménye, hogy a szociális lét könnyen korlátok közé szorul. Ilyenkor a bajok hamar tornyosulnak, anyagi terhek jelentkeznek,

amelyek hatással lehetnek közvetlen környezetre és a családtagokra is.

További lelki gyötrelmekkel járhat, ha a megszokott környezetből is ki kell lépni. Gondoljunk csak arra, hogy milyen krízist él át az, aki az egészségi vagy fizikai állapota megváltozása miatt egy élet munkáját hátrahagyva kell, hogy idősök otthonba költözzön! Ezt a válságot csak akkor lehet feloldani, ha nemcsak az alapvető szükségleteket elégítjük ki. Ellenkező esetben a bajban érintettek élettere leszűkül, magányossá válnak, hiába vannak körülöttük. Egy szociális ellátás hatékonyságát nagymértékben befolyásolja, hogy a válsághelyzetekre hogyan és milyen módon reagálunk. Mert a test szükségletei mellett a lelki egészség ugyanannyira elengedhetetlen.

Krízisben nemcsak a világpépünk változik meg, hanem az ahhoz való viszonyulásunk is. Az ember ráébred, hogy nem tudja irányítani az életét. A prioritások megváltoznak, előtérbe kerülhetnek a közösségi kapcsolatok, vagy a minőségi idő. Kulcsfontosságúvá válik a jó kapcsolat és a kedvesség eszközeinek alkalmazása, amelyekből lássunk néhányat:

A mosoly hatalmas erővel bír. Mindenkinek jól esik, ha mosolyognak rá. Az őszinte és spontán mosolyt szokás Duchenne-mosolynak is nevezni. Ekkor nemcsak a száj, hanem a szem körüli izmok is aktiválódnak. A Duchenne-mosoly a bizalom előtt nyit ajtót, mert szeretetet és elfogadást sugall. Érzelmeket ébreszthet és befolyásolhatja hangulatunkat. Tükröreakciót vált ki, mivel a másik is mosolyogni fog,

ha látja a mellette lévő, vele kommunikáló mosolyát. Biológiai szempontból is jótékony hatása van. Érdemes tehát mosolyogni, de csak őszintén, semmiképp sem színlelve. Végeztek egy kutatást, ahol a mosolyt munkaköri kötelességgé tették. Azok, akik kényszerből mosolyogtak, a nap végén fáradtnak és rossz hangulatúnak érezték magukat. A nem szívből jövő mosoly az érzelmek elfojtásával jár, amely növeli a stresszt, akár pszichoszomatikus tüneteket is eredményezhet.

Az együttérző érintésnek is rendkívül jó hatása van.

Schopenhauer úgy tartotta, hogy az emberben három ösztönző erő van: egoizmus, gonoszság és együttérzés. Úgy tudunk önzetlenek lenni, ha abban az együttérzés a segítségünkre van. Az együttérzés komplexebb formája az empátia, ahol a másik iránti aggodalomból fakadó segítség mellett megjelenik a hajlam arra, hogy érezzük, amit a másik ember is érez. Az érintés egy kedves eszköze lehet az együttérzésnek és az empátianak. Aki megérinti a másik testét, valójában a másik belső világát érinti meg. Mindennek jótékony hatása fizikális és mentális síkon egyaránt megfigyelhető. Az érintés csökkenti a stresszhormonok szintjét és serkenti az oxitocin felszabadulását, ami növeli a bizalom érzését. Látni tehát, hogy nagyon sokat jelent egy érintés. Szinte azt sugallja, hogy „veled vagyok és számíthatsz rám.” Érzelmeket vált ki, segít szavakban kifejezni az aktuális lelkiállapotot, kiemeli az elszigeteltségből és a magányból.

A biztató beszélgetés is a kedvesség megjelenési formája. Válság idején az ember könnyen elhallgat és csendessé válik, aminek hamar következménye lehet az apátia. Válságban van igazán szükség a pozitív hozzáállásra. Ezt a kommunikáció, a másikkal való beszélgetés nagyban segítheti, olykor nemcsak a közvetlenül érintett személlyel, hanem a közeli hozzátartozókkal is, hiszen ők együtt szenvednek szeretteikkel. A kommunikáció már az első szótól, a bemutatkozástól kezdve lényegi, hiszen nemcsak a bizalmi légkörre gyakorol hatást, hanem befolyásolja a jó kapcsolat kialakítását is. Az első benyomás sokat tesz ahhoz, hogy milyen lesz a másik emberrel kapcsolatos véleményünk. A jól sikerült start-élmény után valószínűbb, hogy a szimpatikus embereket továbbra is felkeressük és beszélgetni fogunk velük, megnyílunk előttük.

A belső dolgokat nem látjuk. Teljes valójában soha nem tudjuk, hogyan él át egy válságban lévő személy nehézségeket és milyen érzések kavarnak benne. Az viszont biztos, hogy egyetlen kedves cselekedet is képes arra, hogy az érintett egész napját szebbé tehesse. Érdemes kedvességből nagyvonalúnak lenni. Ami az egyik embernek jelentéktelennek és apróságnak tűnik, az a másik számára hatalmas értékkel bírhat.

Hajnal András

A DIAKÓNIA IDŐSZERŰSÉGÉRŐL

A Sárospataki Református Hittudományi Egyetem 2018 óta indít diakónia (*keresztyén szociális munka*) alapszakot. Ez idő óta számos hallgató végzett diakónusként. Felmerülhet a kérdés, hogy miért időszerű ma a keresztyén szociális munkások képzése és a végzett szakemberek hogyan tudnak hozzájárulni a református gyülekezetek szolgáltatáshoz?

A diakónusok szerepének ismertetéséhez a diakónia szó bibliai értelmezései nyújthatnak leginkább támpontot, bár annak fogalmi rendszere is széles keretek között mozog. Mucsi Zsófia¹ kiváló írásában számos értelmezését adja a diakónia szónak, valamint a hozzá tartozó tevékenységeknek, melyek koronként és igei helyenként és értelmezésenként eltérőek. Összességében azonban a szerző záró gondolataiban a következőt vallja: „*A diakónia mint szolgálat tartalmában elsősorban nem egy attitűdre vonatkozik, hanem a szolgálatot végzőnek az Istentől kapott küldetésben betöltött helyére... Aki szolgál, az szavaival és magatartásával közvetíti a küldő, Isten üzenetét. A diakónia mint közvetítés, küldetésben lét közel hozza a szót a misszió fogalmához.*”² A diakónusok szerepét, küldetését a szak képzési és kimeneteli követelményei is hasonlóak fogalmazzák meg: „*Az alapképzési szak célja olyan keresztyén szociális munkások (diakónusok) képzése, akik a keresztyén értékekre támaszkodva, evangéliumi szellemben, a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek és alapvető módszerek birtokában képesek a szükséglet szenvedő embertársaiknak, holisztikus szemléletben segítséget nyújtani.*” A képzés indoklását 2005-ben Fruttus István Levente két tényezővel magyarázta: a református egyház szociális/diakóniai tevékenységének kiszélesedése, valamint a térség szociális szakember iránti igényének növekedése.

A mai kor diakónusainak tehát igazodniuk kell az egyház és gyülekezetei szükségleteihez, valamint a szociális szerepvállalás jelenkori kihívásaihoz egyaránt.³

SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

A történelmi egyházak szociális szolgáltatásokban és gyermekvédelemben végzett szerepvállalása az elmúlt 15 évben jelentősen megnőtt. 2020-ban egyházi fenntartó működtette a népkonyhák 85,6%-át, az étkeztetés szolgáltatások 36,8%-át, a házi segítségnyújtást biztosító szolgálatok 40%-át, a nappali ellátások 16,4%-át, a bentlakásos ellátások több mint ötödét, ezen belül az idősek otthonainak 36%-át. Ez a jelentős feladatvállalás nem csak egyházi fenntartású intézmények létrehozásával jött létre, de sok esetben a korábbi – állami, önkormányzati szolgáltatóktól való feladat átvétellel történt meg. A szolgáltatások így szinte egyik napról a másikra kapták meg egyházi fenntartói jellegűt. A homlokzatok táblái, a szabályzatok gyorsan

HOGYAN LEHET TEHÁT KITERJESZTENI A KERESZTYÉN SZOLGÁLATOT MINDKÉT TERÜLETRE?

cserélődnek, de hogyan alakul ezentúl az intézmény szellemisége, szemléletmódja, kultúrája, a benne dolgozók szemléletmódja? Az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők, a velük kapcsolatba lépők az egyházat, az egyház gondoskodását, diakóniai tevékenységét is értelmezik a szolgáltatások során. A szociális szolgáltatások működtetése másrészt magas szintű szakmai ismereteket igényel, hiszen a szociális segítségnyújtás önálló szakma. Mindezen formális szolgáltatások azonban mégis csak a rászorulóknak tudnak segítséget nyújtani. Az idősek bentlakásos ellátására ma Magyarországon annyian várnak, mint amennyi az ellátásban részesülők száma. Borsod–Abaúj–Zemplén Vármegyében például a 65 év feletti lakosság 2,1%-a juthat bentlakásos ellátáshoz. Fel kell tehát készülni az intézményi ellátáson kívül élő közösségek és gyülekezeti tagok nem formális ellátásának kihívásaira is.

GYÜLEKEZETI, KÖZÖSSÉGI DIAKÓNIA

A közösségben, vagy a gyülekezet által kapott gondoskodás teljesen más tartalmat hordoz a formális intézményekéhez képest, s erre a gondoskodásra láthatóan nagy szükség van. Az egyházkerület térségében jelentős a fiatal, aktív lakosság elvándorlása. 2021-ben Borsod–Abaúj–Zemplén Vármegyében volt a legmagasabb a természetes népességfogyás mértéke (7%), miközben a fertilitási ráta magas. Az elvándorlók 66%-a volt 40 év alatti. Az egyedülélők aránya jelentősen emelkedett. 2021-ben Magyarországon a 65 év feletti férfiak 20%-a élt egyedül, míg 61,7%-uk házastársával, a nők esetében 39,8% élt egyedül, 40,1%-uk pedig házastársával. Becslések szerint a hazai időskorúak mintegy 72%-a él valamilyen korlátozottsággal. E trendek fogyó és időződő gyülekezeteket vetítenek elő. Sok közösséget érint a lakosság elszegényedése, szociális kiszolgáltatottsága. A nyilvántartott álláskereső száma 2023-ban Borsod Vármegyében magasabb volt, mint a közép – és nyugat dunántúli régiókban együttvéve.⁴ A szeretetszolgálatok tevékenysége mellett mindezen jelenségek kihívást jelentenek a gyülekezetekre nézve, az ott szolgálókra is.

A gyülekezetekhez tartozó, ott tevékenykedő diakónusok víziója ma mégis távolibbnak tűnik, mint az intézményekben dolgozó szakembereké. A diakónusok képzésének több, mint húsz éves hagyománya ellenére⁵ egyházkerületünk indítványára 2023-ban sikerült a diakónus (*keresztyén szociális munkás*) szakképzettséget a szociális -, gyermekjóléti - és gyermekvédelmi rendszer minden szakterületén a szociális munkával és a szociálpedagógiával egyenrangú képzettségként elismerni. A közösségi diakónia, a közösségben, gyülekezetben szolgáló diakónus segítők alkalmazására azonban még kevés példát lehet találni.

A szociális szolgáltatások egyik alapproblémája, hogy a szakemberek figyelmét alapvetően az ellátottak irányába fordítja így kevésbé érvényesül az intézményeket körülvevő közösségekre irányuló figyelem és megfordítva. A közösség könnyebben mond le a társadalmi szolidaritás felelősségéről, abban a hitben, hogy a szolgáltatás az intézmény feladata. Egy fogyatékos személyeket ellátó állami bentlakásos intézményben jártam a minap, ahol megkérdeztük, mennyi önkéntessel dolgoznak. A lelkesen kívül nem volt önkéntesük. Szolgáltatásokat pedig csak a bentlakóknak nyújtanak. Ez az institucionalizáció nem kötelező eleme az ellátórendszernek, mégis sokszor érezhető a káros hatása. A problémák elidegenednek a közösségtől ezért nem érzik felelősségüket annak kezelésében, miközben az intézmény pedig a maga belső világa felé fordul, hisz ez az elsődleges feladata.

A diakónusok dolgozhatnak intézményekben és a gyülekezetekben is egyaránt. Ez olyan lehetőséget teremt, mely segít szorosabba fűzni a közösség és a szolgálat viszonyát. A közösségi diakónia olyan erőforrásokat biztosíthat, melyek hiányoznak a mai merev gondozási rendszereinkből. A diakónus információkkal tudja ellátni a közösség tagjait, el tudja érni az izolálódó, magára maradó időseket. Helyi erőforrásokat tud mozgósítani abban az esetben is, ha a formális szolgáltatások kapacitásai limitáltak. Jó példa volt erre a közelmúlt időszak pandémiája, melyre helyi szinten kellett megfelelő megoldásokat kidolgozni. Sok esetben a közösség, az önkéntesek, az egyházi szolgáltatók fogtak össze a települési önkormányzatokkal az ellátatlan idősek támogatása érdekében. A közösségi diakónia lehetőséget ad az idősek olyan szükségleteinek kielégítésére, melyeket a mai formális rendszer nem vagy nem eléggé preferál. Ilyen például a társas igény, a spiritualitás iránti igény, vagy a lelki támogatás. Erőforrásokat mobilizál, önkénteseket szervez, időseket és betegeket látogat. Összeköti őket a közösséggel, a gyülekezettel. A térség szűkös forrásait és lehetőségeit igyekszik a szociális gondoskodás szolgálatába állítani. Mindezek gyakorlati, törvényi feltételei adottak hazánkban. A fiatalok közösségi szolgálata, a közérdekű önkéntes tevékenység, az ifjúsági mozgalmak, vagy az idősek önkéntességének támogatása esélyt teremthet, hogy a szűkös mellett is tudjon a közösség segíteni a legnagyobb bajban lévőknek. Ez segíthet térségünknek a szociális feladatok újragondolásában, a rászorulóknak életminőségének javításában és közösségi hovatartozásának erősítésében.

Dr. Patyán László

¹ Mucsi Zsófia: *Diakónia. Mit jelent ez a szó?* in. *Diakóniai Tanulmányok. Második kötet. szerk. Fruttus István Levente, Károli Gáspár Református Egyetem Diakónia Intézet. Nagykőrös* • ² Mucsi uott 31. o. • ³ Fruttus István Levente: *Segítő foglalkozású szociális szakemberek képzése a Károli Gáspár Református Egyetem – TFK Diakóniai Intézetében. in. Diakóniai Tanulmányok. Második kötet. szerk. Fruttus István Levente, Károli Gáspár Református Egyetem Diakónia Intézet. Nagykőrös* • ⁴ KSH, 2023. • ⁵ A Károli Gáspár Református Hittudományi Egyetemen 2005-től indult diakónia szak önállóan, korábban szociális munka – diakónia szakpárként működött.

◇◇◇◇ **Dr. Ábrám Tibor**

AZ SEM SZÁMÍT AKI ÜLTET, az sem aki öntöz, hanem csak Isten...

A LÉVAY ÚJRAINDÍTÁSÁNAK ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPELJÜK

«*Hogyan emlékszel az indulásra?*»

Ha egyszerűen fogalmazok, éppen egy generációnyi idő telt el, de még élénkek az emlékek. Amikor 30 éve elindultam az első tanítási napon a Lévyba, akkor a legnagyobb gyermekünk, Dani első osztályba indult. Most, amikor lezárul az igazgatói megbízásom, a legnagyobb unokánk, Dorka megy iskolába, és eközben elrepült 30 év. Az ember rácsodálkozik, hogy mi minden is történt ezalatt! Annakidején a Miskolc-Avasi Református Gyülekezet tagja, illetve presbitereként érdeklődéssel figyeltem az egyházi intézmények újraindulását. A Sárospataki Református Kollégium két egykori intézménye, a gimnázium került legelőször vissza, majd újraindult a Teológiai, akkor még Akadémiaként. Az 1990-es évek elején a Kollégium igazgatótanácsának tagja lehettem. Így magának a pataki református kollégium eszmélésének, a kezdeti nehézségek megtapasztalásának, de az újraindulás lassan megmutatkozó áldásainak is részese lehettem. Történelmi idők már ezek! Nagy izgalommal figyeltem, akkor még a Miskolci Egyetemen dolgozva, hogy itt is, ott is újraindulnak a református intézmények. Aztán

volt egy nagyon közeli élményem is, hiszen a Fizika Tanszéken egyik kedves kollégámat, Mariscsák Istvánt 1992-ben hívták el az az akkor induló Fráter György Katolikus Gimnázium igazgatójának. Elárulom, hogy bennem is volt, talán ki nem mondott, meg nem fogalmazott vágy, hogy milyen jó neki, hogy egy ilyen új kezdetnek lehet a részese. Aztán az egyházkerületünkben 1990-es évek legelején beadták az ingatlanrendezési, a visszaigénylési kérelmet. Majd közgyűlési határozat is született a Lévy újraindításáról. Alakult egy „*oktatási bizottság*”, amelynek az is feladata volt, hogy előkészítsék a Lévy igazgatói megbízásának a dolgát. A bizottság meghívásos pályázat mellett döntött. Többek között én is kaptam egy levelet, és jóleső meglepetés volt, hogy a bizottság rám is gondolt, mint egy lehetséges pályázóra, és „*ha Isten Lelke indít, akkor adjak be pályázatot*”. Jó értelemben felkavart, felzaklatott, hiszen már nyolc éve dolgoztam a Miskolci Egyetemen. Benne voltam egy kutatási projektben és elindultam azon a lépcsőn, ami talán az egyetemi karriert jelenthette volna. Aztán odahaza nagyon sokat tusakodtam és imádkoztunk Marikával, feleségemmel együtt, és egyre erősebb elhívást és vágyat éreztem arra, hogy egy ilyen új, még ismeretlen dologban szolgálhassam Isten országát.

Elkészítettem a pályázatot, amelynek volt szakmai része és volt gazdasági-költségvetési része, hogy hogyan tud újraindulni nagyon szerény módon az intézmény a nulláról vagy

inkább a mínuszról. Dr. Mészáros István püspök úr behívott az Egyházkerületi Székházba, és azt mondta, hogy a bizottság, illetve az egyházkerület elnöksége meghozta a döntést, „egy évre téged bíznak meg ezzel a feladattal”. Igaz, hogy a bizottságnak egyik-másik tagja kifogásolt bizonyos dolgokat.

« És megtudtad, hogy mi volt az? »

Igen, megkérdeztem, és püspök úr azt mondta, hogy azt kifogásolták, hogy túl fiatal vagyok, nincs tapasztalatom. Humorosan azt mondtam, püspök úr ígérem, hogy minden évben ez ellen teszek valamit. Később kiderült, hogy voltak olyan körök is, akik azt szerették volna, ha egy egykori Lévays öregdiák lett volna az igazgató, de az egyházkerület elnöksége és a kerület egésze is, talán akkor józanul és helyesen úgy döntött, hogy ez egy új kezdet, és nem lehet ott folytatni, ahol negyvennyolcban abbamaradt, bármennyire is fájó volt az a törés, amit az államosítás okozott. Én magam is ezt vallom, hogy Isten ad mindig újkezdési lehetőséget, de sosem lehet ott folytatni, ahol valami megtört vagy abbamaradt.

« Milyen volt az indulás? »

Negyvenöt év szünetelés után negyvenöt tanulóval és három és fél főállású pedagógussal megnéhány óraadóval. Ma is hálás vagyok azoknak a szülőknek, akik a nagyon mostoha körülmények ellenére a hit bizalmával bízták ránk gyermekeiket. Nagyon nehéz volt abban az időben megfelelő elkötelezett református pedagógust megszólítani. De azért a keresztyén ember életében van a hitnek is látása, tehát az ember, ha mindig csak biztos dolgokban tudna lépni, akkor nem nagyon sok minden történne. Éppen ezért nagyon hálás vagyok azoknak a munkatársaknak és kollégáknak, akikkel akkor indult újra az iskola. Így indult annak idején a Lévay, de nagyon nagy lelkesedéssel és nagyon hálásak voltunk a tanulókért, a szülőknek és egymásért is. Három tanévet ott húztunk le. 1995 őszén az egyházkerület visszakapta az egykori épület tulajdonjogát, 1996 július elsején birtokba vehettük az épületet. Közel négyszázhusz tanulóval, tizenhét osztállyal költöztünk vissza a régi épületbe. Az első ballagás 1997-ben már az egykori épületből történt.

« Milyen körülmények fogadtak? »

Augusztusban, a tanév elkezdése előtt volt egy ünnepélyes alkalom, mondhatni az épület ünnepélyes birtokba vétele. Erre hívtuk a Lévay egykori öregdiákjait, a Tóth Pál öregdiákjait. Az akkor még Béke moziban tartottuk ezt a találkozót, és utána állófogadás volt a II. emeleten. Kobold Tamás akkori polgármester feje fölé esernyőt kellett tartani, úgy beázott az épület, hogy a földemen keresztül a második emeletet áztatta az eső.

« Hogyan alakult az építkezés? »

Én magamban általában négy korszakra osztom ezt a 30 évet. Az első 3-4 éves korszak, ami egy „száműzetésben” eltöltött, vagy hőskorszaknak nevezhető. Nagyon hálás vagyok azoknak a kollégáknak, akik a mostoha körülmények ellenére is tanítottak, neveltek és embert faragtak a diákjainkból. Ma a nagyon jó körülmények lehet, hogy egy kicsit kényelmessé tesznek bennünket, minden kétszen van, minden természetes az uszodától a stúdióig, és nem ösztönzi sem diákot, sem pedagógust megfeszített munkára. Hálás vagyok az egyházkerület gyülekezeteinek, hiszen 1994-ben több mint 10 ezer aláírást gyűjtöttünk a gyülekezetekben az épület mielőbbi visszaadása érdekében.

« Mi következett ezután? »

A második korszak a külső építkezés, felújítás, bővítés időszaka. Körülbelül 2005-re lehet azt mondani, hogy kívül-belül megújult az akkor már kollégiummal kiegészült épületegyüttesünk. A harmadik korszak a szervezeti építkezés, a belső építkezésé volt. Ez a korszak belső megerősödést és közösségi megerősödést is jelentett. Ebben az időszakban tudtunk odafigyelni arra, hogy minden reggel igeolvasással, imádsággal kezdjük a tanáriban a napot, és ma is jellemzik a Lévayt. Akár a diakóniai szolgálat, akár az adománygyűjtés, de ilyen folyamat a gyülekezet látogatás is.

« Közben más feladatot, egyházkerületi megbízást kaptál. Milyen segítséget jelentett az intézmény számára? »

2002-ben a tiszáninneri református gyülekezetek bizalmából álltam ebbe a szolgálatba. Három cikluson keresztül tölthettem ezt be, és mindhárom ciklusban a Zsinat presbiteri alelnöke is lehettem. Az első időben a Lévay számára kifejezetten hátrányos volt. Nagyon tudatosan háttérbe szorítottam a kerületi iskolai ügyekben a Lévayt. Pontosan azért, hogy az a vád ne érjen, hogy a kalapok közül nem tudom, melyik van éppen a fejemen. Személy szerint a kerületi döntéseket három csoportra oszthatónak látom: gazdasági döntések (hol fejlesszünk, milyen beruházások kapjanak támogatást stb.), ezeket lehet talán legobjektívebben meghozni, szakmai jellegű döntések (hogyan fejlődjön a teológia, látunk-e missziós lehetőséget egy-egy intézmény átvételében, hogyan pártstoroljuk a presbitereket stb.), és voltak hitbéli-, személyi-, etikai-, egyházfegyelmi döntések. Ez utóbbiak a legnehezebbek, és nem is mindig döntöttem jól egy-egy etikai, egyházfegyelmi kérdésben. Kérem is az egyházkerület bocsánatát, az Istenében pedig csak reménykedem! Ugyanakkor előnyt is jelentett számomra, mert én mindig azt vallottam, hogy rendszerben kell gondolkodni. Tehát nem egy iskolának, hanem egy egész rendszernek kell jól működnie. Ilyen értelemben, hogy az országos iskolaügy-

ben is ott voltam, és igyekeztem szolgálni a Kárpát-medencei magyar református intézményrendszert is, ez előnyt jelentett. Ezen időszakért különösen is hálás vagyok vezetőtársaimnak, igazgatóhelyetteseknek, gazdaságvezetőnek, távollétemben tanúsított példás helytállásért.

« És akkor a 4. korszak?

Ez a távlatok korszaka, mert nagyon kemény és merész fejlesztésekbe kezdünk. Voltak álmaink, mert csak azoknak lesznek terveik, akiknek álmai is vannak, és ha a tervek Isten szerintiek, akkor kapunk áldást ezekre. Legyen ez akár a digitális oktatás, a sportcsarnok és uszoda beruházás, a média stúdió vagy a természettudományos labor. Ezek a fejlesztések olyan távlatokat nyitottak számunkra, amiről később kiderült, hogy a városban és a régióban egyedülállónak bizonyultak. Ugyanakkor egy belső, tudatos folyamat, a református identitásunkban való megerősödést munkálta. Alapvető fontosságúnak tartom egy református intézmény tekintetében, hogy minden tevékenysége ezt a biblikus, krisztusi identitást erősítse. Azt is látni kell, hogy ha egy intézmény nem tud új szakmai irányokat találni, vagy a maga számára megfogalmazni az visszafejlődik. Ez nem egy önmagáért való fejlődés vagy fejlesztés, hanem egyszerűen versenyhelyzet van. Természetesen vannak értékeink, biblikus örökségünk, amely sohasem lehet alku tárgya, és vannak konzervatív értékek, amiket tovább viszünk, de vélhetően újra kell majd gondolni, felmérni, hogy miben kell azt a 21. század gyermekére szabni.

« Tehát volt egy álmotok, egy elképzelésed, volt egy látásod. Mi volt az, ami ebből teljesen megvalósult, illetve van-e olyan, ami nem?

Azt a szerepet kívántuk visszaállítani, amit annak idején itt a Felső-Magyarországi régióban betöltött a Lévay. Amelyre méltán büszke lehet a fenntartói közösség, mert hiteles intézményként és közösségként van jelen mind az egyház, mind a társadalom életében. A szó legbiblikusabb értelmében református gimnáziumként. Hiteles intézménnyé és közösséggé válni, mert csak ekkor reménykedhetünk Isten áldásában napi munkánk során.

Mivel az országos és a Kárpát-medencei folyamatokba is benne voltam, adott egy globális látást, amit fel tudunk használni. Miskolcon vélhetően el tudunk indítani olyan folyamatokat, amelyek nagy összefüggésben is hasznosnak bizonyulhatnak, és hogyha globálisan nézzük, akkor mindenképpen pozitív hozadéka van. 2003 és 2020 között az egyházkerületünknek jelentős iskolarendszere jött létre. Legyünk erre büszkék, és kérjünk bölcsességet ennek hatékony működtetéséhez.

« Mi az, amit a legnagyobb eredménynek tekintesz ebben a 30 évben, amire azt mondd, hogy ez neked a legszebb?

Nem tudok ilyen kiemelni, de mondom egy olyan mozzanatot, ami számomra igazgatóként nagyon szívemengető volt. Már egyházkerületi főgondnokként, a lelkézszentelésén én lehettem ott Rácsok Andrásnak, aki a Lévay első lelképásztora. Ez egy jó érzés volt, aztán 1-2 évvel később, Hernádkabban volt lelkészebeiktatás. Én főgondnokként voltam ott, de valami miatt később érkeztem az Istentiszteletre, leültem. Az istentisztelet után megnyitották az egyházközségi közgyűlést, és amikor bejelentette az esperes, hogy a gyülekezet gondnoka fog köszönteni, azt gondoltam a név alapján, hogy egyik volt tanítványunk édesapja. De, amikor kiment, akkor láttam, hogy ő maga az, Tirk Tamás, aki mára a Borsod-Gömöri Egyházmegye főgondnoka is. Ez is nagyon jó érzés volt. Már püspökhelyettes Lévay-s öreg diákunk is van, Dr. Rákos Lóránt személyében. Talán, ha egy mondatban kellene sűríteni, azt mondanám: látni a magvetésünk zsenyéjét, szárba szökkenését, és némi gyümölcsöt is.

« A 30 év kapcsán mi fogalmazódik meg benned?

Mérhetetlen hála az Úr Isten felé. Egyrészt, hogy akkor megszólított, elhívott, és hogy felkészített erre a szolgálatra. Én nem Magyarországon jártam gimnáziumba, nem tanítottam középiskolában csak az egyetemen a Lévay előtt, de Mészáros István püspök úr annak idején azzal nyugtatott, hogy ez lehet akár előny is. Mert nem sztereotíp módon próbálhattuk itt Miskolcon építeni a közösségünket, hanem egy saját utat kereshetett a Lévay. Ez az, amit meg tudok fogalmazni: egy saját utat jártunk és járunk, ami hiszem, hogy az Isten útja. Ha minden intézmény így tesz és ezt alázattal, hűségesen és hitelesen teszi, akkor lehet nagyon sok kiváló intézményünk. Hiszem, hogy a Lévay ilyen módon kiváló intézmény.

« Van esetleg hiányérzeted, amire azt mondd, hogy ezt nagyon szerettem volna és nem úgy alakult?

Nem is hiányérzet, de a részletekkel jó lett volna többet foglalkozni. Nekem ez a bizonyos értelemben úttörő szerep

LÉVAY JÓZSEF

REFORMÁTUS
MN.

1997

azt jelenti, hogy távolra kell tekinteni, így az ember a napi részletekre nem tud annyira odafigyelni. Ez a fajta stratégiai gondolkodás közel állt hozzám, én ebben fejlődtem és mélyültem el. Kilencvenégyben jelentkeztem a köznevelési vezető képzésre. Szerintem az akkori református intézményvezetők közül elsőként, és nagyon sokat tanultam, olvastam. Sokáig én is azt gondoltam, hogy ha én vagyok az igazgató, az igazgatónak mindent tudni kell, mindent meg kell tudni csinálni, meg mindenre kell válasza legyen. Ahogy az ember az életkorban és vezetői tapasztalatban halad előre egyre inkább alázatra jut, és sok minden átértékelődik. Talán ezt fejezi ki a vezetői vezérigém is: „...aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál”. (Lk 22:26) Tehát ami hiányérzet, hogy a kollégákkal több

időt kellett volna tölteni, amire sose volt elég idő. Több idő kell szánni a személyes kapcsolatra, mert egy intézmény, mint ahogy a gyülekezet is, a bizalomra épül, a személyes kapcsolatok adják az erősségét. Több díjat és elismerést is kaptam az elmúlt 10-15 évben. Ezek közül kettőt tartok nagyon értékesnek: 2011-ben a Lévy alapítása 450 éves jubileumi évének lezárásaként kaptam egy emléklapot a Lévy munkatársi közösségtől, amit mindenki aláírt, és megköszönték a szolgálatomat. A jubileumi gála délutáni előadásán pedig a teljes iskolai közösség előtt vehettem át a Lévy által (előttem titokban) alapított díjat a „SOLIDEO” díjat, amelyet kiemelkedő Lévy pedagógusok elismerésére szán az intézmény. Büszke vagyok arra, hogy elsőnek én kaphattam ezt meg. Isten visszajelzése után, szerintem ez az, ami igazán számít, a munkatársak elismerése.

« Úgy tudom érettségi tétel is lettél, hogyan? »

A tudtomon kívül. Úgy van, hogy két-három évente felül kell vizsgálni az érettségi tételeket az intézményeknek. A magyar irodalom tételeket között lennie kell 1-2 helyi tételnek. Utólag tudtam meg, amikor már leadták a tételeket – mert nem biztos, hogy hozzájárultam volna –, hogy van benne egy ilyen tétel, „Ábrám Tibor igazgató retorikája”. Kapnak egy korábban elhangzott beszédemet, amit elemezniük kell. Egy-egy ballagási, vagy egyéb beszéd, amit általában leírok, meg is jelenik, az újságokban, vagy más

helyen. Úgyhogy, amikor megtudtam, hogy már érettségi tétel lettem, ez volt az a pont, ha humoros akarok fogalmazni, hogy itt az ideje a visszavonulásnak.

« Mit tervezel a következő 30 évre? »

Többen megkérdezték, hogy ha nem megyek még nyugdíjba, akkor miért nem folytatom az igazgatói feladatot? Úgy érzem, hogy ez a harmincegy éves igazgatói szolgálat kerek egész. Van még 2 évem a nyugdíjig. Nem akartam már egy tört ciklust elkezdni, mert egy intézmény fejlődéséhez szükséges az, hogy a vezető és a munkatársak tudjanak távolabban gondolkodni. Legalább 5 év az, amire felhatalmazást kap az ember, tehát addig operatív módon is kell tudnia, hogy mit szeretne elvégezni.

Nem tudnék ebben a 2 évben ugyanolyan lendülettel élen járni. Mert már másra (is) fókuszál az ember. Itt most van egy olyan szakasz határ, ahol azt tudom mondani, hogy ez egy kerek egész, ezt a lendületet vigye tovább egy fiatalabb, aki ismeri az intézményt, legalább azonos, de ha lehet, nagyobb lendülettel. A fenntartó egyházkerület elnökségétől azt kértem, hogy ha a fenntartó elégedett a Lévy működésével, akkor legyen bizalmuk belülről igazgatót megbízni. Van alkalmas vezetőtársam erre a feladatra. Egy kívülről jövő ismeretlen bizonytalanságokat hordoz, megtörheti a

REFORMÁTUS

Lévay fejlődését, a kialakított szervezeti rendet és hatékony működést. Másrészt az egyházkerülettől még főgondnoki szolgálatom alatt kaptam egy tanulmányi/szombat évre lehetőséget. Ezt szeretném a következő évben igénybe venni. A 30 év történetét is össze kell rendezni az utókor számára, készül egy iskolatörténeti kötet, két egykori tanárunknak Csorba Györgynek és Budai Józsefnek szeretnék méltó emléket állítani, nagyobb lendülettel végezni a kutatótanári tevékenységemet, és vannak olyan szakmai feladatok, amelyek erre a szombat évre várnak. A Miskolc-Avasi Gyülekezet főgondnokaként szeretnék több időt a gyülekezeti szolgálatra is fordítani. Bizony a gyerekeimtől nagyon sok idő „elloptam” annak idején a Lévay számára. Ha Isten engedi és éltet, akkor szeretnék ebből majd a nyugdíjas évek alatt az unokáinknak valamit visszaadni. Szeptemberben születik a tízedik unokánk. Természetes az is, hogy a református köznevelés az elmúlt 31 évben olyannyira oszthatatlan része volt az életemnek, mint maga a 31-es szám. Kisebbségi szolgálati lehetőséget szívésen vállalom ezen a téren is.

«30 évnyi igazgatói munkával, a semmiből iskolát építve azt mondhatjuk, hogy hatalmas hagyatékot adsz tovább. Zárszóként, milyen üzenetet fogalmaznál meg?»

Azt mondtam a diákoknak, amikor felavattuk az iskolatörténeti kiállításunknak az 1. és 2. elemét, hogy tulajdonképpen azt az örökséget jelképezi, amit a református eleink itt Miskolcon megalapoztak.

Az örökség az, amiért nem te dolgoztál meg, de a tied, vagy a tied lesz. Mindig felelősséggel is jár, illetve két választása van az embernek, vagy gyarapítja, vagy eltékozolja azt. Tulajdonképpen azt szeretném a legközelebbi alkalommal a diákoknak elmondani, hogy mi magunk vagyunk az örökség létrehozói. Örökségképző funkciónk van, és én nem is hagyatékban gondolkodnék, mert a hagyatékot széthordják a rokonok vagy a családtagok, hanem az örökségről beszélve a diákokra is rá szeretném terhelni, hogy nekik és a tanároknak is örökségképző funkciójuk van a Lévayban.

Mert az, amit csinálunk ma, az egy év múlva már az örökség része, 10 év múlva meg már egész biztosan az. Érezzék ennek a felelősségét, hogy igenis számít, hogy mit hagyunk magunk után. Számít, hogy mit hagy a diák az általános iskolában maga után, amikor idejön a gimnáziumba, számít, hogyan emlékeznek rá a tanárai az iskolatársai? Milyen értékeket épített be? Mert mindenkinek van apró, hozzáadott értéke ehhez az örökséghez, és azt hiszem, hogyha sokan megértik ezt, akkor gyarapodni fog ez az örökség. Az örökségnek vannak szegmensei. Van olyan szegmense, ami vitán felül álló szegmens, tehát hogy ige központú, Krisztus központú református gimnázium vagyunk. Ez az örökségnek olyan szegmense, ami nem alku tárgya. Van egy olyan szegmense, ami átértékelődhet. Volt is egy felmérés, hogy az újrainduló református gimnáziumok milyen értékeket képviselnek, hogy tradicionálisan próbálják folytatni, újra értelmezik, vagy egy újat akarnak?

Tehát van az örökségnek egy olyan része, amit időről időre reformálni kell. És van egy olyan része, amit mi magunk hozunk létre, ami az innováció, ami az új, és én hiszem azt, hogyha hozzáteszünk, jó irányba haladunk tovább. Bízom abban, hogy Istennek jó terve van a Lévayval és reméljük a fenntartónak is. De látni kell azt is, hogy ez nem egy egyszemélyes vállalkozás. Ez egy nagyon komoly csapatmunka. Hálaadással adom át a stafétát. Talán azt a gondolatsort hoznám még ide, amivel a hálaadó gála ünnepi beszédét is zártam: tekintsünk fel és tekintsünk előre. Mert változhat a

rakomány, hisz évről évre révbe juttatunk egy évfolyamnyi tanulót, és jönnek újak, változhatnak a szülők, a közeli flotatársak, változhat a legénység, még a kapitány személye is változhat, van azonban, ami változatlan: a hajós gazda - akitől a megbízást kaptuk; a küldetés - amelybe elszegődtünk, a távlati célok és jövőkép - amely felé a mindenkori kapitánynak és legénységnek kormányozni kell a hajót. Amikor megköszönöm kinek-kinek a lélek szerinti hozzájárulását ahhoz, hogy az Istentől kapott küldetéshez a Lévay évről-évre közelebb kerüljön, akkor a Lévay alapításától számított 464. tanévben, az újraindulás 30. jubileumán adjunk hálát annak, akitől a küldetést kaptuk, és aki az előrehaladást és növekedést egyedül adhatja, a 2024/2025. – tehát a jövő – tanévre választott igénkkel: „*Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.*” (1Kor 3,7).

Legyen áldott a Lévay növekedéséért a növekedést adó Isten. Övé legyen egyedül a dicsőség.

Soli Deo Gloria!

Hangóné Birtha Melinda

TANULNI ÉS TANÍTANI

„**Mindeddig megsegített minket az Úr!**” **1Sámuel 7,12.**

A Lévy József Református Gimnázium és Diákotthon 30 éve indult újra, mondhatni a semmiből. Egy névlegesen visszakapott épülettel, erős, eltökélt vezetéssel, odaadó szülői közösséggel indult el. A következő írásokban, az intézmény tanárait és öreg diákjait kérdeztük az idáig vezető rögös útról.

KEZDET BEN... A GIMNÁZIUM ELSŐ MÉRFÖLDKÖVEI

1993. augusztus végén 45 diák vett részt az iskola első ünnepi istentiszteletén, évnyitó alkalmán az avasi templomban. A templomhoz felvezető lépcsősoron vonultunk fel az egyházi előjárókkal, meghívottakkal.

Dr. Ábrám Tibor igazgató úr, aki hittel, példamutató elszántsággal, Istentől kapott elhívással, szorgalommal, tudása legjavát adva igazgatja 1993 őszétől az egyre nagyobb lélekszámú intézményt.

Osztályfőnökeink: Szilágyiné Major Judith, Dr. Bay László voltak, míg Szabó Sándor lelkipásztor úr volt az iskola első lelkésze, majd Szilágyi Zoltán.

Keveseknek adatott meg ez az érdekes helyzet, ezért írom le. Mi mindig csillogó szemekkel emlékszünk ezekre a kedves és megismételhetetlen időkre. A Központi Leánykollégium egyik folyosóján kezdte meg működését az iskola két osztálya két teremben, kiegészülve egy másik szinten a maroknyi tanári kar irodájával és egy kis tornateremmel. Adománypadokat kaptunk, voltak kezdeti nehézségek, **„albérletben voltunk”**, de nekünk ez volt a természetes.

Következő évben 3 osztállyal növekedett e kicsiny iskola, majd pedig megkezdődött a hatosztályos képzés is.

A hétkezdő istentiszteleteket az egyházkerületi székház nagytermében, később az avasi templomban tartottuk.

A nehézségek ellenére Isten különösen megáldott minket. Mind a tanárok, mind a tanulók egyénileg és közösséggel is megtapasztalhattuk azt, hogy mindenre van erőm a Krisztusban, aki minket megerősít és alkalmassá, készsétesz a feladatok, szolgálataink végzésére. Összetartoztunk és büszkék voltunk arra, hogy egy csapat vagyunk. Közösséggé formálódtunk, ami fokozatosan nőtt, de mégis képes volt megtartani családi és bensőséges hangulatát. Az iskola az egyház gyümölcsökertjeként gondosan próbálta hinteni,

elvetni bennünk a magot a tanórákon, az áhítatokon és a csendesnapokon. Más más mértékben fejlődött bennünk ez tovább. Énekarunk az első évtől volt, lelkesen jártunk. Sok áldott szolgálatra emlékszem vissza. Nagy örömeinkre 1996 nyarán visszakaptuk a gyönyörű régi épületet és a 4. tanévben már oda jártunk, de az épület komoly felújításra szorult. A ma embere szeret mindent egyből és készen megkapni. A díszteremben például esőzésekor folyt a falon a víz, mert beázott. Sok festékréteg volt a falakon, amit, hogy otthonossá tegyünk vakartunk le szüleinkkel a tantermek falairól. De büszkék voltunk rá, hogy nagymúltú iskolánk falai közt lehetünk végre. Lett saját termünk, tornatermünk, még büfénk is. Számunkra ez volt egy újabb kezdet, az újabb alfa. 1997. májusában az első ballagók és az első érettségiző évfolyam lehettünk. A mi első omegánk. Majd kirepültünk.

„Hát itt vannak az első fecskék!” Gyűlvészi Pista bácsi, testnevelő tanárunk mondta ezen meghatározó mondatot nekünk a 2000-es évek végén megrendezett első iskolai rendezvény szünetében a folyosón, amikor nagy örömmel felkiáltott.

Tanáraink szavai máig visszacsengnek fülünkbe. Amiket és ahogyan tanítottak nekünk. A szó ugyan elszáll, de sok szavuk belénk ivódott és máig hatással van ránk és azokra, akikkel mi kapcsolatba lépünk, akik felé szeretetben szolgálunk. Több bibliai igevers és azok magyarázata volt mérföldkő számomra. A mag, amelyet elhintettek és kezdetben gondozni segítettek fává nőttek bennünk és termést hoznak sokunkban és azt adjuk tovább. Tanítványaimnak én is ezt igyekeztem továbbadni, akik közül többen a Lévyban tanultak vagy tanulnak.

A Lévy után a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola tanító - hitoktató szakon végeztem. A Miskolc-Diósgyőri Református Általános Iskola és Óvodában dolgoztam 2001-től tanító, hitoktatóként. Főiskolás koromtól a gyülekezetünkben gyermekistentiszteletet tartottam, hitoktatóként segítettem a Miskolc-Avasi Református Egyházközségben, ahol presbiterként szolgálom. Férjemmel ikergyermekeket nevelünk. 2000-ben Soos Géza díjat nyertem el 2 egyházkerületben végzett ifjúsági- és missziós szolgálataimért.

« Mi volt a legmeghatározóbb, amit a gimnáziumi évek alatt megtanultál? »

Ha egyet kell mondanom, akkor az talán az emberei kapcsolatok és leginkább a közösségek fontossága.

« Hogyan formálta az értékrendedet? »

Mivel határozottan közvetítve volt felém egy keresztényi, a múltbeli értékeket megbecsülő, s azoknak megőrzésére törekvő szemléletmód, így hazudnék, ha azt mondanám, hogy az nem befolyásolja máig értékrendemet. Töreksem személyes tapasztalataim alapján formálni szemléletmódot, viszont mivel szemem előtt volt egy nagyon határozott és koherens értékrend éveken keresztül, így annak alapvetései máig befolyásolnak engem. Lényegiségét máig próbálom megragadni, megérteni s magamévá tenni. Olyan ez egy picit, mint amikor van egy trend, amit környezetemben szinte mindenki csinál, s mivel nem értem, hogy miért követik azt, mindenképpen megszeretném érteni, hogy ezáltal méginkább megértsd a téged körülvevőket. Valahogy én is így vagyok ezzel.

« Volt példaképed? »

Egyszemélyben számomra minden tekintetben példaképnek mondható tanárom nem volt. Összeszedtem azon jellemvonásait pedagógusaimnak, amik igazán vonzóak, s megbecsülendők voltak számomra, és összegyűrtam belőle tanár ideámat.

« Hogyan kerültél vissza? Nem volt furcsa? »

Ez egy kedves történet: az egri diploma koncertet követő reggelen felhívott Igazgató Úr azzal a kérdéssel, hogy mi az elképzelésem a következő 40 évre. Mit sem sejtve annyit válaszoltam neki, hogy boldog családi élet és sok gyermekek szeretnék. Erre nevetve annyit válaszolt, hogy szakmai értelemben érti kérdését. Mondtam neki, hogy egészen tanács-talan vagyok, mivel több művészeti munkahelyi lehetőséggel próbáltak marasztalni Egerben, emellett Budapestre az operaházba meginvitáltak, és már megvolt egy egyéves szerződés a Miskolci Nemzeti Színházzal. Ezután találkoztunk személyesen és átbeszélve helyzetemet nagyon nagyvonalúan azt mondta, hogy várjuk meg az egy éves munkaidőm leteltét a színházban, addig felkérnek egy ének tanárt egy egyéves szerződésre a Lévayba, és ezután kezdjem el ének és történelem tanári munkámat a gimnáziumban.

Mivel még csak egy éves gyakorló iskolai tapasztalatom volt a pedagógiai pályán, így természetesen furcsa volt tanári minőségben létezni a volt iskolámban. De, amit leginkább nehéz volt megszoknom,

TANULNI & TANÍTANI

« Néhány éve még diákként tartoztál a Lévaysok közé? Hogyan emlékszel ezekre az évekre? »

Kedves időszaka volt életemnek a Lévay. Szeretettel, megbecsülésben élhettem meg tinédzser mivoltom gimnáziumi éveimben. Bár a szabályok betartása olykor nehezen sikeredett komolytalanságom, izgátságom, koromból fakadó lázongásom, és egészen extrovertált személyiségem miatt, de tudtam mindig, hogy olyan közösségben vagyok, ahol nekem jó lennem. Az élet furcsasága viszont, hogy ezeket csak utólag kezdtem el megbecsülni és igazán értékesnek tartani, amikor már volt viszonyítási alapom, s ami addig természetes volt, többé már nem lett természetes: a megbecsülésért, tiszteletért, szeretetért, a „**felnőtt**” világban tenni kell, nem egy alanyi jogon járó attribútum.

hogy a volt tanáraink immáron kollégáim, és kollegiális viszonyukból kifolyólag, mint munkatársakra kellett tekinteni és tegeztem őket. De ugye a szokás nagyrá, immáron lassan két év elteltével, egészen rutinosan tudok már mozogni a tantestületen belül. Elképesztő kedvességük, befogadásuk nagyon sokat segített frusztrációim leküzdésében.

«**Hogyan látod tanárként az intézményt?**»

Ahogy már említettem, a diák fejjel meg nem értett, egyet nem értett dolgokat az ember felnőttebb állapotában már mindent megért utólag. Rájöttem arra - a gyakorló iskolai tapasztalataimhoz viszonyítva - hogy egy elképesztően motivált, lelkiismeretes és valós közösséget alkotó tantestület tagjává váltam. Ha az ember a munkáját hivatásaként éli meg, a legmotiválóbbról élmény számára, ha a munkatársaival való interakciók közben nem kiégést, nem a maximum minimumra való törekvés tapasztalja, hanem lelkiismeretet, tenni akarást, a munkáért való rajongást látja. Nem fogok valótlan állítani, hogy minden egyes kolléga folyamatosan a 100%-ot nyújtja munkájában (*ki az, aki erre képes*), de az, hogy mindig törekednek a legjobbra, és a diákok javát akarják, az nekem igazán értékesé teszi számomra ezt a pályát.

Másik érdekes tapasztalatom, hogy bár egy iskolai tantestület hasonló értékrend és cél alapján végzi munkáját, mégis nem tudok mondani még egy olyan munkahelyet, ahol ennyire különböző beállítottságú emberek alkotnak egy munkaközösséget. Ettől válik talán olyan profivá, szinte minden problémára megoldást találó munkacsoporttá.

«**Te korban még egészen közel állsz a diáksághoz? Milyennek látod a mai diákokat?**»

Semmilyen tekintetben nem gondolom, hogy másabbak lennének, mint amilyenek mi voltunk. Ugyanúgy működnek, ugyanúgy állnak a dolgokhoz, ugyanolyan vágyaik vannak, és érdekeik, mint amik az én korosztályomban voltak ebben a korban. Az én helyzetem talán azért áldásos, mert egészen élénken él bennem tinédzserkori

lényem. Valamennyire még ismerem a korabeli trendeket, emiatt tudok partner lenni a legtöbb témában, ami érdeklőket. És ami talán a legfontosabb, hogy a megértésük által sokkal empatikusabb tudok lenni.

«**Milyen „álmod” van a jövőt illetően?**»

Azért, hogy kompetensnek érezzem magamat munkakörömben, be szeretném fejezni a folyamatban lévő másik két diplomámat, emellett egyre profibban, változatlan igényességgel, és hitelesen megtenni mindent a fiatalok nevelésében. Zeneművészeti szempontból hosszútávon Miskolcon, valami olyan folyamatot szeretnék elindítani, amivel kulturálisan javítani tudjuk társadalmunkat.

Petró Balázs

AZ ÉLŐ IGE ÉVE 2024

**Az élő ige számomra azt jelenti,
hogy Isten bennem is él, munkálkodik,
nem csak meghallgatom, hanem
cselekszem is az Isten akaratát.
Ő pedig eszközként használja
az életemet és tetteimet mások
életében tervei megvalósításához.**

Takács Judit

◆◆◆◆ Takács Judit

« Amikor csatlakoztál az intézményhez hogyan történt?

A Lévey újraindításával egyidőben kezdtem el pedagógus pályámat egy másik középiskolában, de figyelemmel kísérhettem a gimnáziumban történő eseményeket hiszen az unokahúgom 1993-ban a Lévey elsőként beiratkozott diákja volt. Titkon reménykedtem benne, hogy egyszer majd én is taníthatok ebben a gimnáziumban. Amikor pedig kiderült, hogy a második tanévben már biológia szakos tanárra is szüksége van az intézménynek, igazgató úr a szülőket kérte, hogy ajánljanak megfelelő pedagógust az ismeretségi körükből. Örömmel és nem kis izgalommal vettem fel a kapcsolatot vele, majd a személyes beszélgetés alapján bizalmat kaptam először óraadó tanárként, 1995-től pedig teljes állású pedagógusként és osztályfőnökként.

« Miért vállaltad?

Olyan lehetőségnek tartottam, amit egész egyszerűen meg kellett próbálnom! Bár a másik munkahelyemen is volt feladatom bőven és elismerték a munkámat, de nem éreztem otthonosan magam abban a közegben, amit egy

állami középiskola kínálni tudott nem sokkal a rendszerváltás után. Valami hiányzott. Valami, amit nem tudtam akkor még jól megfogalmazni magam számára sem. Ma már úgy gondolom, hogy egy olyan úr volt bennem, amit csak a Lévey tölthetett ki a maga szellemiségével és Isten központúságával. Elköteleztem magam mellette és ezt az érzést nem lehetett másra cserélni bennem azóta sem.

« Az itt végzett munkának mi volt a legmélyebb és legmagasabb pontja?

Erre nagyon nehéz jól válaszolni. Az iskolaépítés jó néhány évig nehezített pályán haladt, sok olyan feladatot kellett megoldani, amelyekben Isten segítségére nélkül esélytelenek voltunk. De nem hiszem, hogy ez mélypont, ez a kezdet, amely ma már szinte irreálisnak tűnik. Nem volt hiábavaló ez az időszak sem: „**edzettebbek**” lettünk, felvérteződünk az új kihívásokra. Újra és újra megélhettük Isten kegyelmét és hogy jó terve van a Léveyval.

A legmagasabb pont pedig még valószínűleg előttünk van, mert bár az iskola a kívülállók számára is hihetetlenül nagy utat járt be 30 év alatt, a szárnyalás még nem fejeződött be. Elkötelezettségünk, odaadásunk, folyamatos megújulásra való képességünk komoly hajtóerőt jelent a kiválóság felé való haladás során. Iskolánk vezérigéje „**Mindeddig megsegített az Úr**” pedig biztatás számunkra, hogy nem vagyunk egyedül a továbbiakban sem.

« Mit adott az intézmény, a közösség neked?

Itt válhattam kezdő pedagógusból egyre érettebbé, engem a Lévey és a benne zajló folyamatok szocializáltak pedagógusként és formáltak emberként. Isten jelenléte, vezetése és áldása áthatja a mindennapi életünket, el sem tudom képzelni enélkül a pedagógus lételemet. Olyan közösségekben dolgozhatok nap mint nap, amely messze túlmutat egy egyszerű munkahelyen. Egymásra odafigyelő, szakmailag megbízható, hitüket megvalló emberek vesznek körbe, ahol sokszínűségünkben gazdagítjuk egymást. A Léveyban mindent megkapok, amire szükségem van. Lehetőségeket, hogy mindig újat tanulhassak, kipróbálhassam az innovációimat. Mindezekhez a rendezett iskolai környezet és a remek technikai feltételek is adóttak. Feladatokat, melyek inspirálnak, így folyamatos fejlődésben, lendületben tartanak. Másokért élő, diákközpontú, hiteles kollegákat, jó barátokat, és olyan vezetőket, akik nem csak elkötelezetten dolgoznak az intézményért, hanem egyértelmű utat tudnak mutatni. A mindenkori diákközösség pedig élményeket, kihívást, sok örömet és töltést ad. Léveys szülőként a szülőtársaimat is ajándéknak érzem, sokukkal sikerült közelebbi kapcsolatba kerülnöm pedagógusként is. Nagyon becsesek számomra mind az egykori és mostani tanítványaimtól, mind a szülőktől érkező visszajelzések.

« Hogyan változtak a diákok az elmúlt 30 év alatt?

Először is sokkal közvetlenebbé vált a tanár-diák viszony, ami láttatni engedi, hogy bizony zűrzavarosabb az életük,

mint néhány évtizede. Rengeteg a felbomlott, diszfunkcionális család, nem egyszerű megfelelő mintát, fogózdót talál a saját szerepeik elsajátítására, megerősítésére. Bizonytalanabban mozognak az életükben, tovább várnak a felelősséget vállalni tudó felnőtté válással. Sajnos ezt a „**gyámoltalanságot**” gyakran a környezetük is támogatja. Maga a világ is nagyot fordult: rohamos a fejlődés és rengeteg az információ, aminek feldolgozására alig van idejük. Emiatt sokkal kevésbé tudnak koncentrálni és elmélyedni az iskolai munkájukban, de sokkal gyorsabbak és jóval több feladatot tudnak elvégezni egységnyi idő alatt. Máshová

helyeződtek a hangsúlyok az életükben, az egyéni célok elérése egyre fontosabbá válik. A társas kapcsolatokra továbbra is nyitottak, de az igazi együttműködés már nehezebben megy. A közösségért tenni nem mindenkinek magától értetődő.

Talán mondanom sem kell, hogy a diákok változása minket, pedagógusokat is folyamatos fejlődésre ösztönöz. Nem egyszerű lépést tartani velük technikai szempontból, de már nem kell (és *nem is szabad*) mindentudónak lenni mellettük. Ma már nem azért van szükség a tanárra, hogy „**leadja az anyagot**”, hanem hogy szakemberként megfelelően támogassa a diák tanulási folyamatát, a tanulónak pedig egyéni felelőssége a tudás megszerzése.

« Tehetséggondozás, hogyan működik, milyen hatékonysággal sikerül megtalálni és mentorálni a fiatalokat? »

A Léwayban legalább 25 éve foglalkozunk tudatosan a tehetséggondozással. 2014-ben nyertük el a Tehetségpont címet, majd 2017-től Minősített Tehetségpontként és Regionális TehetségKözpontként működünk. Több tantárgyból

tartunk a középiskolai felvételi(re) felkészítő tehetséggondozó foglalkozásokat általános iskolások számára. A felvételt követően pedig minden bejövő tanuló esetén végzünk tanulási stílus mérést és tehetségkutatót is. A REFEGYMI által készített szakmai anyagok segítségével válogatjuk be a tanulókat tantárgyi gazdagító programjainkba. 2014-től a hatosztályos képzésünk tehetséggondozó osztályként működik, számukra 7-8. évfolyamon külön tehetséggondozó foglalkozásokat szervezünk, melynek eredményeiről a szülőket is informáljuk.

Mentorprogramunk is sok éve működik igen eredményesen, jelenleg 24 kolléga foglalkozik összesen 43 tanulóval egyéni és kiscsoportos foglalkozások keretében. A mentorprogram kínálta személyes törődés lehetőséget biztosít különleges képességeik maximális kibontakoztatására. Nagyon sok versenyen érnek el kimagasló eredményt tanítványaink és minden tanévben vannak OKTV döntőseink különböző tantárgyakból. Saját szervezésű országos versenyek, matematika, természettudományos szakköreink, drámacsoportunk, irodalmi és rajz alkotóköreink, kórusunk, média műhelyünk, az idegen nyelvi napok, digitális közösségi alkotó műhelyünk, különböző sportköreink mind-mind a tehetséges, érdeklődő tanulók érdekében működnek hatékonyan.

« Miben tartod láthatónak református szellemiség megnyilvánulását az intézményben? (az alkalmakon túl) »

A Léway életét áthatja ez a szemlélet, az oktatásunk és nevelésünk alapját a református keresztyén hit és erkölcsi értékek képezik, a bibliai igazságokra építkezünk.

A református kereteket természetesen a különböző iskolai alkalmak szolgáltatók, minden rendezvényünk ennek szellemében formálódik. Az iskola külső és belső megjelenése is puritán, de igényes, méltóságteljes, ahová szívesen érkezik és ahol kíváncsian nézz szét mindenki. Innovatív nevelőtestületünk egyenként és közösségként is folyamatosan megújulva dolgozik a ránk bízott tanulók érdekében. A gyorsan változó világban nagy erényünk, hogy próbálunk rugalmasan alkalmazkodni a változó körülményekhez, ezzel is példát adva tanítványainknak, akik számára a megújulásra való képesség nagyon fontos kompetencia az életben.

Igyekszünk nagy hangsúlyt fektetni a közösségi szellemiségre és a felelősségvállalásra. A diákokat arra neveljük, hogy törődjenek egymással, a környezetükkel és a teremtet világ értékeinek megőrzésével.

A Léway közössége elkötelezett abban, hogy a különböző talentumokkal érkező diákok mindegyike jól érezze magát az itt töltött évek alatt és igaz értékekkel gazdagodva felnőttként felelősségteljes keresztyén életet éljen, ahogy a küldetésnyilatkozatunkban is áll „**hogy elmenjetelek és gyümölcsöt teremjetelek**” (Jn 15,16).

Takács Judit

LELKISÉG A LÉVAY- BAN

AZ ISKOLÁK NEVELÉSE
AZ EGÉSZ ÉLETRE KÉSZÍT FEL,
A MIÉNK UTAT MUTAT
AZ ÖRÖK ÉLETRE IS.

Nagyon érdekes volt látni-érteni az elmúlt 20-21 évben a Léway formálódását-fejlődését, 2003-ban kerültem a Léwayba. A szerepköreim változása **(éjszakás majd nevelőtanár, vallástanár és nevelési igazgató helyettes)** mentén is egyre inkább átláttam, részben alakítottam is ezt a folyamatot.

Nagyon jól átgondolt tevékenység rendszere van a Léwaynak. Egymásra épülő módon igyekszünk megerősíteni keresztyén értékeket a diákokban. Az által, hogy részt vesznek a diákok ezekben a tevékenységekben, értékrendet meghatározó tapasztalatokat szereznek. Mindezek mellett számomra nagy öröm az, hogy kortársaik bizonyágtételei, szolgálatai által is formálódhatnak. Az a feladatunk, hogy a megtapasztalásokon túl lelki értelemben is megérintsük, elérjük őket, hogy legyen mire építeniük a megfelelő időben.

Az utolsó tanítási napon, amikor visszatekintünk a tanév áldásaira, jómagam azt is szoktam kérdezni magunktól az értékelésben, hogy a fő kérdés az, hogy mindezekben keresztül lettünk-e lelki(bb) közösség **(megjelenítve a lélek gyümölcseit)?!** Természetesen értem én is azt, hogy egy állandóan változó, 4-6 évente teljesen kicserélődő közösségben talán ez egy túlzó cél, mégis azt látom és tapasztalatom, hogy a korábbi diákgenerációk áldásai, értékei közöttünk és bennünk élnek. Általuk lett valami normává, vált valami belsővé és már ennek a természetessége a következőknek nem kérdés.

Az általános utáni középszintű, megnövekedett terhelés miatt sajnos az a gyakorlat, hogy a gimnazista évek alatt inkább elmaradnak a diákok a saját gyülekezeteikből. Ehhez hozzájárul az is, hogy sajnos nagyon kevés olyan gyülekezet van, ahol átélhetnék a hasznos, aktív, cselekvő tagságot és törődést a diákok, ezek segítenének megtartani a

Sipos Tamás
◆◆◆◆ Norbert

gyülekezetekben a fiatalokat. Kevés gyülekezetben van jelen a fiatalabb generáció felé ilyen figyelem. Alapvetően gyülekezeti közösségként él(het)ik meg a diákok a Léway eseményeit, alkalmait. Minden gyermek más és más tehetségű, de azt is látjuk, hogy van számos olyan diáknk is, akik aktívak mind az iskolai, mind a gyülekezeti életben is, képesek erre, ha megfelelő módon segítjük őket ebben.

A továbbtanulásra felkészítő magas szintű oktatói munka után, a személyes törődés miatt keresik a szülők a Léwayt az elmúlt három év mérési alapján. Rengeteg munka, odaszánás, áldás kellett ahhoz, hogy felkerüljön a Léway a régió és a város „**oktatási térképére**”, a stabil beiskolázáshoz bizonyosan mindegyik tevékenységünk hozzájárul. Az utóbbi hat-nyolc év beiskolázása alapján úgy látjuk, hogy alapvetően érthető a bennünket keresők számára a Léway értékrendje, lelkisége. Az értékválság közepette van igény a stabilitásra és a keresztyén értékrendű normalitásra.

Azt gondolom, hogy az újra indulás óta eltelt 30 év öröksége a stabil értékrend, és az Isten vezetésének a keresése. Hálára, alázatra indító látni azt, ahogyan Isten készített elő lehetőségeket már korábban attól, hogy mi felismertük volna az abban rejlő feladatunkat-küldetésünket. Tíz-tizenegy éve szépen részévé váltak a tanéveknek a választott évigék is, bizonyosan ezekben és ezek által is formált, vezetett bennünket az Isten. Sokfélék vagyunk a nevelőtestületben is, de ezen túl és ezzel együtt én merek és tudok lelki közösségként tekinteni magunkra.

Sipos Tamás Norbert

SZÍVEM CSENDDBEN AZ ÚRRA FIGYEL...

A Pitypalatty-völgyi Református Általános Iskolában minden nap felcsendül ez a jól ismert dallam: „*Szívem csendben az Úrra figyel, ki segít.*” Ezzel az énekkel bizonyágot teszünk Istenről, akiről intézményünk minden tanára, diákja és dolgozója hittel vallja a zoltáros szavaival, hogy „*Napról napra gondoskodik rólunk szabadításunk Istene.*” (Zsolt 68, 20)

2012 őszén ez az ige lett iskolánk vezérigéje. Ekkor vette át a Parasznyán működő körzeti általános iskola fenntartását a Tiszáninneri Református Egyházkerület. Ezúton is hálás szívvel köszönjük meg a fenntartó lelkiekben és anyagi javakban nyújtott támogatását.

Szép reményekkel és nem titkolt missziói, diakóniai szándékkal kezdte meg szolgálatát intézményünk a Pitypalatty-völgyön. Sajószentpéter felől református falvakon át vezet az út a Bükk lábánál található iskolánkhoz. **Ezeken a településeken lakik diákjaink többsége: Sajókápolna, Sajólászlófalva, Kondó, Radostyán, Parasznya, Varbó és Baross-akna.** Ezen a vonalon minden reggel iskolabusz gyűjti össze a gyermekeket. Vannak tanítványaink Miskolcra és Sajószentpéterre is. Miskolc felől egy gyönyörű erdei úton közelíthetjük meg a völgyet, ami nem csak az itt élő emberek otthona, hanem annak a kedves énekes madárnak is, amiről nevét kapta ez a vidék, Pitypalatty. Az égi madarak énekén túl sok szép gyermekhang is dicséri az Istent.

Az általános iskolai tananyag mellett alapfokú művészeti képzést is biztosít intézményünk. Művésztanárok, zene-tanárok adják át tudásukat diákjainknak. Fafúvós, rézfúvós, ütős, billentyűs hangszerek mellett a néptánc és a kézműves foglalkozások segítik felismerni és fejleszteni a gyermekekben rejlő tehetségeket. Tanítványaink felkészítő tanáraikkal rendszeresen részt vesznek hangversenyeken, zoltáréneklő versenyen, ahonnan legtöbbször dobogós helyezéssel térnek haza. Hasonló eredményekkel büszkélkedhetnek az angol nyelv, a mesemondó, a szép kiejtési,

helyesírási, a rajz vagy matematika versenyek résztvevői is. Az alapképzés tárgyait határozottan megerősíti a zenei képzés. Vannak tanítványaink, akik miután elkezdtek zenét tanulni, erősödött önbizalmuk, könnyebben sajátították el az alaptantárgyak tananyagát. Olyan sikerélményekben lett részük, melyek segítettek kamatoztatni az Istentől kapott talentumokat. Életük része lett az együtt zenélés, az egymásra figyelés öröme és harmóniája. Így alakult meg a Pitypalatty Ifjúsági Fúvószenekar. Az együttes tagjai, vezetőjükkel együtt nagyon sok gyakorlás és áldozathozatal árán, országhatáron belül és nemzetközi szinten is elismerést és kiemelkedő minősítést értek el.

Iskolánk kétszintes épületében az alsó és felső tagozatos tanulók a saját korcsoportjuk közösségében tölthetik a nap nagy részét. A tantermek mellett tornaterem, zenetermek, táncterem és kézműves terem áll rendelkezésre. A folyosók és az aula díszítése rendszeresen diákjaink keze munkáját dicséri.

Az órák és szünetek kezdetét ugyan hagyományos csengető jelzi, de nem ritka az sem, hogy egy ötperces szünetben is felcsendül egy kedves dallam a csengettyűk hangján. Idén tizenharmadik alkalommal szervezzük meg a csengettyű együttesek találkozóját, melyre az ország különböző pontjairól több mint húsz együttes érkezik. Ezek a kézbe vehető csengettyűk hű másai azoknak a templomi harangoknak, melyek Isten közelébe és házába hívogatnak bennünket.

Hétfőnként hétkezdő istentiszteleten veszünk részt az iskola tanári, tanulói és dolgozói közösségében. Keddtől péntekig reggeli áhítatokon lelki énekekkel, imádsággal és igei útmutatással kezdjük meg a napot. Ünnepi istentiszteleteinknek a Parasznyai Református Egyházközség temploma ad otthont. Hálásak vagyunk a völgy gyülekezeteinek és lelkipásztorainak befogadó szeretetéért. A szolgatársak között vannak, akik nem csak a gyülekezetekben, hanem az iskolai hitoktatásban is szolgálnak. Egy nagy kiváltság és lehetőség ez a gyermekekkel, fiatalokkal való kapcsolattartásban és a gyülekezetekbe való hívogatásban.

A zoltáros vezérige mellett szívünkbe íródott a „**Légy jó mindhalálig**” című musical egy dalszövege: „**Az élet szép, az élet minden, S míg létezhetsz, a Földön ember A Lánc, mi egybeköt, nem hullhat szét! Lesz út, lélektől-lélekig, Lesz kinek megtanítsd világod titkait. Az élet szép, az élet minden, Mondhatják, hogy semmi sincsen, a legnagyobb kincs örökké tiéd!**” (Miklós Tibor dalszövegíró) Hisszük, hogy Isten, mint egy drága kincset bízta ránk ezt az iskolát, ahol továbbadhatjuk a mi világunk titkait. Azt szeretnénk elérni, hogy minden hang, ami itt megszólal, felcsendül, az sokak számára hirdesse és dicsérje az Úr Jézus Krisztust. Szüntelen azért fohászkodunk és minden alkalmunkat azzal a közös áldáskéréssel zárjuk, hogy az Úr legyen és maradjon mindnyájunknak őriző pásztora!

Bundzik Attila
iskolalelkész

KERÜLETI IFJÚSÁGI NAP

ITT VAGYOK

a legjobb helyen

2024. november 8.

Generali Aréna, Miskolc

TIREKIFE

Dr. P. Kusnyír Éva:

A REJTÉLYES SAJÓSZENTPÉTERI KEHELY

A Sajószentpéteri Református Egyházközség a magyar református egyháztörténet egyik jelentős gyülekezete, amelynek olyan prédikátorai voltak, mint Szikszai Fabricius Balázs (1530-1576) vagy Őri Fülep Gábor (1739-1823). Maga a település is számos híres személyt adott a világnak, köztük az idén újraindításának 30. évfordulóját ünneplő miskolci Lévy József Református Gimnázium és Diákotthon névadóját, Lévy Józsefet (1825-1918).

A Lévy-család a 17. századtól aktív támogatója volt a sajószentpéteri gyülekezetnek. Lévy József 1892-ben szülei emlékére adományozott egy úrasztali terítőt. Az aranyszínű fonállal hímzett, lila bársonyterítő felirata a következő: „**Lévy Péter és neje Dobai Szabó Juliána áldott emlékére**

1892. január 7 és 30.” A felirat a terítő közepén elhelyezett, szőlfőfűrtös indákból és búzakalászkökből kialakított koszorú körül olvasható, a koszorú közepén pedig: „**A fiui szeretet.**”

Bár a 19. század is izgalmas fejezete az egyháztörténetnek, vizsgálódásunkban kicsit korábbra kell visszatekintenünk. A Sajószentpéteri Református Egyházközség tulajdonát képezi a 17. század első felétől egy aranyozott ezüst kehely. A kehely igényes ötvösmunka, vésett díszítéssel és felirattal ellátva. Talpa hatkaréjos, melyen hálószerű minta fut körbe. A hatkaréjos kialakításon három férfialak ábrázolása is helyet kapott. Az alakok közül kettő kiválóan azonosítható: Szent Pétert kulccsal, Szent Pált pedig karddal ábrázolják. A harmadik alakot zárt rostélyú sisakban és páncélban láthatjuk. A kehely kupparésze keskeny fenekű, majd rézsútosan öblösödő, szájperemén úgynevezett *lambrekin* díszítéssel ellátva. A kuppán a következő évszám olvasható: „**AO 1630**”.

A kehely talprészén az adományozásra vonatkozó vésett feliratot találunk: „**SAJÓ SZENT PÉTERI IMRE DEÁKNE JULIANNA ATTA EÖRÖK EMLÉKEZETERE AZ SAJÓ ZENT PETERI TEMPLOMHOZ.**”

A kelyhen egyéb jelzés nincs. A kehellyel kapcsolatban több kérdés is tisztázatlan. Először a kehely keletkezésének ideje. Ha a tárgy kialakítását, megmunkálását vizsgáljuk, egy jellegzetes késő gótikus kehelytípust találunk, melyet nagy valószínűséggel a 16. századra datálhatunk. Ezt erősíti az a tény is, hogy a talprészen látható sisakforma a 15. századnál későbbi ábrázolás. A második kérdés, hogy volt-e valaha katolikus használatban a kehely? Általánosan elmondható, hogy a magyar református gyülekezetek tulajdonában található gótikus kelyhek többségükben katolikus használatból kerültek át a reformátussá lett közösségek használatába. Ezt az érvet támaszthatja alá Szent Péter és Szent Pál ábrázolása a kelyhen. Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a talpon, illetve a kuppán olvasható feliratot és dátumot sem. A felirat értelmében Szentpéteri Imre deák felesége, Jászi Anna adományozta a kelyhet 1630-ban, tehát az magánkézből került a gyülekezet tulajdonába. Egy felvetés szerint a kehely valamikor olyannyira megsérült, hogy a felső, kuppa részét teljesen ki kellett rajta cserélni. A tárgyat vizsgálva ez azonban nem tűnik valószínűnek. *Hogyan került a Szentpéteri-házaspár tulajdonába? Mit szimbolizálhat a páncélos alak? Az országos védelem alatt álló kehely története még számos érdekességet tartogat.*

A 15. század végén a település a Rákóczi-család uralma alá kerül. Szentpéteri Imre deák 1627-ben a család tisztartójaként I. Rákóczi György (1593-1648) révén jutott hozzá egy nemesi telekhez a városban. Nagyjából ekkorra feltételezhető Szentpéteri Imre házasságkötése is. A Rákóczi-család familiárisai gyakran adományoztak saját gyülekezeteiknek, ahogyan I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna is támogatta a protestantizmus ügyét. Elképzelhető, hogy a Sajószentpéteren később befolyásos családdá váló Szentpéteri és Jászi család említett tagjait is az ő példájuk motiválta, hogy eképpen legyenek „**örök emlékezetére**” egyházuknak.

MEGTAPASZTALNI A SZOLGÁLAT ÖRÖMÉT

- A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG KÜLDETÉSE A PRESBITEREK KÖZÖSSÉGÉBEN

„Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete! A ti szelídségeitek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel! Semmiért se aggódjatek, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt;”
/Fil 4, 4-6/

Pünkösdre készülve, az élő ige évében a közéletnek az anyaszentegyházra rávetülő hullámverésében van-e öröm a szolgálatban, tudunk-e örömben készülni az ünnepre?

Ehhez felhívom a figyelmet a Presbiteri Szövetség küldetésnyilatkozatára: „A Magyarországi Református Presbiteri Szövetség azzal szolgálja a Mi Urunk Jézus Krisztust és építi az Ő Magyarországi Református Egyházát, hogy a presbitereket hitük erősítésével és ismereteik gyarapításával segíti szolgálatuk ellátásában. Először, mindenekelőtt és mindenek felett: a Presbiteri Szövetség a Mi Urunk Jézus Krisztust szolgálja (és nem foglalozik semmivel, ami nem Krisztus szolgálatáról szól). Másodsor a Presbiteri Szövetség a Magyarországi Református Egyházat kívánja építeni.”

A hullámverésben az ember iránymutató jel, biztonságos kikötő után kutat. Jézus a tengeren járva azt mondja Péternek: „**Jöjj!**” /Mt 14, 29a/

Jézus ma is egyen-egyenként hív minket, hogy menjünk hozzá, kövessük Őt. Péternek volt bátorsága kilépni a csónakból és elindulni Jézus felé, azonban, amint a külső körülmények elterelték a figyelmét Jézusról elkezdett süllyedni. Mi is megtapasztalhatjuk, hogy amint a világ hullámvetéseire figyelünk, arra, ami nem Krisztus szolgálatáról szól eltévesztjük az utat, letérünk a keskeny útról.

Péter azonban felkiált: „**Uram mentes meg! Jézus pedig azonnal kinyújtotta a kezét, megragadta őt**” /Mt 14, 30a – 31b/

Jézus mennybemenetele után sem hagyta magára az övéit, hanem Pünkösdben beteljesíti az Atya az ígéretet: „**Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig.**” /ApCsel 1, 8/

Jézus a megtért embernek a többiek támogatását rendeli: „**azért, ha majd megtérsz, erősítsd a testvéreidet!**” /Lk 22, 32b/

Ezt az erősítést végzi a Magyarországi Református Presbiteri Szövetség a 2024 – 2029. ciklusban is három tevékenység köré szervezve: évi egy – egy presbiteri képzést egyházmegyei szinten tartunk, illetőleg a tapasztalatok megosztását egyházkerületi fórumokon biztosítjuk, a lelki megerősítésre országos konferenciákat szervezünk évente kétszer tavasszal (*Berekfürdőn*) és ősszel (*Balatonszárszón*).

A szolgálatban felmerülő kérdésekre fórumot biztosítunk, (*Kérdezem a Presbiteri Szövetséget*) kiadványokat, hírleveleket teszünk közzé, kiadjuk a Presbiter című folyóiratot, bemutatjuk mindazokat a sikeres megoldásokat, amelyek legalább egy élő gyülekezetben már működőképesnek bizonyultak, s adaptálásra alkalmasnak mutatkoznak.

A Magyarországi Református Presbiteri Szövetség működésének alapja a Magyarországi Református Egyházzal, annak minden közegyházi szintjével (*Zsinat, egyházkerületek, egyházmegyék, egyházközségek*) való együttműködés, amelynek alapvetése, hogy „**mindent lelkéseinkkel együtt, őket támogatva.**”

Pünkösdkor a Szentlélek tüze járjon át bennünket, kerüljön figyelmünk és életünk középpontjába Jézus Krisztus, hogy hozzá térve és vele járva, semmiért se aggódva, éljük meg az örömet az Úrban.

Isten országának építésére, a közös szolgálatra az együtt munkálkodás reménységével hívjuk és várjuk a presbiter testvéreket a Presbiteri Szövetség tagjai közé és rendezvényeinkre. (<https://presbiteriszovetseg.hu/>)

dr. Palicz Róbert • Miskolc-belvárosi Református Egyházközség főgondnoka • MRPSZ elnökségi tagja

TISZÁNINNENI „**Bölcsen nőnek lenni** – a keresztyén élet kihívásai” NŐSZÖVETSÉGI KONFERENCIÁK

ELŐZMÉNYEK:

A Tiszáninneni Református Kerületi Nőszövetség-hez tartozó gyülekezeti nőszövetségek vezetői 2024. április 6-án Miskolcon bemutatkozó találkozón vettek részt.

Benke Kinga a kerületi nőszövetség elnöke áhítatában elmondta: **„Amit szem nem látott, fül nem hallott és ember szíve meg sem sejtett, azt készítette el Isten az Őt szeretőknél.” 1 Kor 2,9.**

A négy egyházmegyéből delegált nőszövetségek vezetői beszámoltak a gyülekezeti nőszövetségek eddig végzett szolgálataikról és hallhattunk a várható tervekről. A kapcsolatteremtő alkalmon megtervezetük a nagyszabású kerületi konferenciát, mely négy helyszínen, ugyanabban az időpontban és ugyanabban a témában kerül megtartásra az egyházmegyei nőszövetségeknél. A téma örök: **„Bölcsen nőnek lenni – a keresztyén élet kihívásai”**-címmel.

Tisztelettel és szeretettel köszönjük meg **Pásztor Dániel püspök úrnak** a hathatós támogatást, amit a konferenciák megvalósításához adományozott az egyházkerület.

EZEKRŐL AZ ALKALMAKRÓL
SZÁMOLUNK BE
A KÖVETKEZŐKBEN:

MISKOLC

A Borsod-Gömör vármegyei konferencia Miskolcon az Egyházkerületi Székház Nagytermében került megtartásra.

Benke Kinga a Tiszáninneni Református Nőszövetség Elnöke köszöntőjében a 32. Zsoltár szavait idézte: **„Bölcsé teszlek és megtanítalak, melyik úton kell járnod. Tanácsot adok, rajtad lesz a szemem.”**

A szép számmal összegyűlt nőtestvérek szeretettel hallgatták Földesiné Kántor Mária református lelkipásztor áhítatát, aki a keresztyén nők bölcsességéről és Istenhez való kapcsolatukról szólt. **„Istennel minden lehetséges.”**

Nagyné Nádasi Erika református lelkipásztor a Sárospataki Református Gimnázium vallásánára, előadásában szólt a nők jelenlegi helyzetéről és a nők szerepéről, hiszen a női bölcsességnek fontos szerepe van az élet minden területén úgy a társadalomban, mint a munkahelyeken, családban, valamint a kisebb közösségekben, továbbá a generációs szakadékok megoldásánál is a nők bölcsességére lehet a

legjobban számítani. „Nehéz, de jó bölcsen szolgálni.” A kiscsoportos foglalkozásoknál elmondtuk, hogy melyik ige volt életünkben a legmeghatározóbb útmutatás. Összességében megállapítottuk, hogy a nők életében az első helyen a hit és a szeretet található. „A szeretet soha el nem múlik.”

A nap zárásaként pedig egy csodálatos zenés műsorpályát hallottunk. Szabó Eszter és Flach Antal hegedű és zongorajátékában gyönyörködöttünk, majd Puskásné Szőke Éva a sajtószentpéteri nőszövetség elnöke saját „Istenes” versét mondta el.

A szeretetvendégséggel zárult nap áldásokkal bővelkedett. Hálával a szívünkben köszönjük a Mennyei Jó Atyáknak, hogy ismét ránk irányította kegyelmes szeretetét és megajándékozta a Nőszövetséget ezzel az áldott alkalommal « **Soli Deo Glória** »

✻✻✻✻✻✻✻✻✻ **Jelényiné Vongrey Olga**
titkár kerületi tudósító

SZENDRŐ

Az Abaúji Nőszövetség konferenciáját a Szendrői Református Általános Iskola és Óvoda ebédlőjében. Az áldott alkalom délelőtt 10 és 12 óra között került megrendezésre, ahol a helyi Női Kör tagjai már előzetesen átrendezték az éttermet, hogy az alkalmas legyen a konferencia lebonyolítására.

A rendezvényre sorra érkeztek a környékbéli nők, akik a regisztráció után egy-egy különböző színű igés kártyát kaptak ajándékba, és helyüket elfoglalva várhatták a rendezvény megnyitást. A regisztrációban két önkéntes teológus működött közre, köszönjük a munkájukat.

Benke Kinga a Tizánineni Református Nőszövetség elnöke köszöntötte a jelenlévőket, majd felkérte Kusnyír Lászlóné lelkipásztort, hogy tartsa meg a mai napra hozott igehirdetését. Tiszteletes asszony gon-

dolatai elgondolkodtatók és megfontolandók voltak. Köszönjük lelkünket építő áhítatát. Majd Barabás Péterné, a Komjádi gyülekezet lelkipásztornak felesége, mondott egy verset, ami, mint egy összekötőként kapcsolódott az áhítathoz. Szeretettel gondolunk Krisztina előadására.

A nap folytatásaként Tóth Viktória lelkipásztor bizonygatótételét hallhattuk. Életéről, női szerepeiről és Istennel történő kapcsolatairól beszélt a jelenlévőknek. Tiszteletes asszony minden kedves résztvevőnek egy fából faragott szív alakú igés kártyát hozott ajándékba, melyet ők készítenek. Köszönjük a figyelmességét, további munkájukra Isten gazdag áldását kívánjuk. Az alkalom utolsó momentumaként a teológusok által osztogatott igés kártyák színeinek szerint csoportokba rendeződtek a jelenlévők, ahol egy-egy csoportvezető irányított kérdései alapján beszélgettek a mai nap témakörében. *pl.: Ki, kicsoda, milyen szerepei vannak a mindennapokban stb.*

Benke Kinga, mint háziasszony, egy kis jelképes ajándékkal köszöntötte meg az előadók, csoportvezetők és a teológusok munkáját, majd szeretetvendégsére invitált minden jelenlévőt.

Körbe nézve látszott az arcokon, hogy mindannyian áldott alkalmként élték meg a mai nőszövetségi rendezvényt, jól érezték magukat, jókat beszélgettek, sok rég nem látott ismerőssel találkozhattak, mely a lelki táplálék után egy kis családi, közösségformáló, közösségépítő rendezvény is lett.

Köszönjük a rendezvény lebonyolításában a helyi női közösség segítségét, a sok finom süteményt, és Benke Kinga alázatos, példaértű munkáját. Isten áldja meg minden nőszövetségben munkálkodó lányt, asszonyt határon belül, és határon túl is! « **Soli Deo Gloria** »

✻✻✻✻✻✻✻✻✻ **Joó Zsuzsanna**
presbiteri jegyző

CSERÉPFALU

Nagy hálaadással a szívemben írom ezt a kis beszámolómat a Cserépfaluban megrendezett Egervölgyi Nőszövetségi Konferenciáról.

Külön öröm számomra, hogy Cserépfalu, a szülőfalum, azon belül is a gyülekezetem és szeretett templomunk adhatott otthont ennek az igazán lélekemelő, szép alkalomnak.

Közel 80-an gyűltek össze a környező települések református gyülekezeteiből a nőtestvérek, akikkel egy szívvel és egy lélekkel magasztalhattuk Istenünket a cserépfalui református templomban. Az alkalmat Gavrucza-Nagy Emese, a cserépfalui gyülekezet lelkipásztora nyitotta meg kedves gondolataival a Nőszövetségről. Hogyan is vagyunk, legyünk jelen nőszövetségeinkben, elsősorban szövetségben Istennel és egymással egyaránt. Közös dicsőítéssel, énekléssel folytatódott alkalmunk, mellyel az áhítatra hangolódunk.

Istennek, Teremtőjének, Aki őt csodaképpen megalkotta. Mindenért Övé legyen a dicsőség. Soli Deo Gloria!

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖ **Tóth Eszter**
gyülekezeti hittanoktató

SÁTORALJAÚJHELY

A Sátoraljaújhelyi Református Egyházköz-
ség adott otthont a Zempléni Nőszövetségi
Konferenciának. A konferencia témája „**A böl-
csesség forrásánál**” volt.

Mészáros István egyházmegyénk espere-
se és Dezső Attila sátoraljaújhelyi lelkipász-
tor Isten igéjével köszöntötték a konferencia
résztvevőit. Ezután Fülöpné Vadon Erzsébet
hirdette nekünk Isten élő igéjét. Az igei gondo-

latok elmélyítését, énekléssel és énektanítással segítette. Mind az éneklést és az énektanítást Peticzka Miklósné kísérté zongorán. Az énekek között Dr. Korondi Klára, Székely Béláné és Gecse Bertalanné verses bizonyosságtételét hallgathattuk meg.

A konferencia előadója dr. Forodné Dr. Nagy Sarolta professzorasszony volt, Sárospatakról, aki Isten igéjét mélységében feltárta. Felragyogtatta és kívánatosá tette előttünk az Isten kibeszélhetetlen bölcsességét a Krisztus Jézusban. Ezt követően lelkipásztorok segítségével kiscsoportokban dolgoztuk fel és emeltük át a gyakorlat mezejére az előadásban hallottakat.

A sátoraljaújhelyi nőszövetség szeretetvendégsége várta a konferenciára bejelentkezett résztvevőket, melyet a Tiszáninneri Református Egyházkerület püspökének, Pásztor Dánielnek a támogatásából tudtunk megvalósítani.

Lelkileg megerősödve és egymás hite által épülve válhattunk el egymástól, azzal a reménységgel, hogy ősszel újra lelki közösségben lehetünk egymással az Egyházkerületi Nőszövetségi Konferencián. Addig is az Úr legyen életünk megtartója, őriző Pásztora!

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖ **Dezsőné Páju Anita** • nőszövetségi titkár

„Igéddel áldj meg bennünket, Urunk, így lesz e hajlék lelki otthonunk ..”

Az áhitatot Nagy Zsoldos Eszter bükkábrányi református lelkipásztortól hallgathattuk meg a Lukács evangéliumából elhangzott igeszakasz felett elcsendesedve.

A két testvér, Mária és Márta példáját hozta eléink, akik közül: „**Mária a jó részt választotta, amelyet nem vehetnek el tőle.**” Lk 10,42

Áhitatunk után Siba Rohn Hilda a Budai Református Gyülekezet lelkipásztorának előadását élvezhettük – Nőiség a Biblia tükrében címmel. Mit is jelent nőnek lenni a Biblia tanítása szerint? A teremtés tükrében: „**az vagyok, akire az Isten IGEN-t mondott – ez a női lét gyökere**” hangzottak el a bátorító szavak. Ezután azt tudhattuk meg, hogy Jézusban hogyan állította helyre Isten az eredeti rendet, Jézus hogyan emelte vissza a nőket a teremtettség, eredeti állapotában, női méltóságukat elfogadva. Sok-sok bibliai női alak személyén, példáján keresztül szemlélhettük ezt.

Az előadás harmadik szakaszában a mélyen bennünk élő ősképek, archetípusok felfedezésére hívott bennünket a lelkész, melyek által mind-mind Isten keze munkáját fedezhetjük fel magunkban. Az ölelő és befogadó anyát, a harcost, aki helyt tud állni ki tud állni és megerősödik a lába.

A királynőt, aki tud méltósággal élni, és úgy tekinteni önmagára, mint amilyenek az Isten teremtette; vagy megtalálni a szerelmest magunkban, aki élettélivé teszi az életet, aki tud önfeledt lenni; és a bölcsét is, aki érzékeli a Lélek által az Isten hívását. Igazán jó útravalót kaphattunk arról, hogy a nőiség egy csodálatos dolog, csodálatos helye van az Isten teremtésében és az Isten IGEN-jében, mert ebben születik meg az életünk. Az előadást tartalmas csoportbeszélgetések követték, a beosztott jelen lévő lelkipásztorok segítségével. Itt mindenki megoszthatta az előadás témájával kapcsolatos gondolatát, hittapasztalatát, így egymás hite által is épülhettünk. Az esemény áldásmondással, imádsággal, közös énekléssel és szeretetvendégséggel ért véget.

Bízom benne, hogy aki részt vett ezen a konferencián, lélekben feltöltődve térhetett haza otthonába, halát adva

„Íme, itt vagyok én és a gyermekek,
akiket Isten adott nekem.” **(Zsid 2,13)**

Egyházi életünk és közösségünk nagy ajándékai és áldásai közé tartoznak iskoláink. A rendszerváltás jó lehetőséget jelentett régi intézmények visszavételére, vagy újak alapítására.

De ez egyben más-más kihívásokat is jelentett az intézmények számára. Bizonyos hagyományokat könnyebb volt megvalósítani egy teljesen újonnan indult iskolában, mint egy átvett intézményben. Mégis hálaadás lehet szívünkben azokért az egykori diákokért, akik egyházi általános iskolába jártak egykor és felnőttként szintén ezt az utat választják gyermekeik számára. Hála legyen azokért, akik visszatekintve úgy nyilatkoznak, hogy jó alapot kaptak a nyolc év során. **Van azonban egy negatív megtapasztalás is.** Az egyházi intézmények számának nagyarányú növekedése nem mutatkozik meg a gyülekezetek épülésében. Ez elsősorban nem azért fontos, hogy az egyházközségek létszáma gyarapodjon, hanem azért, mert míg az iskola éveit néhány évre korlátozzák a közösséget és aztán egy új következik a diákok számára, addig a gyülekezet az a hely, ahol születéstől halálig részesei lehetünk egy másfajta családnak. Talán könnyebb a helyzet gyülekezeti fenntartás esetében és jóval nehezebb a kapcsolódás kerületi intézményként.

Természetesen azt is figyelembe kell venni, hogy sokszor a diákok a város messzebb lévő területeiről érkeznek, így a vasárnapi gyülekezeti kapcsolódásuk is más. Általános tapasztalat lehet azonban, hogy a családok nagy része nem rendelkezik aktív gyülekezeti kapcsolatokkal. Hozzá kell tennünk azt is, hogy az egyházközségek sok esetben nincsenek felkészülve arra, hogy fiatal íghehallgatókat bevonzanak, vagy éppen megtartsanak. Mindehhez pedig még azt is hozzátehetjük, hogy a mai kor emberére akarva-akaratlanul hat az individualizmus és ez hitének gyakorlásában is megmutatkozik. De azt gondolom, hogy a húsvéti élő reménységnek kell áthatnia gondolatainkat negatív tapasztalataink ellenére is és hiszem, hogy ennek az élő reménységnek az Ura fogja megmutatni nekünk azokat az előre elkészített cselekedeteket is, amelyekben járunk kell.

A Miskolc Diósgyőri Református Általános Iskola és Óvoda 30 éve szolgálja a miskolci családokat. Az intézmény kerületi fenntartású. Közélemben található a Miskolc-diósgyőri református templom és gyülekezet, ahová több pedagógus is tartozik. Kb. 10 évvel ezelőtt indult el az úgynevezett SZTK (Szülői Tea Klub) havi rendszerességgel, melynek célja az volt, hogy a gyülekezeti háttérrel nem rendelkező, de a hit felé nyitott szülőknek tartalmas programot, közösséget, tanítást biztosítson.

Aztán a diósgyőri gyülekezet részéről elindult a vasárnap délelőtti istentisztelet mellett a 11 órakor kezdődő dicsőítő istentisztelet, melyhez a családok könnyebben tudtak kapcsolódni a lazább liturgia és a keresztyén énekek által. A bibliai tanítás azonban itt is központi helyet foglalt el.

A **COVID** azonban mindenki számára megtapasztalható negatív következményekkel járt, mely sajnós a közösségekre is kihatott. Kisebb gyermekek szocializációján jól meg lehet figyelni, hogy a COVID évei hogyan vették el tőlük a szociális kompetenciák fejlődéséhez szükséges alapfeltételeket.

Mindnyájunk tapasztalata az is, hogy az emberek vágyakoznak lelki tartalmak iránt, de azt nem kötik egyházhoz és gyülekezethez. Lelki éhség és szomjúság van, de egy gyülekezethez való csatlakozás gyakorlatilag furcsa és kezdetben idegen dolognak is tűnik a mai családok számára.

Sokszor lelkészek és hitoktatók megfáradhatnak munkájukban mindennapos tapasztalataik miatt, de ne engedjünk a csüggedés lelkének. Azok, akik életük valós kérdéseikre meghallják a valós és hiteles válaszokat egy igehirdetésben, keresni fogják a folytatás lehetőségét, talán éppen egy gyülekezetben. 2023 novemberétől iskolánkban havi rendszerességgel szervezünk családi istentiszteletet az intézmény tornatermében, ahol a diósgyőri gyülekezet lelkipásztorai szolgálnak. Nagy öröm, hogy gyülekezetbe nem tartozó családok is eljönnek és

így a szülőket is elérhetjük Isten szavával. *(Családi istentiszteletet a Komlóstetői Református Általános Iskolában is tartunk.)*

Az istentiszteleten iskolánk dicsőítő csapata szolgál felnőttek és egykori diákok segítségével. Az óvodás tesók számára pedig külön foglalkozást biztosítunk az igehirdetés ideje alatt. *(Az Erdész úti Óvodához tartozó családokat is meghívjuk ezekre az alkalmakra.)* Az egészen kicsiny gyermekek pedig a tornaterem egyik sarkában szőnyegeken játszhatnak és így együtt tudnak maradni szüleikkel.

Az istentiszteleten bizonyágtétel is elhangzik, mely megerősíti a hallott ígét és bátoríthatja a szülőket, hogy érdemes a hit útjára rálépni. **Így tett bizonyágot már a Diósgyőri Református Gyülekezet főgondnoka: Dr. Fodor Bertalan, egyetemi tanár,** egy iskolánkban tanító keresztyén pedagógus, **Varga Ágnes,** majd egy egykori diósgyőri refis egyetemista, *aki a dicsőítésben is részt vesz, Kiss Dávid* és egy háromgyermekes hívő édesapa, *a Wycliffe Bibliafordítók magyarországi munkatársa: Martin Robb,* akinek a legkisebb gyermeke jelenleg végzős diák nálunk.

Hiszem, hogy az ige megtalálja a szíveket és ennek következő lépése lehet majd egy közösség, gyülekezet felkeresése. Nekünk az a feladatunk, hogy a hálót odartartsuk és Isten majd gondoskodik a csodálatos halfogásról. Oda kell mennünk, ahol a családok vannak! Abban a környezetben kell megszólítani őket, amely mindennapi közegük! Azok számára, akik nem olvassák a Bibliát, a te életed lesz Szentírás.

🌸🌸🌸🌸🌸🌸🌸🌸 **Béres-Csögör Orsolya**
intézményi lelkipásztor

MENTA, egy nem mindennapi MACSKA, nem mindennapi TÖRTÉNETE

Történetünk főszereplője Menta, a mentett félszemű kétéves macska, aki életével eszköz lett Isten kezében arra, hogy a kis hallgatóságát Istenhez és az Ő Fiához Jézus Krisztushoz közelebb vigye.

Toth Melinda, a VISZ szolgálattevője már régóta kéthetente szerdánként jön a Kismamaházba foglalkozást tartani a gyermekeinknek. Egyik szerdán bejött Melinda a Kismamaházba és egyenesen hozzám jött és engedélyt kért, hogy behozhasson egy vendéget. Természetesen igent

mondtam és fürkésztem a bejárati ajtót. Melinda mondta „itt van” és a hátán lévő hálós hátzissákra mutatott. Mivel elég sötét volt a folyosón és szemüveges vagyok nem láttam semmit, s amikor jobban megnéztem megláttam egy tündéri kis zsemleszínű szőrpamacsot békésen ülni és kitekintve a táskából. Ő volt MENTA, a vendég. Elmondta Melinda, hogy milyen módon segíti őt a gyermekek közötti szolgálatban. Most ezt a történetet szeretném megosztani. Elmesélte a gyermekeknek, hogy egyszer vidékre ment foglalkozásra, s az útitársával találtak egy kis – mint utóbb kiderült kéthetes – kis macskát, akkor csak oldalra húzták, mivel sietniük kellett és még tanácstalanok is voltak, hogy mit tegyenek. Arra a megegyezésre jutottak, hogyha visszafele jönnek és itt lesz, akkor magukkal viszik. S úgy lett, amikor visszafele jöttek a kis macska még ott volt, mintha őrájuk várt volna, akkor Melinda oltalmába vette ezt kis árva kis tenyérynai szőrgomolyagot. Elvitte az orvoshoz, s bizony ott derült ki, hogy korábban szerzett sérülései miatt elvesztette az egyik szemét, így gondoskodásra szorult. S a kis macska végül nála maradt.

Aztán elkezdte foglalkozásokra vinni a kis mentett félszemű Mentát és arról beszélt a gyermekeknek, hogy nekünk is van Valakink, aki meg akar minket gyógyítani, aki nem gondolkodik, hogy segítsen vagy ne segítsen, hanem felkarol, s érettünk adta és adja életét: Ő a Jézus Krisztus. S azóta eltelt két esztendő, s Melinda nagyon sokszor magával viszi Mentát és elmondja ezt a kis történetet. Gyermekeink megtapasztalhatták, hogy Isten szeret minden kicsi gyermeket és nem tesz különbséget. „Egyszerű a képlet, egy gyerek sem ronthatja el. A szeretet az az út, amin mindenkinek járnia kell. Mégis össze-vissza beszélnek, csúrik-csavarják. Pedig egyszerűbb, mint az egyszerű. Nyisd ki előtte a szívedet. Hidd el, ő az, akit vársz már réges régt. Tudd meg, szeret téged, hordoz a tenyerén. Jézus az, akiről az Írás beszél. Minden le van írva, fehéren, feketén. Hidd el, ő az, akit vársz már réges régt. Tudd meg, szeret téged, hordoz a tenyerén Jézus az, akiről az Írás beszél. Minden le van írva, fehéren, feketén.” (Pintér Béla: **Fehéren feketén**)

Elek Gabriella

Intézményvezető • lelkipásztor

**Számomra az élő ige a világ zűrzavarában,
bizonytalanságában, múlandóságában
a biztonságot, stabilitást, örök, elmúlhatatlan
értéket jelenti. Nem bomlaszt,
hanem épít. Az ige „élő és
maradandó”,
romolhatatlan mag. (1Pt 1,23)**

**AZ ÉLŐ IGE ÉVE
2024**

**Az ember szívében
az örök életbe vetett
hitet, reménységet
ébreszti és táplálja.**

Rácz Ilona • lelkipásztor • Parasznya

CSENDES NAP A REFORMÁTUS EGYMI MISKOLCI TAGINTÉZMÉNYÉBEN

A Református EGYMI Miskolci Tagintézményében kiemelt feladatunknak érezzük, hogy egy-egy közelgő ünnepünk előtt az ünnephez tartozó ismereteket, történéseket, szokásokat megismertessük a hozzánk járó gyermekekkel, tanulókkal és a családjaikkal egyaránt. Ennek érdekében – a Húsvét ünnepéhez közeledve – intézményünk Mesekert Óvodájában és Magvető Iskolájában közös családi készülődést tartottunk, mert fontosnak érezzük az ünnepkörhöz tartozó átélés-megélés biztosítását.

A Húsvéti ünnepekhez kapcsolódva, tagintézményünk minden munkatársával közösen **Csendesnapot** tartottunk a tavaszi szünet előtti utolsó tanítási napon, 2024. március 27-én. Ezen az alkalmon a nap fókuszában a lelki töltökezés-növekedés állt. Az volt a célunk, hogy az intézmény dolgozóit a rohanó hétköznapiakból kicsit kizökkentsük, és lelkileg készüljünk-készülődjünk a közelgő Húsvét ünnepére.

A nap első blokkjában a Nagyhét eseményeit raktuk időrendi sorrendbe. A napok jelképeit egy ügyes kollégánk rajzolta meg számunkra. A nagyhét jeles napjairól néhány gondolatot hallhattak a kollégák, így mélyedtek - mélyedtünk el Húsvét csodájában, illetve elméltünk Urunk megváltó haláláról, szenvedéstörténetéről, Isten ajándékáról. Ezt követően – okos eszközeink segítségével – kis csoportokban „Kahoot!” játékot játszottunk, ahol a kollégák húsvéti kvízben mérhették össze tudásukat és gyorsaságukat.

A történeti áttekintést Hangóné Birtha Melinda, a Miskolc-Avasi Református Egyházközség lelkipásztoraának áhítata követte. Hálás szívvel hallgattuk lelkipásztor asszony gondolatait arról, hogy ki is Jézus Krisztus, ki is a mi Jézus Krisztusunk? Hisszük, hogy minden ünnep öröm, megerősödés, megállás, hála, közösség és feltöltődés számunkra. Ahogy **Pilinszky János írja:** „Az ünnep az idő és az öröklét érintkezése, ami

csak egy pillanatig tart, de enélkül a pillanat nélkül pusztán mőkuserék lenne az életünk”. A nap harmadik blokkja kézműves foglalkozás volt: 2 kolléganőnk vezetésével kreatív asztali díszeket készíthettünk. A többségében a környezetünkben is megtalálható anyagokból bámulatos alkotások születtek, a saját készítésű tárgyak ma már otthonainkat díszítik. **Hála és köszönet minden részt vevő kollégának, illetve Hangóné Birtha Melinda lelkipásztor asszonynak, hogy ezeknek az élményeknek részesei lehettünk.**

Kondráthné Zavaczki Zita
gyógypedagógus • tagintézmény igazgató-helyettes

MAGYAR REFORMÁTUS
SZERETETSZOLGÁLAT

www.jobbadni.hu

 1358

Egy hívás is segít!

ÁLDÁST HORDOZÓ KAPCSOLATOK

A Magyar Református Szeretetszolgálat Filemon Szolgálata 2023 októberében jött létre. A szolgálat elindításának az a célja, hogy a gyülekezetek még több segítséget kapjanak diakóniai munkájukhoz, s ezáltal erősödjön az MRSZ gyülekezeti beágyazottsága.

Miért „Filemon”? Nevének jelentése: szeretetteljes, tehát az, aki szeret. Pál apostol ezt írja: „**A te szeretetedben sok örömünk és vigasztalásunk volt, mert a szentek szíve felüdült általad, testvérem.**” (Filemon 1,7) A Filemon Szolgálat célja, hogy kapcsolatok építésével megpezsdtse, felüdítse az MRSZ és a református gyülekezetek kapcsolatát.

Az MRSZ sokrétű tevékenysége sokat tud hozzáadni, hozzátenni gyülekezeteink életéhez, működéséhez. **Gyülekezetenként 1-1 önkéntes személy bevonása révén** részben már meglévő kapcsolatokat erősítünk meg. Nagy örömünkre szolgál, hogy országossá bővülő diakóniai hálózatunkhoz újonnan is csatlakoznak gyülekezetek. A gyülekezetek „Filemonistái”, MRSZ-önkéntesei számos információt és segítséget kapnak ahhoz, hogy a gyülekezeteik be tudjanak kapcsolódni különböző diakóniai kezdeményezésekbe, MRSZ-programokba.

Az adománykoordináció az együttműködés egyik legkedveltebb és fontos területe: a Szeretetdoboz, a Kívánságlista, a Nyilas Misi Pakk. Nyáron sok helyen folyik tanszergyűjtés, télen működik a tűzifa program.

Társadalmi misszióink munkáját is kiemelem: a Vakmisziót, a Siketmisziót, a Hajléktalanmisziót, a Börtönmisziót, az Iszákosmentő Missziót, a Telefonos- és internetes lelkigondozást, a Repülőtéri Lelkészséget, a Kórházlelkészi Szolgálatot, a Menekültmisziót. Ezeket jellemzően lelkészek vezetik, akik **várják a gyülekezetek meghívását igehirdetés, bizonyágtétel, missziójuk bemutatkozása céljából.** A lelképászoroknak fontos tudniuk, hogy hová tudják irányítani a gyülekezeteikben ezen missziókat igénybe venni kívánó test-

véreket. A református közfoglalkoztatási programban kb. 1200 személy vesz részt. A Szeretethídra, mint önkéntes programra bárki regisztrálhat, nem csak gyülekezeti önkéntesek.

Mit „kér” az MRSZ?

Hitben élő, szolgálatban elkötelezett, diakóniai lelkületű testvéreket, akik vállalják, hogy önkéntes összekötőként kapcsolatot tartanak gyülekezetük és az MRSZ között. Fontos, hogy az önkéntesség vállalása az eddigiekben végzett szolgálathoz kapcsolódik, nem jelent új feladatot.

Gyülekezeti önkénteseink részére e-mailben havi hírlevelet küldünk ki, melyben MRSZ programjainkat, kampányainkat, híreinket tesszük közzé. Önkénteseinket évente országos találkozóra hívjuk meg, melynek teljes költségét az MRSZ fedezi. A találkozó keretében lehetőség van megismerkedni egymással, egymás hite által épülhetünk, a jó gyakorlatokat, tapasztalatokat közkinccsé tehetjük. Ez évben tervezzük megtartani első alkalmunkat Balatonszárszón, augusztus 22-23. között. Diakóniai hálózatunkhoz természetesen a helyszínen is lehet majd csatlakozni, tehát **szeretettel hívjuk és várjuk az érdeklődő és a már bekapcsolódott önkénteseinket is, gyülekezetük képviselőit a**

filemon.szolgalat@jobbadni.hu e-mail címen, vagy a 06-20-250-14-28 számon.

**REFORMÁTUS
SZERETETSZOLGÁLAT**

Váci Gábor
szolgálatvezető

reForrás | 63

IGAZAT MONDD, NE CSAK A VALÓDIT

ÉLŐ EGYHÁZ

GYÜLEKEZET és EGYHÁZKÖZSÉG

Egyházunk hétköznapi és hivatalos, jogi megfogalmazásaiban gyakran keveredik a gyülekezet és az egyházközség fogalma, holott az egyházjogi dogmatika kezdetektől fogva hangsúlyozza a kettő megkülönböztetését és ugyanakkor egymástól való elválaszthatatlanságát is. Ennek alapja az egyházfogalom teológiai és egyházjogi megkülönböztetése. A teológiai dogmatika a református hitvallásunkat rögzítő Heidelbergi Káté 54. kérdésére „Mit hiszel a közönséges, keresztyén anyaszentegyházról?” adott válaszukon alapul: „Hiszem, hogy Isten Fia, a világ kezdetétől fogva, annak végéig az egész emberi nemzetségből Szent Lelke és Igéje által az igaz hit egységében magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe, azt oltalmazza és megtartja, s hiszem, hogy annak én is élő tagja vagyok és örökké az is maradok.” A kiválasztottak gyülekezetének tagjaivá Isten titkos és belső elhívása által lehetünk, hiszen egyedül Ő tudja, hogy kik legyenek az övéi (2Tim 2,19). Ebből következően ehhez az egyházhoz való tartozásunkat látható jegyekkel (pl. egyháztagsági kritériumok) megjelölni nem lehet és nem is kell. Nem lehet, mert a kiválasztó Isten akaratát az elhívást illetően nem hozza nyilvánosságra, s nem is kell, mert ez az egyház tagságának

megjelölése nélkül is kezdettől fogva él és létezik, örök és megtartó. Tagjainak közösségét tehát nem az ebben hívők társulása, egyesülése, a tagok által megalkotott jogi szabályok, hanem közös hite hozza létre, ahogyan történt az az első Pünkösdt követően Jeruzsálemben. A Szentlélek

ezeket a kihívottakat Krisztussal egy testté fűzte és fűzi mind a mai napig egybe, amelynek Krisztus a feje, s ezért jelenthetjük ki, hogy az eklézsia (*az elhívottak közössége*) Krisztus teste, amelyet a Szentlélek kormányoz. Ezt a lelki (*látható formát nem öltő*) közösséget, ezt a szimbolikus Krisztus-testet célszerű és helyes **gyülekezetként** meghatározni.

Ugyanakkor azonban a keresztyén egyházfogalmon belül az eklézsia, azaz egyház megjelölést használjuk a keresztyének egy helyen lakó szervezett gyülekezetének, a gyülekezet vallásos cselekményei helyszínének, a templomnak a megnevezésére is, és értjük alatta a közös szervezetbe egyesült gyülekezetek szervezetét (*római katolikus egyház, református egyház stb.*), de az egész Földön élő keresztyének gyülekezetét is. Tehát az egyház, mint Krisztus teste a maga egészében láthatatlan, de bizonyos részeiben itt a földön élő emberek közösségében láthatóvá is válik. Jelenti ez azt, hogy Krisztus a világ Megváltója, a benne hívőkben éli a maga életét. A protestantizmus, s ezen belül a kálvinizmus az, amely élesen megkülönbözteti a változtathatatlan, láthatatlan, ugyanakkor a társadalom változásait követő, a tagjai által szervezett és jogi szabályozottsági formát öltő látható egyházat, s ez utóbbihoz az egyháznak a változó emberi társadalom körülményei között elvégzendő örök feladatait rendeli. Ezek a feladatok az evangélium hirdetése, tanítása, a szentségek kiszolgáltatása, a közösség tagjainak lelkigondozása, a rászorultakról való gondoskodás és e közösséget összetartó szabályok megalkotása, betartása és betartatása. Ez pedig szervezettséget és szabályozottságot igényel. A hit közösségén álló, hitvallásuk alapján a transzcendens valósághoz azonosan viszonyuló emberek vallási közösségeket alkotnak, amelyek létrehozzák saját szervezetüket, meghatározzák a közösséghez tartozók által kötelezően elfogadandó szabályrendszerüket, ezen szabályok betartásának biztosítékait. Így a ma általánosan elfogadott szóhasználattal az azonos hitet valló emberek szervezett közösségét nevezzük egyháznak. Ebben az értelemben határozza meg egyházalkotmányunk az **egyházközség** fogalmát: Az egyházközség az egyház tagjainak meghatározott területen élő és **egyházi törvény szerint szervezett gyülekezete**. Ez az emberek által létrehozott szabályok szerint élő és működő közösség nem kizárólag a szentek gyülekezete, hanem minden elemében emberi is. Magán viseli a gyarló, bűnös ember tulajdonságait, amiért a kiválasztottság okán lelki közösséget jelentő gyülekezettől megkülönböztetendő, de céljai, feladatai az evangéliumon alapuló isteni küldetésen alapulnak, ezért attól el sem választható.

✦✦✦✦✦✦ **Dr. Szathmáry Béla**
egyetemi tanár, igazgató
Tiszáninnyi Református Egyházkerület
Egyházjogi Kutatóintézete
SRHE

EGYHÁZKÖZSÉG vagy KÖZÖSSÉG?

Bizonyára többen szembesültünk már azzal a ténnyel, hogy amikor a gyülekezet számára egy hivatalos szám-lát állítottunk ki, akkor a vállalkozók, vagy a számlázók a „cég” nevét gyakran elrontották. Az egyházközség szó helyett szinte önkéntelenül egyházközsőséget írtak. Gondolkoztunk már azon, hogy vajon miért van ez így? A nem egyházas embereknek az egyházközség szó vajon miért értelmezhetetlen és életidegen, de az egyházközségben miért látnának valami hasznosságot, az élet valóságához kapcsolódó dolgot, vagy némi fantáziát?

Egyházközség? Összetett szó, szép régi egyházi kifejezésünk. Mégis nagyon sokszor a kevésbé vallásos emberek inkább a gyülekezet kifejezést használják. Az egyházközség szavunkkal kapcsolatosan inkább egy hivatalra, szervezetre gondolnak az emberek, amihez nem tudják már, miért kellene, hogy kapcsolatuk legyen? Talán falvakban még a halottak eltemetése miatt? Sokak számára egy egyszemélyes, - tudniillik a lelkész – régi szervezetről van szó. De nem tudják, hogy mit kaphatnának ők az egyházközségtől? A harangszót és a település közepén lévő – bizonyára szépen rendben lévő – templomot is inkább csak kívülről ismerik. Sajnos gyakran az életüket megváltoztató, reménységet sugárzó, szeretetközösséget formáló evangélium helyett inkább csak alkalmi koncertre, vagy műemléki kirándulásra hívják oda őket, amik ugyan szépek, kulturális értékek, de életkérdéseikre kevésbé adnak feleletet.

Egyházközösség? Bizonyára a közösség szó az amit jobban értenek és amire igazán még talán vágyakoznának is az emberek, ezért írják, szinte freudi elírással az egyházközösség szót, noha mi egyházközséget mondtunk a „cég” neveként.

Közösség? Egy meghatározás szerint: Együtt tevékenykedő emberek, akik osztoznak egymással életükben, munkájukban, eszméikben, céljaikban, törekvéseikben. Az embernek jó, ha egy közösséghez tartozik. Egy közösség ereje az egyetértésben rejlik. Egy nagy közösség kisebb közösségekből áll, ahogy egy nép is azonos nyelvű és kultúrájú családok összességéből áll. A csoport tagjait az egymáshoz kapcsolódó viszony, kölcsönös törődés és felelősségvállalás köti össze. Elmagányosodó világunkban egy ilyen közösséghez már valószínűleg érdemes lenne tartozni.

Az egyházközség elvben a krisztuskövetők közössége kellene, hogy legyen. De valami nincs igazán a rendjén velünk, ha az egyházközség szó helyett mégis az egyházközösséget szeretnék velünk kapcsolatosan sokan használni.

Keresztyénként mi, az érettünk önmagát áldozó jópásztor követőinek, nyája juhainak valljuk magunkat. Mi az Úr bűnbocsátó szeretetéből, kegyelméből élünk. A krisztusi szeretetről prédikálunk hétről hétre. Vajon mi készek vagyunk valóságosan megbocsátani egymásnak, ha arra lenne éppen szükség? A nekünk szolgáló Jézus tanítványaiént mennyire vagyunk készek mi is egymásnak figyelmes szeretettel szolgálni? A juhait személyesen számontartó jópásztortól tanulva, mi mennyire tartjuk számon egymást a gyülekezetben? Minden magunk mutogatása nélkül, láthatják-e az emberek jócselekedeteinket, hogy dicsőíthessék mennyei Atyánkat?

A jeruzsálemi ősgyülekezethez hasonlóan legyünk együtt kitartóan mi is az ige tanulmányozásában, a közösségben, az imádságban, az egymás segítésében és a kenyér megtörésében. Erősödjünk meg tehát a hitben és a cselekvő

szeretetben. Az ige alapján a lényegi dolgokban értsünk egyet, a többi kérdést pedig türelmes szeretetben oldjuk meg egymás között.

Az egyházközség, eredetileg közösséget kifejező szép, ősi elnevezésünket tehát nem kell eltörölnünk, vagy nagy újítási szándékkal lecserélnünk, hanem újra, valódi szeretet tartalommal kell megtöltenünk. Akkor, a közösséget nélkülöző emberek közül egyre többen vágyakozni fognak az Úrhoz és közösségeinkbe is.

✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿ **Püski Lajos**
Tiszántúli Egyházkerületi főjegyző

SÁNDOR és IRMA néni

Vasárnap délelőtt 10 óra. Kezdődik az istentisztelet. 154-en várják a megszólító igét. A város zaját elnyomja a felújított orgona gyönyörű hangja, zeng az ének. Sándor 37 éves, lánya a református iskolába jár. Hálás Istennek, hogy ebben a gyülekezetben lelki otthonra talált.

Vasárnap délelőtt fél 11 van. Kezdődik az istentisztelet. A lelkész pár percet késik, a szomszéd faluban volt még egy kis megbeszélés az ottani alkalom után. 11-en várják a megszólító igét. A kis szintetizátorral kíséri a halk éneket. Irma néni 82 éves. Gyermekkorától itt van. Hálát ad Istennek azért, hogy még kap erőt ehhez.

És szól még a harang vasárnaponként majdnem háromszáz tiszáninni gyülekezetben. Jézus szava erősít hitet, ad bátorítást, vigasztalást a lelkipásztorok bizonyágtétele nyomán. Ez a mi látható református egyházunk. Hol a maga nagyságával, hol kicsinységével, hűségével és gyarlóságaival, öntudatával és elesettségével.

Szükség van rá. Minden gyülekezetre. A fogyóra is, a stagnálóra is, a növekvőre is. Mert mindenhol szükség van Krisztusra. Nem nagyobb, nem több, nem fontosabb az az üzenet, amit az ötezer ember megvendéglése hordoz, mint Jairus lányának a feltámasztása, csak azért, mert azt sok ezren élték át, ennek pedig csupán néhány tanúja volt. Akik átélték a Krisztussal való találkozást, azok számára az Úr szeretetének és kegyelmének áradása volt mindkettő.

Ebben a hitben hallgatja az igét Sándor is, és Irma néni is. Mindkettőjüknek fontos Krisztus, és mindketten fontosak Krisztusnak. Az, hogy melyikük milyen gyülekezetnek a tagja, a hol kérdése, az adottság, amit meghatároznak objektív és szubjektív körülmények egyaránt.

Irma néni nem tehet arról, hogy fogy a falu, fogy a gyülekezet, hogy a fiatalok elmennek, hogy kortársainak többsége már meghalt, hogy nincs már iskola sem a településen. De szívesen vesz részt minden gyülekezeti alkalmon, szívesen beszél arról, hogy miként érezte egész, nehéz életében az erőt adó Isten jelenlétét, és nincs olyan szeretetvendégség, ahová ő nem egy tálca finom házisü-

teménnyel érkezne. Sándort a városhoz köti munkája, itt vettek lakást, itt születtek a gyerekek. Gyermekként még otthon konfirmált, de nem sokkal azután beköltöztek a városba. Nagymamája, Irma néni, nagyon büszke arra, hogy unokája templomba járó, igehallgató ember lett. Sándor szereti a városi létet, a megújuló környezetet, a színes kulturális életet. Szereti gyülekezetét, ahol nemrég

presbiter lett, hálát ad Istennek, hogy adományaival is segíteni tudja református közösségének életét.

Mindketten helyükön vannak, mindketten minőségi tagjai szeretnének lenni gyülekezetüknek. Mindketten tagjai szeretnének lenni annak a láthatatlan egyháznak, amelyik Krisztus megváltott gyermekeinek a közössége.

Egyházunk jövőjét és missziókat tekintve ez a minőség a kulcskérdés. Az élő Krisztus-hit, és az ebből fakadó hála megélése. Ott is, ahol öt talentum van, és ott is, ahol egy. Hiába halmozzuk látható egyházként mástól kapott

talentumainkat, ha Krisztus akaratát követő, minőségi tanítványsággal nem tudjuk azokat kamatoztatni. Nem az számít, hogy mennyi van. Hány intézmény, hány hittanóra, hány gyülekezeti tag. Hanem az, hogy ezek a látható egyház valóságából, minőségi, Krisztust követő szolgálat és élet nyomán, gyarapítják-e Isten Jézus által kegyelmet nyert, láthatatlan egyházának tagjait?

Ahol csak egy talentum van, de annak jó sáfárai, az többet ér, mint ahol az öt talentumot megkapták, de nem tudtak hozzátenni semmit. De ahol az öthöz csak egyet is hozzá-tettek, az is többet ér, mint ahol elásták azt, amijük volt.

Nem túlélni kell, hanem Krisztusban élni. Látható református egyházunknak, az egyházkormányzásnak pedig az a felelőssége, hogy bátorítsa, erősítse és támogassa minden gyülekezetben azokat a kezdeményezéseket, azt a szolgálatot, akár erőforrásaink átcsoportosításával is, amit hűséggel végez a lelkipásztor, presbiter vagy gyülekezeti tag, amely hitet erősít és a Krisztusban megtalált élethez vezet.

Ez református misszióink forrása. A mennyiségi szemléletet minőségre cserélni. Elérkezett az ideje, hogy a demoralizáló „fogyunk, kevesen vagyunk” általános sóhajon túllépünk végre, és erősödjünk meg Krisztus-hitben, közösségben, az Ige egyházának biblikus jellemvonásaiban. Az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyvben olvassuk: „A gyülekezetek pedig erősödtek a hitben, és naponként gyarapodtak lélekszámban.” (ApCsel 16,5) Gyarapodást tehát a hitben való megerősödés hoz. Húzzuk alá ezt kétszer is!

✿✿✿✿✿✿✿✿✿✿ **Vadnai Zoltán Géza**
missziói tanácsos
Tiszáninneri Református Egyházkerület

ÉLŐ EGYHÁZ

Ravasz László a 20. század elején fogalmazott meg egy máig furcsán hangzó, valójában nagyon is megszívlelendő és irányt mutató mondatot: „Az élő gyülekezetek elbírják a halott egyházat (értsd: egyházi struktúrát) is.”

Ez a mondat számomra nagyszerűen fejezi ki azt az egészséges, kálvini, biblikus egyházképet, amely az élő egyház magától értetődő természetes létközeget az élő (!) gyülekezetekben látja. Azt pedig, ami ezen „felül” (alul) van, egyházszervezet tekintetében – egyházmegyék, egyházkerület, országos egyház, beleértve az intézményrendszereket is –, az nem feltétlenül az ördögötől van, de ha nem azt a célt szolgálja, hogy a gyülekezetek megelevenedését, életét segítse, támogassa, akkor nemhogy haszontalan, de egyenesen káros a működése.

A Magyarországi Református Egyház Missziói Szolgálatának működésének egyik kulcsmondata – ha már Ravasz Lászlótól egy meglepő mondatot idéztünk – talán ugyancsak

elismert (szükség)helyzete. Hasonló ez ahhoz, ahogyan a pünkösdi, Szentlélek szerinti igehirdetés által szíven talált első gyülekezet tagjai azt kérdezték: **„Mit tegyünk, testvéreim, férfiak?”** (ApCsel 2,37.) És mielőtt azt hinnénk, hogy „megúszhatjuk” praktikus, pragmatikus válaszokkal, a felelet alapvetően ma is ugyanaz: **„Térjetek meg és keresztelkedjete meg (értsd: felvállaltan köteleződjete el) mindnyájan Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”** (ApCsel 2,38.)

Ha Ravasz Lászlóval kezdtem, egy tőle származó gondolattal is fejezem be: „*Mi kell a jó gyülekezeti működéshez? Szentlélek és kettős könyvelés.*” Szentlélek nélkül, megtérő, hívő közösségek nélkül ugyanis beszélhetünk hagyományörzésről, infrastruktúráról, sőt még közösségi jó hangulatról is, de élő gyülekezetéről, élő egyházzal nem! Ha az egyházunkban nem indul egy új ébredés, lelki megújulás, akkor ki fogunk halni, mint a dinoszauruszok, és akkor az is sovány vigasz, hogy akár egy hatéves gyerek is számos dinoszaurusz-faj nevét tudja fejből.

Én hiszem, meg vagyok róla győződve, hogy Isten ezt a lelki megújulást, hitbeli megelevenedést elkészítette számunkra! Azonban ahhoz, hogy ez működésbe lépjen és működésben is maradjon, szükségünk van a szervezeten is átgondolt, a mai kor társadalmi valóságát figyelembe vevő keretekre, rendre, rendszerre, nem mellesleg az összehangolt, összefogott cselekvésre, a gyülekezetek és az őket szolgálni hivatott egyházi szervezet között.

Hajdú Zoltán Levente

szőládi református lelkipásztor

a MRE Missziói Szolgálatának főigazgatója

meghökkenítő képet használva, de reménységünk szerint nagyon is kifejezően így hangzik: *„Mi nem lélegeztetőgépet, hanem kondigépet gyártunk.”*

A Magyarországi Református Egyház gyülekezeteinek igen jelentős része, amit egyébként bizonyos statisztikus adatok ismeretében akár még számszerűsíteni is lehet, életképtelen állapotban van. Hasonló ez ahhoz a fiziológiai tényhez, hogy miután az ember meghal, még néhány napig nő a haja, a körme. Magyarul az, hogy jelenleg egyházjogilag hol tartunk számon egyházközségeket, egy olyan átmeneti, erősen változóban lévő adat, amely az **ecclesia visibilis** (látható, a társadalmi formája szerint létező egyház) és az **ecclesia invisibilis** (láthatatlan, azaz a Szentlélek szerinti egyház) különösen aktuális, éles feszültségét tárja elénk.

Mit tehetünk ebben a helyzetben? Azzal lehet lelki, hitbeli, ebből következően a mindennapi szervezeti működésben is megmutatkozó interakcióba lépni, aki ezt maga is igényli, aki hajlandó ebbe akár csak azt a keveset, azt a töredéket is, de beletenni, ami a saját felismert, egyszersmind

AZ ÉLŐ IGE ÉVE

2024

Számomra az élő ige azt jelenti, hogy a vasárnapi igehirdetések irányítják napi tevékenységemet és mintegy tükörben láthatom hogyan is segítettem az embereket és milyen felelős szeretettel viselkedtem, megtartottam-e az Isten parancsait. Képesse tesz eligazodni a világ történéseinek értékelésében, Isten világában az üdvösség ígéréteiben másképpen látom az életünk értelmét.

Dr. Molnár Pál • egyházkerületi főgondnok

BIBLIAISMERETI

HITTANVERSENY MEZŐKÖVESDEN

„Ő az élő Isten, aki megmarad mindörökké” Dániel 6,27

2024. március 21-én, Mezőkövesden került megrendezésre az Egervölgyi Református Egyházmegye országosan meghirdetett bibliaismereti hittanversenye, immár tizenegyedik alkalommal.

A verseny anyaga Dániel könyvéből lett összeállítva, amit már február közepén megkaptak a gyerekek, így volt idő az alapos felkészülésre. A verseny két részből állt. Először egy tesztet tölthettek ki a versenyzők, ez adta az egyéni eredményt, majd csapatban oldották meg az írásbeli feladatokat. A záró játékos feladat mosolyt csalt mindenki arcára. Krepp papírból kellett jelmez készíteni az egyik ifjú (*a tüzes kemencében levő férfi vagy az oroslánok vermében levő Dániel*) számára.

A szünetben a gyerekek sütit majszoltak és közben beszélgettek, ismerkedtek egymással. A lelkészeknek és a hittanoktatóknak is jó alkalom adódott egy kis baráti és szakmai beszélgetésre, miközben ők is izgultak tanítványaikért. Sokan most jártak először Mezőkövesden, ők megcsodálták a modern, új református templomot. Mindenki izgatottan várta az eredményhirdetést. A zsűri értékelt a versenyzők munkáját. Dicséretet kapott minden induló, hiszen sokat tanultak, szorgalmasak, lelkesek voltak. Megmérettettek és ügyesnek találtattak, ezt jelzik a megosztott helyezések.

Csillogó szemű, boldog gyermekarcokat láttunk. Mindenki kapott oklevelet és egy kis ajándékot. Megdolgoztak érte, hiszen hetekig készültek a versenyre. Volt, aki büszkén mutatta, ez a második bögre, amit nyert, és jövőre jön a harmadikért. Köszönet jár az Egervölgyi Egyházmegye, a lelkipásztorok, hittanoktatók és a szülők munkájáért, hogy segítették a versenyzők felkészülését. Az ifisek a verseny lebonyolításában vettek részt.

Külön köszönet **Patainé Péter-Szarka Évának** a verseny kiváló szervezéséért! Dániel és barátainak története példa-

ként állhat mindannyiunk előtt. Szülőföldjüktől elszakadva a megpróbáltatások idején is megtartották hitüket, szokásaikat, hűek maradtak egész életükben az Úrhoz. Nehéz helyzetekben imáikban kérték a Mindenható segítségét, hogy adjon nekik erőt, bátorságot. Az imák meghallgatásra találtak, csodák történtek életükben, a legnagyobb veszedelmekből is kimentette őket az Úr, ezért hálát adtak és dicsőítették **Őt**. A versenyre való felkészülés során a gyerekek ámulattal beszéltek a csodás történetekről: tüzes kemence, oroslánverem, írás a falon. A szüleiknek is elmesélték, amit tanultak. A hétköznapi életben szerencsére nekünk nem kell ilyen rémségekkel szembe néznünk, de keresztyénnek lenni ma sem könnyű. Minden korosztálynak meg van a maga napi feladata, nehézsége. Családi és baráti konfliktusok, játék és internet függőség, tanulási nehézségek, vizsgahelyzetekben kudarcok, betegségek, a háborútól való félelem, *kinek mi adatott*.

A hittanos gyerekek rendszeresen imádkoznak az iskolában és az istentiszteleteken. Tanuljunk Dánieltől! Szánjunk időt az otthoni gyakorlásra és a Biblia olvasására is! Ha így teszünk, megtapasztalhatjuk az Úr áldását.

✦ **Juhászné Derekas Judit** • hittanoktató

A BORSODGESZTI Református Egyházközség táblaképei

A Borsodgeszti Református Egyházközség presbitériuma 1988-ban úgy határozott, hogy az akkor raktárként használt régi istállót gyülekezeti teremként építi át. Az ötlet nem volt új: már előtte harminc évvel, 1958-ban is fontolóra vette az akkori egyházközségi vezetőség az istálló átalakítását, a megvalósítás azonban elmaradt. Túl radikálisnak, elfogadhatatlannak tűnt az ötlet, hogy egy istállóépület egyházi események helyszínévé váljon.

Az idő vasfoga a folyamatos karbantartás ellenére sem kímélte az ingatlant. A gyülekezet az utóbbi körülbelül tíz esztendőben többször is pályázott a beázó és omladozó épület felújítására, majd a 2021-ben meghirdetett „Egyházi közösségi terek fejlesztése” tárgyban kiírt pályázati felhíváson sikerrel is járt (MFP-EKT/2021).

A renoválást követően a gyülekezeti házat be kellett rendezni. A használati tárgyak mellett a dekoráció ügye is fontos kérdés volt. Olyan díszítőelemeken gondolkodtunk, amelyek egyszerre illenek az épület ódon jellegéhez és a szakrális funkcióhoz is. A választás a református egyházművészethez egyébként is közelálló festett kazettákra esett. A borsodgeszti templom jóllehet nem kazettás, a boltívhajtásos mennyezet és a falak azonban népi motívumokkal díszítettek, a padokat pedig szecessziós stílusú népművészeti jegyek faragása szépíti. Úgy éreztük, az egyházközség tárgyi és szellemi értékeit méltó módon gazdagíthatják olyan kazetták, amelyek nem meglévő képek reprodukciói, hanem a népi- és egyház-

művészetet, a régit és az újat, valamint az alkotó kézjegyét és stílusát elegyítő, egyedi alkotások.

A kazettákat a népművészet iránt szenvedéllyel elkötelezett, népi bútorfestésben kiforrott gyakorlattal rendelkező Kmeth Jolán, borsodgeszti presbiter festette. Munkáinak szimbólumrendszerét az ő írása közli.

Hajnal András

Az imateremben látható táblaképek a kárpát-medencei magyar festett kazettás templomok belső látványát idézik. Főleg a protestáns templomokban voltak festett mennyezet- és karzatkazetták, amelyek nem ábrázolják ki közvetlenül Isten és a szentek képeit, hanem szimbólumok segítségével szólnak a hívekhez.

A képek meghatározott sorrendben és együtt, a mondani-való egysége és összefüggése alapján jelenítik meg a profán és biblikus tartalmat.

Az első kép ornamentumát a többszáz éves csengersimai templom mennyezetén található mintázat ihlette. A csengersimaitól lényegesen eltérő kép a magyar nemzet, és egyidejűleg az egész emberiség sorsát hivatott bemutatni. A kezdeti tisztá virulástól a tömegesedett nép küzdelmét mutatja a külső és belső ellenséggel. Az Istenbe vetett hit megtartásával – újjászületve – egy magasabb minőségben való győzedelmeskedést mesél el a képekbe írt szimbólumok segítségével.

A képek jelentéstartalmának megértése, megkönnyítése céljából mindegyikhez tartozik egy-egy bibliai igé, a Károli-féle fordítás szerint.

**1. kép: „HA AZ ISTEN VELÜNK,
KICSODA ELLENÜNK?” Róm 8,31**

**2. kép: „LEGYEN NEKEM A TE
BESZÉDED SZERINT.” Lk 1,38**

3. kép: „NÖVELJED A MI HITÜNKET!” Lk 17,5

**4. kép: „MERT NAP ÉS PAJZS AZ ÚR ISTEN.”
Zsolt 84,12**

5. kép: „MERT AZ ISTEN SZERETET.” 1Jn 4,8

6. kép: „MENJETEK BE A SZOROS KAPUN.” Mt 7,13

**7. kép: „MONDA NEKI JÉZUS: ÉN VAGYOK
A FELTÁMADÁS ÉS AZ ÉLET.” Jn 11,25**

Remélhetőleg sugárzik a képekről, hogy a népművészet a szeretet művészete.

Kmeth Jolán • a Magyar Kultúra Lovagja

Ugyanezt a küzdelmet ábrázolja a hét kazettából álló együttes is, ami részletesen bontja ki az Isten felé vezető utat. A második kép egy olyan naprőzsát jelenít meg, amely a szelídségről, az engedelmességről és az áldozatvállalásról beszél. A harmadik kép a feltétlen hitbéli tisztaságban mutatja meg az igének, a hitnek mint magnak az életadó és megtartó erejét. A negyedik kép azt hirdeti, hogy a harc során a teljességet itt a Földön a nap, hold és csillagok alatt kell megélnünk. Az ötödik kép szerint a fiait a saját vérével tápláló pelikán szimbólumában az áldozatos szeretet odaszánásával haladhatunk előre Krisztus útján. Ha ezen a keskeny úton járunk, elérkezünk a szoros kapuhoz, amely az életre visz, mint ezt a hatodik képen láthatjuk. A hetedik kép egy olyan életfa, amelybe a Krisztus-arc van beírva, amely végső célunk az örökéletben. Úgy harcoljuk meg harcunkat egyénként, nemzetként és emberiségként, hogy nem a bizonytalan győzelemért harcolunk, hanem a Krisztus által megígért bizonyosság tudatával.

• Negyedik táblakép

POROSZLÓI TANÍTÓI ESTÉK: téli feltöltődés után nyári üdültetés

Több éves időtávot felölelő missziói látást fogalmazott meg a Poroszlói Református Egyházközség presbitériuma idén a missziói munkatervének megalkotásakor. Eszerint közösségünk számára a téli időszak legyen a befelé figyelés, az elmélyülés, feltöltődés időszaka, a nyári turista szezon pedig a kifelé nyitás, vendégfogadás, a sokszínű programok biztosításának ideje. Gyülekezetünkkel szeretnénk alkalmazkodni a helyi sajátosságokhoz: az egyházi fennállásunkhoz képest fiatal Tisza-tó, és a turizmus motorját adó még fiatalabb Ökocentrum a régi struktúrák átgondolására sarkall minket: a változásban a misszió lehetőségét látta meg a közösség.

A téli időszak elmélyülését idén a Poroszlói Tanítói Esték megtartása szolgálta. Az alkalmakat változatos témákban szerveztük a gyülekezeti közösség igényeire szabva. Meghívott előadóink az Isten szerinti házasságról, a megbocsátás erejéről, a keresztyénség társadalmi felelősségvállalásáról és a gyógynövények erejéről tartottak előadást. **Az elmélyülést a beszélgetős rádiós és TV műsorokból ismert népszerű forma is támogatta:** meghívott vendégünket Pál László, Poroszló lelkipásztora kérdezte.

Az ifj. Próza István által tartott „**Isten szerinti házasság**” című beszélgetés nemcsak a fiatalok számára volt hasznos, hanem idősebb, sőt özvegy testvéreink számára is aktuális tudott lenni a téma, mely a múlt feldolgozásban is segítséget nyújtott számukra.

Márkus Tamás András lelkipásztor „**Hányszor bocsásak meg?**” címmel beszélgetett lelkészünkkel az ige mellett és egészen gyakorlatias módon válaszolták meg a felmerülő kérdéseket. A harmadik alkalmon Pocsjai Miklós lelkipásztortól az egyház és politika, egyház és kultúra organikus kapcsolatáról tanulhattunk tágabb kontextusba helyezve a kérdéskört. A negyedik alkalommal gyógyszerész gyülekezeti tagunk tartott előadást „**Fűben fában orvosság**” címmel. Minden estét szeretetvendégség követett, ahol még szendvicsek és sütemények mellett tudtunk elmélkedni a témáról és kapcsolódni egymáshoz.

Ez az elmélyülés és kapcsolódás fontos számunkra a nyári, missziós időszakban is: a feltöltődés után szeret-

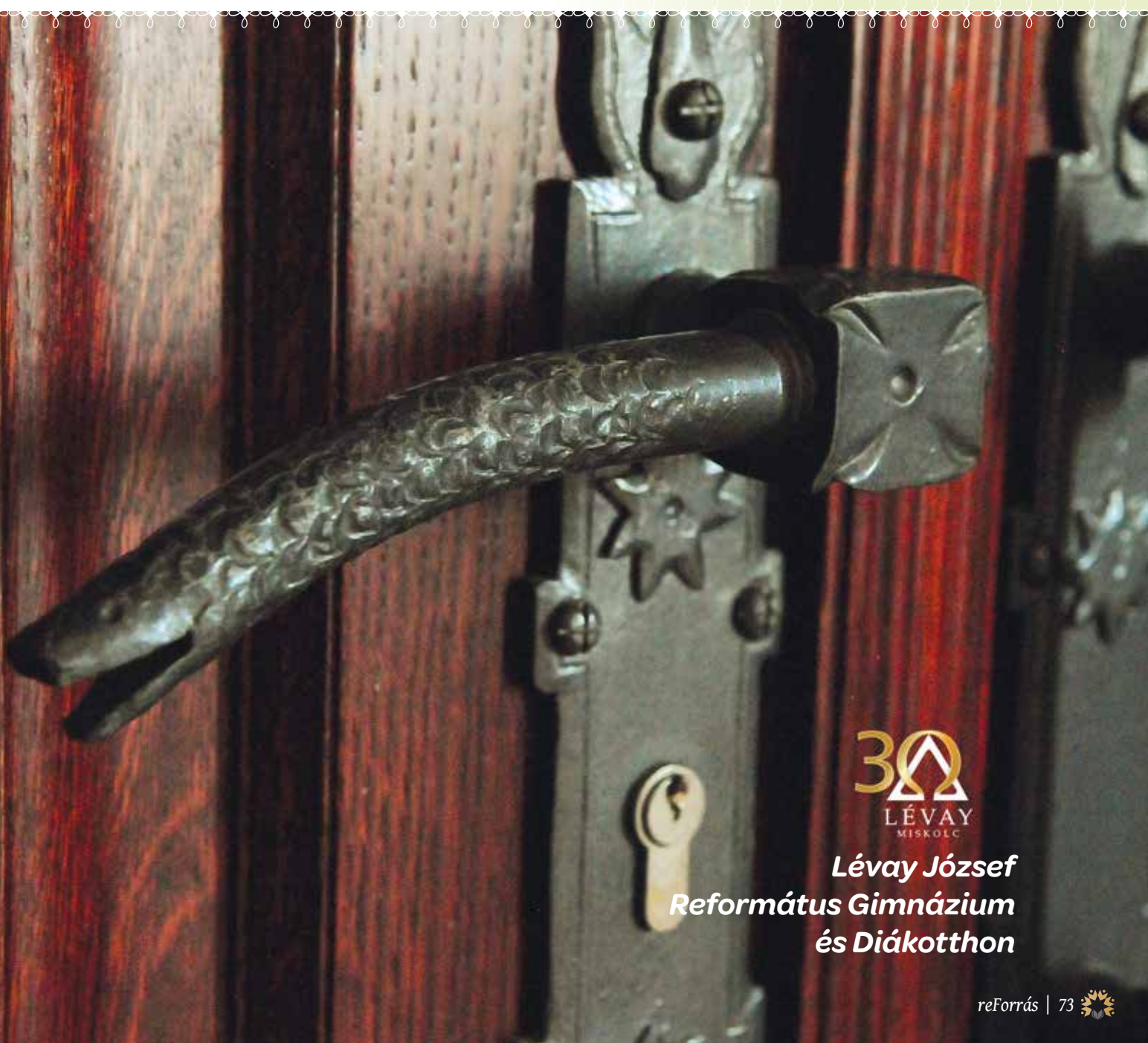
nénk mi is felüdíteni másokat. Erre a tavaly felújított, nagyon régen iskolaként funkcionáló gyülekezeti ingatlan, most Arany Iskola Vendégházként nyújt lehetőséget az idei évtől kezdve. A Tisza-tótól párszáz méterre a Fő úton, az Aranyosdombi Étterem mellett 13 fő elszállásolására alkalmas épületben van egy tárgyalóterem, amely alkalmas arra, hogy az idelátogató vendégeink számára a testi feltöltődés mellett lelki felüdülésre is lehetőséget adó előadásokat tarthassunk. Az a tervünk, hogy az ide érkező csoportoknak igény szerint életvezetéssel, időgazdálkodással, céltervezéssel kapcsolatos előadásokat, illetve teamcoachingokat is szervezzünk.

Mindemellett lehetőség lesz családoknak, elsősorban lelkészcsaládoknak, presbitercsaládoknak, gyülekezeti segítőknek külön-külön is lefoglalni egy-egy apartmant, hiszen az épületen belül 3 különálló, fürdőszobával és konyhával is felszerelt 2, 5 és 6 ágyas szálláshelyek vannak. Természetesen a kikapcsolódásra, szórakozásra is lesz lehetőség nálunk, amelyet nemcsak a strand és az Ökocentrum közelsége, ha-

nem a presbiterünk által biztosított hajóutak is garantálnak. A szomszédban lévő kiváló étterem, a közelben lévő pékség és az udvarban lévő sütőhely biztosítja majd, hogy az ételre se legyen gondunk. Szeretnénk feltöltődést és új lendületet, motivációt adni a hozzánk látogató presbitériumoknak, nőszövetségeknek, ifjúsági csoportoknak és a Krisztusban testvér családoknak egyaránt. Érdeklődni a Poroszlói Református Egyházközség facebook oldalán, emailben, valamint telefonon lehet a most formálódó lehetőségről.

Lapzárta utána tartjuk hálaadó istentiszteletünket a felújításokért, melyen áldást kérünk a vendégházra is, hogy az betölthesse Isten-rendelt funkcióját. Hálásak vagyunk, hogy ezt a küldetést ránk bízta Isten, és már nagyon várjuk, hogy találkozhassunk a testvérekkel az Arany Iskola Vendégházban Poroszlón, így veled is, kedves olvasó!

Pálné Zavanyi Éva

**Lévay József
Református Gimnázium
és Diákotthon**

NOSZVAJI fiatalok PRÁGÁBAN

Talán mindannyian egytértünk abban, hogy nagy szükség van közösségépítő programokra egyházunkban és gyülekezeteinkben. Nyári táborok, autóbuzs kirándulások, gyalogtúrák: ezek mind segítenek abban, hogy erősödjön bennünk a lelki családunkhoz tartozás öröme. De különösen a fiatalok esetében fontos ez, akik még keresik az útjukat, a helyüket a világban. Azt a társaságot, amelyikhez szívesen tartoznak, és ami lehetőleg jó hatással van a lelki életükre és a személyiségfejlődésükre. Ebben segíthet nekik pl. egy külföldi kirándulás a gyülekeztük szervezésében, aminek van esélye, hogy elérje az ingerküszöbüket, és kimozdítsa őket a virtuális valóságból.

A noszvaji gyülekezet ifjúsági csoportja ez év márciusának hosszú hétvégéjén háromnapos kirándulásra indult Prága városába. 22 fő vágott neki ennek az utazásnak egy csütörtöki napon. A Regiojet tömegközlekedési társaság vonata kora délután indult Budapestről. Kedvező árakkal és kiegészítő szolgáltatásaikkal tették lehetővé és kellemessé ezt az utazást. Este 10 körül megérkezve a csoport tagjai elfoglalták szállásukat egy, a főpályaudvarhoz közeli panzióban. Így a pénteki és szombati napot teljes egészében városnézésre tudtuk fordítani. Reggel és este közös áhítatra gyűltek össze a csoport tagjai egy nagyobb méretű szobában. Két gitáros vezetésével énekeltünk ifjúsági énekeket, és közös igetanulmányozásra volt lehetőségünk. A János evangéliuma a 15. fejezékben a részleteit olvastuk együtt az áhítatok során, ahol többek között arról beszél az Úr Jézus, hogy Ő az igazi szőlőtő, és mi vagyunk a szőlővesszők. Együtt gondolkodtunk azon,

hogy mit jelenhet **„Öbenne maradni”**, és gyümölcsstermő életet élni. Két lelkipásztor és két teológiai hallgató vezette felváltva a beszélgetéseket. A városnézés során megértettük, hogy Prága városa Husz János előreformátor személyén keresztül kapcsolódik a keresztyén életünkhöz. Miatta is van az, hogy két szín alatt veszünk úrvacsorát, mert ő, mint mély gondolkodású és igét tanulmányozó katolikus pap, több, mint 100 évvel a reformáció kora előtt üdvösség kérdésének tekintette ezt a gyakorlatot Jézus szavai miatt: **„Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van.”** (Jn 6, 54) Ezért látogattuk meg az óváros főterén az ő emlékművét, és volt lehetőség annak a templomnak a megtekintésére is, ahol ő hirdette Isten igéjét. Ezen kívül még számos nevezetességét megtekinthettük a cseh fővárosnak. Mindezt hosszú séták keretében tettük meg, amikhez verőfényes napsütést kaptunk Mennyei Atyánktól. Az okostelefonok lépésszámláló alkalmazásai szerint két nap alatt több, mint 46 km-t gyalogoltak a csoport tagjai. Vasárnap kora hajnalban indult hazafelé a vonatunk, így délután 4 órára értünk haza Noszvajra. Másnap tehát iskolába tudtak menni a kiránduláson résztvevő fiatalok, akik számára elmondásuk szerint hatalmas élmény volt ez a kirándulás.

Isten iránti hálával gondolunk vissza ezekre a gyönyörű és áldott napokra, és köszönjük a helyi gyülekezet támogatását, mely által nem jelentett elhordozhatatlan anyagi terhet a családok számára ennek a programnak a megvalósulása.

Anda Tibor • lelkipásztor, egyházmegyei főjegyző

NAGYPÉNTEKI DICSŐÍTÉS

*„Uram Tehozzád futok, élő vízre szomjazom!
Közelséged óh, mily jó énnékem..!”*

Ezzel a dicsőítő énekszöveg részlettel hívogattunk **2024. március 29-én, Nagypénteken** délután 16 órára a Mezőzombori Református Egyházközség templomába dicsőítő istentiszteletre. Már hagyománnyá vált az elmúlt években, hogy Nagypénteken egy kicsit eltérünk a megszokott istentiszteleti alkalmaktól, és a Ker-Songs együttes vezetésével, valamint Dr. Kormos Erik adventista lelkipásztor igei szolgálatával dicsőítjük Megváltó Krisztusunkat. Az is hagyomány már, hogy ökumenikus jellegű az alkalom, sőt más településekről is jönnek hozzánk ilyenkor. Csodálatos, és felemelő érzés együtt énekelni, és megélni a hitben való közösséget. Az idén különösen is hálás volt a szívünk, mert gyülekezetünk egyik fiatal tagja – Lakatos Lívía - néhány hónapja csatlakozott a Zenekarhoz, és ebben a felállásban most először énekeltek nálunk. **Soli Deo Gloria!**

*Hegedűs Aranka • lelkipásztor
Mezőzombor*

AZ ÉLŐ IGE ÉVE 2024

*„Az élő ige számomra az, amit
Jézus Krisztus mondott magáról:*

*„Én vagyok a világ világossága,
aki engem követ nem járhat
a sötétségben,
hanem övé lesz az élet világossága
(János 8,12).*

*Ezt a világosságot szeretném
hordozni az életemben és átadni.”*

Csobi Réka Erika
református vallástanár

Mit CSINÁL a lelkipÁSZTOR?

Emlékszem, 15 évvel ezelőtt történt, hogy a templom előtt beszélgettek a férfiak. Szó esett arról is, hogy milyen feladatok előtt állunk és jobbnál jobb ötletek születtek a megvalósításukra. Persze senki sem akart magának igazán plusz elfoglaltságot a nyári kerti munkák közepette, ezért a lelkipásztorra néztek és sorolták a feladatokat. Végül egy idős presbiter testvérünk megjegyezte: „Úgy sincs más dolgod, csak a hétvégi prédikálás.”- és mosoly-

gott. Máiig nem tudom eldönteni, hogy ez most vicc akart lenni, vagy tényleg így is gondolta. Egy biztos, nagyon rosszul esett akkor, és azóta is, ha a lelkipásztori munkát valaki kevésnek tartja, lekicsinyli.

Persze ezt a hivatást is lehet erőből végezni, látványos eredményeket felmutatva és lehet nyugodtabban, kevésbé belefáradva, a léleknek nagyobb teret engedve végezni.

Ha a lelki oldalára helyezünk nagyobb hangsúlyt, akkor kevésbé látványos az eredmény, ha a fizikai oldalával foglalkozunk többet, akkor van kézzel fogható, prezentálható siker.

Alapvetően a lelkipásztor lelki ember, gondolom, ezt nem kell magyarázni, miért. Elvégezte a szükséges iskolákat, megszerezte az ismereteket, majd pedig kilépett a nagybetűs életbe, kapott egy gyülekezetet, vagy egy körzetet és ott tevékenykedik. Feladata elsősorban a hitélet működtetése, vagyis az emberek lelkének gondozása, ápolása, gyógyítása. Hitünk szerint a lélekből indul ki minden. Lehet szó a gondolkodásról, érzelmekről, de még a cselekedetekről is, a szívből, a lélekből fakad. Ha ez a lélek egészséges, élő kapcsolatban van Istennel és a többi emberrel is, akkor kiegyensúlyozott, békés, mosolygós, szelíd, szeretetteljes a közösség élete, amelyben helyet kap. Legyen a falu, a város, vagy a család, a gyülekezet közössége. Ha élő kapcsolatunk van a felettünk lévő világgal, akkor a gondolkodásunk nem csak a földi környezetre korlátozódik, hanem megnyílik előttünk a végtelen tér és az időtlen örökkévalóság is. Átérezzük, hogy bár törekény testben élünk, ami egyszer tönkre megy, megöregszik, elporlad, mégis Isten gyermekeiként az életünk csodálatos jövő elé néz. Biztosat talán senki sem tud, de azt érezzük, és ez a fontos, hogy senki és semmi nem szakíthat el bennünket Istentől és az általa elénk tárt szép jövőtől, nevezzük mennyországnak, vagy örök életnek.

Ezt a lelki stabilitást, erőt nem könnyű megteremteni az emberekben. A lelkipásztor elsődleges feladata ez lenne, s hogy mennyire végzi jól a munkáját, nehéz dokumentálni. A lélekben zajló folyamatok mindig titokzatosak, sejtelmesek, ellenőrizhetetlenek. Hányszor és hányszor hallottam már a kezem alatt felnőtt hittanosaimtól, hogy milyen sokat jelentett számukra az, amikor beszélgettünk, játszottunk, odafigyeltem rájuk. Vagy egy idős gyülekezeti tag köszönte meg hálás szívvel, hogy együtt éreztem vele, segítettem neki a nehéz időkben, meglátogattam, beszélgettünk. Lehet, hogy csak az utcán álltunk meg, de akkor sokat jelentett számára, hogy nem mentem el mellette. A lelkipásztornak fel kell ismernie azokat a pillanatokot, amikor segítségért kiált egy lélek, ott mélyen az emberi testben. Talán csak a tekintet, vagy egy mozdulat leplezi le az illetőt. Egy keserű mondat, egy szó, mely sejteti, hogy ott bent baj van. Ha nem lelki ember a lelkipásztor, akkor ez nem fog működni.

Sokan úgy érzik, hogy mindez kevés, és több kell. Mozgalmas gyülekezeti élet, gazdag programkínálat, szinte minden nap legyen valami esemény. Az igény olykor a gyülekezetből érkezik, és a lelkipásztort belekényszerítik a lobbizásba, pályázatok írásába, a végeláthatatlan adminisztrációs munkába. Sok erőt és időt igényel a szervezés, a könyvelés, az irodai munka. Emellett el kell végezni a temetés szolgálatát, keresztelés, esketés, ünnepeken való részvétel, vagy szereplés, tartani kell a kapcsolatot

a településen élő más egyházakkal, intézményekkel, de még a felettes egyházi szervezetekkel is. Reagálni kell a levelekre, a fentről kapott feladatokat is el kell végezni, adatokat kell nagyon sokszor közölni, továbbítani és mindezt nem csak egy gyülekezetben, hanem legtöbb esetben 2-3-4 gyülekezetben, mert a körzet minden gyülekezetét egyformán kell gondozni és szeretni. Akkor még nem szóltam a rendezvényekről, konferenciákról, továbbképzésekről, ahová illik, vagy el kell látogatni. A legtöbb gyülekezetben az iskolai hitoktatás feladata a lelkipásztorra terhelődik. Egy héten több nap is erre van szánva. És akkor ott van a család is. Sajnos a sorban elég gyakran az utolsó helyen. Mindez olyan súly fizikai és lelki értelemben, melyet nagyon nehéz egy életen át hordozni. Az utóbbi időben sokszor felvetődött a gondolat, hogy a lelkipásztorok is segítségre szorulhatnak. Nem ritka a kiegészés, megfáradás, befelé fordulás, az élet értelmének elvesztése. Széttöredezett családi élet, alkoholfogyasztás, a munka elhanyagolása. Korai lebetegedések, elmagányosodás, önértékelési problémák.

Nem szabad hagyni, hogy a lelki vezető tönkre menjen. Ez a közösség feladata is. Vigyázni kell arra az emberre, aki Istentől azt a feladatot kapta, hogy elsősorban lelki vezetője legyen a gyülekezetének. Ez a legfőbb értéke, ne oltsátok ki a benne lévő gyógyító és tanító lelket a hétköznapi, világi feladatok óriáshullámaival. Becsüljétek meg és tiszteljétek Isten embereit, mert áldott, aki az Úr nevében jött közétek. Persze tudom, hogy nem minden lelkipásztor érdemli meg ezt a tiszteletet.

S végül érdemes azt az összefüggést is látni, hogy az erős hitű, önmagából áldást árasztó lelkipásztor áldást hoz a vidékre, a közösségre is. Ez megint olyan tevékenység, ami nem leírható, de mégis létezik. Úgy képzeljük el, mint egy lobogó fáklyát, mely világít a sötétben. A fénye szétterül és elűzi a sötétséget. Az áldott lelkipásztor, tanító, próféta, vagy látó az áldását teríti, széthinti azokra, akik körülötte vannak. Ez pedig védelmet jelent a sötétség erőivel szemben.

Hirtelen ennyi jutott eszembe arról az emberről, aki a faluban, sokszor szerény körülmények között csendesen végzi a munkáját. Titokzatosnak tűnhet, de ő is ember, akivel lehet beszélni, és akit lehet szeretni, mert szívesen fogadja a hozzá érkezőket. Segíteni akkor tud igazán, ha azt is el hisszük róla, hogy kapcsolatban áll Istennel és azzal a másik világgal, ahonnan jövőnk, és ahová vissza szeretnénk térni.

VIRÁGVASÁR NAP

a Ricsei Református Gyülekezetben

Virágvasárnap háládatos szívvel gyűltünk össze Jézus Jeruzsálembe való bevonulására emlékezni, hálát adni az Isten szeretetéért, melyet kijelentett és megbizonyított Jézus Krisztusban. Ezen az istentiszteleten adtunk hálát az Úr megtartó kegyelméért, aki 400 esztendője hordozza, élteti és kegyelmében tartja a gyülekezetet.

Az ünnepséget istentisztelettel kezdtük, melyen *Balogh János lelkipásztor* hirdette az evangéliumot, biznyságtételében hálát adott Jézusért, aki nem csak virágvasárnap aláza meg magát, hanem a gólgotai kereszten, amikor érettünk, helyettünk adta önmagát, hogy általa bűnbocsánatot, örök életet adjon az Isten. A biznyságtétel és imádság után a gyülekezet nőszövetségi énekkara dicsérte az Istent énekekkel. Az istentisztelet után közösen vonultunk át a templom feljáratához, ahol Vécsi István, Ricse nagyközség polgármestere az önkormányzat képviselőivel és a gyülekezetből hozzájuk csatlakozókkal a Munkácsy Mihály Trilógiájának gránitlapba gravírozott emléktábláit adták át. A három emléktábla Jézus szenvedéstörténetét foglalja össze, melyet a gyülekezet március 9-én, egy kirándulás keretében meg is tekintett Debrecenben, a Déri Múzeumban. A három emléktáblán túl, átadásra került egy

emléktábla, mely hirdeti a jelen és jövő generációinak, hogy a ricsei gyülekezetnek van Isten kegyelme által múltja, irgalma által jelene és gondviselése által jövője. Az alkalmon szavalt hangzott el Kocsi Hanna ifjú testvérünk szolgálata által. Gyülekezetünk tagja, Gyöngyösi Béla felidézte a jelenlévők számára az elmúlt 400 esztendőt. Az évszázadok során megélt küzdelmeket, áldásokat, melyek Isten nagy tetteit hirdetik. Felidézte az itt szolgáló lelkipásztorokat, tanítókat, akik Isten eszközeként munkálkodtak a gyülekezet életében.

Hálát adunk az Istennek a megélt éveikért, hálát adunk a jelenünkért és kérjük, hogy Ő áldja meg a jövőndőt is Fia, Jézus Krisztus által!

Hálát adunk a gyülekezetért, a testvérek fáradhatatlan szolgálatáért, az énekkar odaadó tevékenységéért. Megköszönjük Vécsi István, Ricse nagyközség polgármesterének és az önkormányzatnak az adományait. Köszönjük a testvérek hozzájárulását, szolgálatát. Köszönjük ifjú testvérünk szavaltát, Gyöngyösi Béla testvérünk munkásságát. Az Úr áldja meg mindannyiunk életét!

Balogh Jázminka Imola • lelkipásztor

TEOLÓGUS NAP EDELÉNYBEN

Hónapok teltek el várakozással amire az ígéret beérte és a Sárospataki Református Hittudományi Egyetem küldöttségének papi feketére fújt kisbusza begördült a István király újának gótikus temploma elé. A torony már majdnem teljes takarásba került az üde zöldbe öltözött hársak lombkoronájától. A vasárnapi csendet a lelki eszmélkedésre hívogató harangszó törte meg. Sorban léptek ki a jármű elhúzott ajtajának takarásából a delegáció fekete-fehér egyenruhába öltözött tagjai. Vezetőjük nem csak érettségével és magasságával tűnt ki közülük, hanem azzal a Fedora kalappal, amit Edward herceg és Humprey Bogard tettek népszerűvé, s az elmúlt század református lelkipásztori viseletének egyik közkedvelt darabja volt.

A régi iskolaépület, ami a templom tözsomszédságában húzódik meg és gyülekezeti ház funkcióját még Vadas nagytiszteletűék álmodták bele, az utóbbi hónapokban újra megtelt étellel. Az elmúlt héten tucatszám kergették egymást itt a hívek, hogy minden katonás rendbe találtassék a nagy napra. Várakozás a vendéglátókban és várakozás az érkezőkben. Ezeknek a lelki energiáknak a pozitív kisülése határozta meg a belvárosi református gyülekezet és a pataki teológus küldöttség egész napos együttlétét. Az első lépések a frissen gőzölgő kávé és a házi sütemények irányába történtek, amit a hely atmoszférájában való feloldódás követett. A templom hűs hajóteste már várta a belépő szolgálókat. Az utolsó pillanatokig a hozott csomag, a magasból alászálló üzenet, a lelki táplálék átadásának megkomponálása zajlott. Bár mindenki tisztában volt a feladatával, mégis azzal a tudattal szálltak síkra az ige mondanivalójának átadásáért, hogy ez az esztendő különösképp is magára Isten ígéjére koncentrál. Az Élő Ige Éve egyházunkban pont az ígének azt a tulajdonságát hivatott kiemelni, hogy az ige maga is önálló létezéssel és autoritással bír. Az ige képes nem csak arra, hogy maga is megelevenedjen, a holt betű élővé válik, hanem a halódó lelkeket szintén képes kiszólítani Isten fényes napvilágára.

Pásztor Gyula, a teológia lelkésze palástosan a Mózes-székben foglalt helyet, míg a **Héder-Nagy Tamara**, **Vass Péter**, **Álland Zsolt**, **Szarka Zsolt**, **Talián Attila**, **Gunda Levente** és **Molnár László** teológus hallgatók a templom egykori szentély részén kialakított padosorokban. A teljes istentisztelet a vendégek rendelkezésére állt, hogy semmi ne rekedjen bent, sokkal inkább találjon utat a hallgatóságához. Az alkalom felépítése ötletes és szemléltető volt. Az igehirdetés az Efézusi levél 4,1-6 alapján szólt. Központi üzenete, hogy ha elhívattunk különböző kegyelmi ajándékokkal Krisztus szolgálatába, akkor ehhez méltó módon éljünk. A szolgálat után, de hozzá szervesen kapcsolódva a teológusok bizonyosságétele következett az új énekeskönyv énekeivel, példatörténettel,

versekkel. A teológusok szolgálata nagyon egységes volt és mintegy az igehirdetés illusztrációjaként is lehetett rá tekinteni. A hitetlen bányász esete Istennel, **Bódás János** verse, vagy épp a *Tégy Uram engem áldássá* kezdetű ének elhangzása sok más egyéb mellett tovább építették az igehirdetés üzenetét a hallgatóságban.

Az istentisztelet végén az ünnepi gyülekezet agapén maradt együtt, hogy személyes ismeretségek szövődhessenek a vendégekkel. Az asztalokon mindenféle jó feltalálásra került. Az asztalok díszítése, a sütemények sokfélesége, mind a helyi asszonyok jóízűségét és ügyességét dicsérte. A délutánt a teológusokkal a gyülekezet egy kisebb csoportja töltötte együtt, amikor az Edelényi Kastélysziget megtekintése is a program része volt. A teológusnap, amire korábban még nem volt példa a közösségben, sok lelki élménnyel ajándékozta meg a vendégeket és vendéglátókat egyaránt, így, ha lehetőség nyílik rá, megismétlik a találkozást.

Szalay László Pál

HÁZASSÁG HETE, *ahogy az* *Edelény-Borsodi Körzetben megéltük*

Nolcnapon keresztül volt alkalom bekapcsolódni házasság heti programjainkba gyülekezetünk közösségében. Számunkra a házasság hete több volt, mint egy hét. Időben is kitolódott egy hétnél tovább, tartalmára nézve is többletet jelentett számunkra. Azzal a vágygal a szívünkben, hogy jó lenne, ha abba sem hagynánk, és mindig többet, a tőlünk legtöbbet telhető tudnánk adni otthon is. A négy fal között is ugyanúgy megélni, mint a külvilágban, a hétköznapokban is hasonlóan, mint az ünnepeken, egymás terhének hordozásával, Isten segítségével.

A programsorozat számunkra az **Edelényi Kastélysziget** által szervezett, február 14-ei ökumenikus istentisztelettel vette kezdetét, ahová városunk minden felekezetéből és gyülekezetéből hívták a párokat, különösképpen megszólítva azokat, akik évfordulójukat ünneplik. **Szalay László Pál** belvárosi lelkipásztorral közös szolgálatunk által igei gondolatokat, áldást közvetítettünk, majd a szervezők által meghívott Jezsuita Gimnázium kórusának énekszolgálatában is gyönyörködhetek a résztvevők. Ezután a Bálint-napi hagyományokról **Juhász László** történész előadását hallgattuk meg.

Programjainkat az Edelény-Borsodi gyülekezetben folytattuk. Szeretettel vártunk alkalmainkra minden érdeklődőt, így örömeinkre több helyről és gyülekezetből is érkeztek hozzánk. Igehirdetéssel és bizonyoságtétellel lehettünk gazdagabbak és erősödhattünk meg hitünkben, házasságunkban, és emberi kapcsolatainkban **Tóth Orsolya**, tokaji lelkipásztor szolgálata

által, aki férjével együtt érkezett közénk. Hálásak vagyunk Istennek az építő, áldott szolgálatért, a testvéri közösségért, melyet velük együtt tapasztalhattunk meg. Személyes élményeiket, megtapasztalásaikat hallva bensőséges légkört érezhattunk át. A bizonyoságtétel által minket is közel engedve magukhoz, megéltük a hirdetett igét: „A hármasság fonál nem szakad el egyhamar” (Préd 4,12).

Következő alkalommal „Házasság az ige fényében” címmel tartott előadást közöttünk **Déner Zsolt** putnoki lelkipásztor, aki kedves feleségével már többször volt gyülekezetünk vendége. Ezúttal is hitméllyítő, érdekes, tartalmas, helyenként humoros előadásával szintén lekötötte a jelenlévők figyelmét. Ezt követő, egy másik alkalommal keresztyén filmvetítésre hívtuk az érdeklődőket. Egy hagyományokat őrző, lakodalmas dokumentumfilmet néztünk meg, egyik gyülekezeti tagunk

ajánlására, melyben a templomi esküvő és a népszokások egyaránt hangsúlyt kaptak. Közben felidézte mindenkiben saját élményeit, tapasztalatait, családi és vidám hangulatot teremtve. Ezen alkalmakon túl, a finkei és a damaki gyülekezet tagjaival külön-külön néztünk meg egy-egy keresztyén filmet, melyek hatása könnyekben, meghatódottságban, ugyanakkor örömben, és felszabadultságban egyaránt látványos volt. Ezek olyan romantikus filmek voltak, amelyek mondandójukat a hit talaján állva fejtik ki. A családi légkört fokozta Damakon a Községi Könyvtár kényelme és barátságos hangulata. A hét során nem csak a házaspárokra, házasságban élőkre fordítottuk a figyelmet, hanem

imádságainkban az özvegyekre, elváltakra, párt keresőkre, egyedülállókra, és házasság előtt állókra is gondoltunk. A házaspárok megáldására az egyik februári vasárnapon kerítettünk sort. Kinek-kinek a saját gyülekezetében volt alkalma, hogy az Úr asztalánál együtt imádkozunk és áldást kérjünk a házaspároknak, akik lehetőségeinkhez képest szép számmal jelentek meg. Mindezekért egyedül Istené a dicsőség! A lendületet, az ébresztő gondolatokat, a lelki gazdagságot feladatunk, hogy a tettek mezején vigyük tovább, ne hagyjuk elhalványulni, kinek-kinek a maga életében, gyülekezetében, házasságában, és családjában is, Isten segítsen meg ebben mindannyiunkat.

LÉVAYSOK AZ EDELÉNY-BORSODI GYÜLEKEZETBEN

A Lévy József Református Gimnázium 11. C osztálya volt a vendégünk az **Edelény-Borsodi református templomban, Madarász Péterné osztályfőnök** és **Lovász László** pótosztályfőnök kíséretében. Szinte már haza járnak gyülekezetünkbe, hiszen harmadik éve tartjuk velük a kapcsolatot. Máskor is örömmel, jó szívvel fogadtuk és fogadjuk őket. Ezúttal virágvasárnap örvendeztetek meg minket. Műsorukban dicsőítő énekekkel, versekkel, igei üzenetekkel, az ünnepkör teljes, átfogó ismertetésével tették tel-

jesebbé számunkra a virágvasárnap örömét. Az alkalom után gyülekezetünk szeretetvendégséggel készült, ahol alkalmunk nyílt a tanulókkal és tanáraikkal kötetlen beszélgetésre. **Hálát adunk Istennek értük. A gimnázium tanulói és dolgozói életére, munkájára Isten áldását kívánjuk gyülekezetünkkel.**

Övé a dicsőség mindenért!

Kovács Bernadett

BIBLIA KIÁLLÍTÁS SZENDRŐBEN

A Bibliavasárnapot, március 3-át, szerettük volna idén az „Élő Ige Évében” emlékeztetéssé tenni a gyülekezet számára. Ezért azt kértük, hogy akinek van olyan régi Bibliája, énekeskönyve, vagy imádságos könyve, amit szívesen megmutatna mások számára is, az hozza el. A beérkezett könyvekből kiállítást szerveztünk. Összesen 60 darab kiállítási tárgy gyűlt össze, javarészt a szendrői gyülekezet tagjaitól, de a szendrői gyülekezetből is volt, aki ehhez hozzájárult.

Ahogy kézbe vettem a leltározáshoz ezeket a régi könyveket, elkezdtek mesélni. Nagyon különbözőek voltak, de mindegyik által megelevenedett egy-egy történet: katona családtagért aggódó, ám imádkozó szív, közös családi áhitatok képe, keresztelők, esküvők, temetések eseményei, személyes barátságok megerősítései. Sokaknak családi örökségei ezek a könyvek, még a nagyszülőké, dédszülöké voltak, épp ezért is fontosak, hiszen azon kevés tárgyak közé tartoznak, amik még rájuk emlékeztetnek.

Mégis, a legfontosabb kincs, amelyet őriznek ezek a könyvek: Isten szava! S hogy ez a szó, és az Istennel való

kapcsolat fontos volt azoknak az embereknek, akiké voltak ezek a Bibliák, énekeskönyvek, az bizonyítja, hogy megviselettek lettek a napi használatból, s hogy bizonyos fontos dolgokat (leveleket, számlákat, fényképeket) is őriztek bennük, hiszen kéznél volt, amit bele tettek, az nem felejtődött el. Különösen megdobogtatta a szívemet, mikor az egyik Bibliában egy névtáblát találtam, aminek tulajdonosa a KIE ifjúsági vezető képzőjén vett részt.

Néhány érdekesség a kiállított könyvekről, a teljesség igénye nélkül: több Biblia, énekeskönyv érkezett elefántcsont borítóval, gyönyörű fém veretes díszekkel az 1900-as évek elejéről. Volt olyan énekeskönyv, melyet tulajdonosa Amerikában vett 1901-ben, s onnan került Szendrőbe. A legrégibbi kiállítási tárgyunk egy 1806-ból való énekeskönyv volt. Érkezett egy imádságoskönyv, melyet 1906-ban a közelben, Miskolcon adtak ki.

A kiállításnak részét képezte egy olyan asztal is, ahol az elhelyezett Bibliákat kézbe lehetett venni, átlapozni. Így bepillanthattak az érdeklődők a héber, görög, latin, orosz, kopt és lovári nyelvű, valamint különböző képes és kreatív Bibliákba. A Biblia-kiállítás megnyitóján, Bibliavasárnapon Benke András igehirdetése után ifj. Jószy István tartott vetített képes előadást a Biblia keletkezéséről és koráról. Az istentisztelet után pedig bibliai ételeket kóstolhattunk az ifisek jóvoltából, akik elkészítették azokat.

Biblia vasárnaptól nagypéntekig sokan láthatták a kiállítást, és reméljük sokan lesznek köztük, akik majd maguk is örökölni tudnak leszármazottaikra egy-egy feljegyzésekkel teli, „rongyosra olvasott” Bibliát.

Dancs Edina • szendrői beosztott lelkipásztor

HÁLAADÁS A TISZAPALKONYAI * református templom felújításáért *

A Tiszapalkonyai Református Egyházközség 2024. április 7-én vasárnap 11.00 órai kezdettel tartotta ünnepi hálaadó istentiszteletét, amelyen a református templom részleges, külső felújításáért adtunk hálát a Mindenható Istennek.

Az ünnepi istentiszteleten Pásztor Dániel a Tiszáninneri Református Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígéjét, amely által hangsúlyozta a békességre és az együtt öröendezésre való törekvés igyekezetét az életünkben. Az ünnepi alkalmat Szőnyi Tamás a Borsod-Gömöri Református Egyházmegye esperese vezette. Megtisztelt minket jelenlétével dr. Koncz Zsófia miniszterhelyettes, országgyűlési képviselő, Dr. Molnár Pál egyházkerületi főgondnok és Tirk Tamás egyházmegyei főgondnok. A hálaadó alkalmon részt vettek községünk előljárói, valamint Mándoky József okl. építész-mérnök/ vezető tervező, műemléki szakértő /, Barta Csaba római katolikus plébános, Dobos Gyula oszlári főgondnok, Sütő Dávid Pelé az Európa Rádió munkatársa, s a református és a római katolikus testvérek. Isten iránti hálával a szívünkben és testvéri szeretetben voltunk együtt az ünnepi istentiszteleten.

A Tiszapalkonyai Református Egyházközség – Isten kegyelméből – a „**Magyar Templom-felújítási Program**” keretében a „**Tiszapalkonyai református templom felújítására**” 15.000.000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült. A 2022. esztendőben megtörtént a műemlék református templom teljes homlokzatának felújítása, vakolatjavítása, homlokzatfestése, a kétoldali rizalitok és a torony körüli rizalit timpanonjai fémlemez fedésének cseréje, a függőeresz csatorna és a lefolyócsatornák cseréje, valamint a nyílászárók átfestése. Mivel a timpanonok fa elemei a lemezfedés alatt súlyos mértékben károsodtak, ezért az összes faelemet ki kellett cserélni. Istennek legyen hála azért, hogy mindezeket a munkálatokat el tudtuk végezni.

Köszönet illeti Magyarország Kormányát, a Tiszáninneri Református Egyházkerületet, Tiszapalkonya Község Önkormányzatát, valamint minden református és római katolikus testvérünket, akik szívügyüknek tekintették a műemlék református templom felújítását községünkben és adományaikkal támogatták azt. **Isten áldja meg őket érte!**

Köszönetünket fejezzük ki a Borsod-Gömöri Református Egyházmegyének azért, hogy támogatásban részesítette egyházközségünket, hogy megújulhasson a templom és a parókia kerítése és a parókia néhány helysége, hogy méltó módon tudjuk fogadni meghívott vendégeinket. Az istentiszteleten ünnepi köszöntőt mondott dr. Koncz Zsófia miniszterhelyettes, országgyűlési képviselő, valamint az egyházkerületi főgondnok úr, az egyházmegyei főgondnok úr és plébános úr szeretettel köszöntötte a református gyülekezetet. A Csőpöröm Együttes és a református gyülekezet tagjai versekkel, trombitaszóval és énekekkel dicsőítették a Szentháromság Istent. Az istentiszteletet követően egy közös ünnepi ebéden vettünk részt a helyi művelődési házban. Szívvel örülök annak, hogy ezen a szép tavaszi vasárnapon, Isten kegyelméből, együtt ünnepelhettünk, örvendezhettünk és adhattunk hálát az Úrnak a református templom felújításáért! **Istené legyen ezéért is a dicsőség!**

Feketéné Szóráth Edina • református lelkész

Ezen a hétvégén igyekeztünk hangsúlyt fektetni a közösségépítésre: játékokkal, csapatjátékokkal, ügyességi feladatokkal fűszerezve. Természetesen a jókedv, a közös nevetés végig része volt a hétvégének, amely során jobban megismerhettük egymást. A hétvégén részt vehettünk áhítatokon is, amelyeknek központi témája a remény volt. **Közös, mély beszélgetéseket is megélhettünk, ahol sok kérdést körbejártunk, többek közt azt is, hogy: Miaz én reménységem?** Olyan csodálatos volt hallgatni a résztvevő fiatalok válaszait és bizonyágtételeit. Szinte kivétel nélkül minden fiatal válaszában szerepelt, hogy az Istennel való kapcsolatuk, és az Úr vezetése a legnagyobb reménységük.

REMÉNYSÉGEM MIBE IFIBEN

2024. március 22-24. között húsvéti bentlakásos csendes hétvégét tartottunk a Nyilas Misi házban. Ezen a hétvégén a Miskolc-Belvárosi Református Egyházközség „ifisei” és konfirmandusai vettünk részt, szép számban. Nagy örömünkre szolgált, hogy Sárospatakról hét, ötödéves teológus hallgató is csatlakozott hozzánk erre a hétvégére. Húsvét ünnepére készülve a csendes hétvége témája „Az én reménységem” volt.

A pénteki- és szombati estéket is közös dicsőítéssel zártuk, melyek során a fiatalok és a teológusok bizonyágtételeit is meghallgathattuk. Szerintem ezen a hétvégén, amellet, hogy nagyon jól éreztük magunkat, épült a közösségünk, erősödött az Istennel való kapcsolatunk és új barátságok is születtek. **„A reménység Istene pedig töltsön be titeket minden örömmel és békességgel a hitben, hogy bővüljétek a reménységben a Szentlélek ereje által.”**
Róma 15,13

Elekes Botond Ábel és Elekes Réka Anna

MEGEMLEKEZÉS A GÁLYARABPER 350. ÉVFORDULÓJÁN

A Miskolc-Avasi egyházközségből az ellenreformáció idején 3 prédikátort ítéltek gályarabságra, illetve pozsonyi rabságra. Nevezetesen Kőpeczi Haller Balázs és Harsányi Móríczt István gályarabságot, míg Kapossy István pozsonyi rabságot szenvedett hitének megvallásáért.

Ahhoz, hogy némiképpen értelmezni tudjuk mi is történt az 1671-1681 közötti gyászévtizedben a református egyházban, mindenképpen látnunk kell a XVII. század történelmi és társadalmi viszonyait. Az akkori Magyarország a Habsburgok és a törökök szorításában él, emellett a főúri rendek között is feszültség van. Ebben a vészterhes időben indul el egyfajta vallási visszarendeződés, különösen mikor Pázmány Péter munkássága nyomán a jezsuita rend megerősödik.

Dr. Dienes Dénes egyháztörténész, a Sárospataki Hittudományi Egyetem professzora kiváló ismerője e kornak is. Az ő előadása nyomán tekinthetünk be ebbe a vészterhes időszakba. A hitükért mártírságot is vállaló protestáns prédikátorok hűsége példát ad nekünk ma is.

A pozsonyi vésztörvényszék elé már a korábbi vármegyei kihallgatások alapján összegzett tanú kihallgatások és adatok, illetve előre gyártott, hamisított iratok révén született a vádirat. Az 1673-ban beidézett mintegy 300 fő zömmel evangélikus volt, és hatott rájuk az ijesztés: áttértek, lemondtak állásukról vagy elmenekültek. Az 1674. március 5-ki perbe beidézett kb. 700 fő legnagyobb része református felekezetű lelkész és tanár volt. 1675 májusáig előbb szabadlábban, majd börtönben, végül nemesi jogállásuk ellenére rabként és ügyvéd nélkül védekezhettek. 1675 májusában kihirdették a megmaradt mintegy 70 férfire a halálos ítéletet.

A beidézett prédikátorok közül a legállhatatosabbakat, akik semmifajta megalkuvásra nem voltak készek, kisebb csoportokban várbörtönökbe vitették. Ezután több mint negyven papot Nápolyba hurcoltak, közülük csak harminckettő maradt életben, akiket eladtak gályarabnak.

Sorsuk nagy visszhangot keltett Európa protestáns országaiban. Gyűjtés indult kiszabadításuk érdekében, és ez – több kísérlet után – végül a holland de Ruyter admirálisnak sikerült 1676. február 11-én.

„Sok győzelmet vívtam életemnek minden rendiben ellenségeim felett, de az én legfényesebb diadalom, mellyel Krisztusnak ártatlan szolgáit az elviselhetetlen terhek alól kiszabadítottam” – ezekkel a híressé vált szavakkal fogadta hajóján a holland tengernagy a huszonhat megmentett prédikátort.

A Miskolc-Avasi templomban elhelyezett emléktábla, majd a temetőben található gályarab emlékmű megkoszorúzásával hajtott fejet a gyülekezet közössége a hitükért mártírságot is vállalni kész elődökért. Az élő ige évében legyen példa előttünk az ő bátor hitük, mert ma is csak úgy építhetünk jövőt, ha azt a bennünket étellel megajándékozó Krisztus erejével tesszük.

LÉVAY JÓZSEF EMLÉKHÁZ

TURISZTIKA

SAJÓSZENTPÉTEREN

A házat 2000-ben pályázati segítséggel sikerült felújítani. Három helyiséget, illetve egy pincét találunk benne, ahol a költő bútorai, használati tárgyai kerülnek bemutatásra. Láthatjuk íróasztalát, írásait, képeit, a Lévy-hagyaték e csekély hányadából a költőről és koráról juthatunk információhoz. A ház berendezési tárgyait a miskolci **Herman Ottó Múzeum** bocsátotta a város rendelkezésére.

A ház szomszédságában álló **tájházban** az érdeklődők helyben összegyűjtött, régi néprajzi tárgyakat ismerhetnek meg. A két épület közös udvaron áll, ahol minden évben a húsvétváró rendezvényen lepénysütés, éneklés, táncmuzikális foglalkozások zajlanak, miközben a tájházban kézműves foglalkozásokon vehetnek részt a gyerekek. Ilyen alkalmakkor látogatható a Lévy-ház is.

Sajószentpéter egyébként is kínál turisztikai látványosságokat, érdemes felkeresni településünket egy-egy napra. Nemrégiben épült a **Pipiske-kilátó**, mely közel teljes körpanorámát biztosít a környező vidékre. A **pincesor**, a domboldalba mélyített pincék épített bejáratai, apró pincéházai különleges hangulatúak. A **Motorikpark** a **Harica** játszótéren élmény a gyerekeknek, a **Fűzfa tanösvényt** végigjárva megismerhetjük a **Sajó-völgy állat- és növényvilágát**. A **református nagytemplom** a XIV. században épült, gyönyörű kézműves ablakkal, festett fa mennyezetkazettákkal. Érdemes ellátogatni a **Generációk Kertjébe** vagy a **Pécsi Sándor Művelődési Ház** egy-egy programjára is.

A Lévy-ház előzetes bejelentkezés után látogatható, bejelentkezni a Pécsi Sándor Művelődési Házban lehet személyesen vagy telefonon, a 48/521-053 telefonszámon. A belépés ingyenes.

Bár mindenkinek a saját otthona a legszebb, ha felidézünk Lévy József szavait, mindnyájunknál szebben írja le az érzést, amit városunk iránt érzünk: „**Én is itt születtem. Nem ugyan Árkádiában, hanem a Sajó-völgyön, olyan szép vidéken, hogy ma sem cserélném fel Árkádiával...**”

Sajószentpéter híres szülötte Lévy József – költő, műfordító, borsodi alispán – aki 1825-ben született, majd végakarátának megfelelően a helyi református temetőben temették el 1918-ban.

Lévy József korának népszerű és elismert művésze volt. Költészetére a keresetlen egyszerűség volt jellemző, műfordítóként *Robert Burns verseit*, *Seneca műveit*, *Molière-t* és *Shakespeare-t* fordította magyarra. A város minden évben egyhetes rendezvénysorozattal emlékezik meg a költőről, szavalóversenyyel, kiállítással, ünnepi istentisztelettel, koszorúzással, emlékháza meglátogatásával.

A Lévy-hét programjait a Pécsi Sándor Művelődési Ház, a Nagytemplomi és Bányai református gyülekezetek, valamint a nőszövetség közösen szervezik.

Sajószentpéteren a könyvtár viseli a költő nevét, valamint emlékháza is megtekinthető. A ház a **Kálvin tér 43.** szám alatt található, a hajdani kovácsműhely szomszédságában. A ház **1840-ben épült**, nem ez tehát a szülőháza. Ahogyan ő maga mondta: „**a szalmás vityilló, mely engem születni látott, hatvanöt évvel ezelőtt eltűnt innen, s helyére e mostani szilárdabb házat építették szüleim**”.

LÉVAY JÓZSEF
EMLÉKHÁZ

LÉVAY JÓZSEF A REFORMÁTUS EGYHÁZBAN

**Ezernyolcszázhuszonöt november 18-án Nemes Lé-
vay Péter és Szabó Juliánna házasságából fiúgyermek
született, akit József névre kereszteltek. Katona Mihály
szentpéteri prédikátor, aki a gyermeket anyakönyvezte,
nem tudhatta, hogy a keresztségi anyakönyv 131. lapján
az utolsó előtti bejegyzés téves adatot tartalmaz és őt e
tévedésről majd másfél évszázad múltán is megemlegetik.**

A tévesztés nem nagy, mindössze hat nap – ennyivel későbbre, november 24-ére jegyezte a lelkész majdani költőnk születését. Ez pedig azzal magyarázható, hogy akkoriban, a nagy csecsemőhalandóság idején rendszerint egynapos korukban megkeresztelték a kisdedeket. Ha a keresztelés november 25-én történt, természetesen vették, hogy előző nap született, amint az esetek többségéből megállapítható. 1825-ben 42 fiút és 38 leányt, összesen 80 gyermeket kereszteltek Szentpéteren, és ha ezek egy részét utólag írták az anyakönyvbe, akkor könnyen becsúszhatott a tévedés, ami soha nem derült volna ki, ha Lévay apja is fel nem jegyezi a családi Biblia első lapjára, hogy „József fiunk született 1825. november 18-án Eugénius napján.” Hetvenhét év múltán a visszatekintést író költő édesapja bejegyzését ismerte el hitelesnek, és ezt írta róla: „Születésem napját ugyan tisztelendő Katona Mihály uram könnyen magyarázható tévedésből, vagy hanyagságból november 24-ére jegyezte be az anyakönyvbe. De minden kétséget kizár apám egykorú feljegyzése az öreg Biblia első lapján.” A hivatalviselő pontosságigénye szólal meg itt, de azon nyomban ő is téveszt, mert ezt írja a következő mondatban: „Rajtam kívül még hat gyermeket jegyzett oda: négy leányt és egy fiút.” A kéziratot sajtó alá rendező Balázs Győző 1935-ben egy kérdőjelet tett e mondat után, és ma sem tudjuk, hogy nem a régi prédikátor szelleme koppintott-e az idős költő ujjára, mondván: nézd csak, te is tévedhetsz, errare humanum est.

Ennél a kis malórnél sokkal fontosabb az, hogy nemes Lévay Péter szalmafedeles viskójában ott volt az öreg Biblia és az „öreg Szikszai”, a református kegyesség évszázadokig ható két szent könyve. S ott volt az „öreg templom” is alig száz-százötven méternyire a szülői háztól. A Nyögő patak és az Edeleny felé kanyarodó országút között lapult az a kis szegényparaszti porta, ahol Lévay bölcsőjét – saját szavai szerint – a „szárazkezű szegénység ringatta”. A ma táblával megjelölt, szerény házikó helyén állt egykor a még szegényesebb szülőház, ami utóbb költőnk is Arany János származási helyzetével rokonította. S míg Lévay születésének évében Petőfi kétéves gyermekként Félégyházán tipegett, Szabó Juliánna gyermeke utóbb bellőkében ringott egy faágon, míg az anya kapált vagy más mezei munkát végzett. Ez a származás eleve meghatározza a paraszti életformában gyökerező kisnemesi sarjadék nép- és nemzettudatát, és életre szólóan el is kötelezte. A szegényes földhözragadtságból a templom és az iskola irányában adódott némi emelkedés lehetősége. De a felszálláshoz szükséges energiát az a tudat, sőt öntudat adta, amely a magyar kálvinizmusból merítette a hitbeli elkötelezettséget és öngazolást. Bibliai erények, Istentől való eleve elrendelés és küldetéstudat nemesítették meg a szegényes valóságot. Ezen új nemességi öntudat lírikus ideológiusa és leghatározottabb képviselője Petőfi, aki 1847-ben Palota és kunyhó című versében így írt: „Szent a küszöb, melyen beléptem én, / Oh szent a szalmakunyhók küszöbe! / Mert itt születnek a nagyok, az ég / A megváltókat ide küldi be. / Kunyhóból jó mind, aki a Világnak szenteli magát, / Sa nép mégis mindenfelől csak / Megvetést és ínséget lát. Ne féljete, szegény jó emberek, / Jön rátok is még boldogabb idő; / Ha múlt s jelen nem a tiétek is, / Tiétek lesz a végtelen jövő.” –

• Lévay József szülei

Ennek a bibliai ihletésű etikai alapállásnak a családképét ugyancsak Petőfi vázolta fel Karácsonykor című versében a legnépszerűbb formában: „Oh aki együtt látta e családot, / Nem mindennapi boldogságot látott! / Mi boldogokvalánk, mert jók valánk. Embert szerettünk és Istent imádtunk; / Akármikor jött a szegény, minálunk / Vigasztalást és kenyeret kapott.”

Elképzeltető, hogy milyen hatással volt a fiatal Lévayra, a helybeli, majd a miskolci református iskola növendékére, a későbbi jurátusra Petőfinek ez a népszerű etikája; az az erkölcsi alapállás, amelyben ismerhetett saját családi helyzetére és azokra a szent igazságokra, amelyeket gyermekként először a templomban, talán éppen Katona Mihály prédikátortól hallott. Lévay személyiségének megalapozásához igen erősen hozzájárult az a lelki kultúra, ami lényegében a Szentírásból, a korabeli énekeskönyvből, Szikszai Keresztyéni tanítások című művéből, valamint ama nevezetes Johann Hübner szentírásbeli történeinak direkt alkalmazásából vette az etikai motivációkat. De mindezekhez még az is kellett, hogy az érzékeny lelkű gyermek saját családjában és rokoni környezetében megjelenítve lássa ezeknek a tanításoknak érvényességét, életet jobbitó hatását. Szüleinek küzdelmes életét látva, a megélhetés alacsony szintjén és a kisparaszti távlatnélküliségben hatalmasan felértékelődtek azok az erények, amelyeknek összességét egyetlen szóval tisztességnak mondjuk. Nagy és semmivel nem pótolható értéknek bizonyult ebben a körben az a hit, ami felfelé, a mennyország felé, a Gondviselő Isten végtelen mindenhatósága felé nyitott kaput és távlatot. Lévay öregkori naplóját olvasva bárki meggyőződött arról, hogy mit jelentett matuzsálemi kort megélt költőnknek az a lelkeség, amit a család, az iskola és az egyház kellő összhangban, hatékonyan, nevelési tényezőként képviselt. 1897 áprilisában, nagypénteken versben is megszólal naplójában, és ezt írja elhunyt szüleire gondolva: „Jól esik hinned, bár álom legyen a hit/Hogy körültem lebeg a ti lelketek itt;/Ha sírotdok mellett borongó bánatom/Karján a szeretet mécsét gyújtogatom./Nem látlak, de szívem ma is a tiétek;/Meggaltatok másnak, de nekem ti éltek!”

Majd prózára váltva, így folytatja: „Elővettem a Szikszai tanítások régi, megviselt könyvét, melyből ők imádkozni szoktak. Elolvastam belőle a nagypénteki imádságot s egészen körömbé idézte őket az imádkozás. Mind a hárman együtt voltunk, mint valaha.”

A szeretet és meghittség igénye hozatta létre Lévayval azt a kis magánszentélyt, amit ő Szentpéteri üres fészkeknek nevezett, s ahova nyugdíjas korában Miskolcra rendszeresen kijárt meditálni és magánya csendjének, kertjének fái és virágai között lelki feltöltődést keresni. Ha behűződött volna végleg magányába, akkor nem sok mondanivalónk lenne egyháziasságáról. De Lévay Szentpéteren rendszeresen templomba járt, és minden nagy ünnepen részt vett az úrvacsorai közösségben. Naplójában számos adalékot találunk a helybeli gyülekezet és a tágabb körű egyház életéről, eseményeiről, problémáiról. 1892. december 25-én a szülei emlékére készítettett úrasztali terítőről ezt írta naplójába: „Eltöltöttük Karácsony első napját. Én is megjelentem az úrasztalánál, melyet most borított először a boldogult szüleim»áldott emlékére« általam készítettett szép asztalterítő. Jólesett lelkemnek szemlélni, hogy nevöket e szent helyen is ragyogó betűkkel jegyezhettem föl. Évek után évek fognak elmúlni, s talán az én »fiú szeretőm« ezen csekély emléke hosszú ideig felmarad, de az abba hímezett Lévay Péter és Dobai Szabó Juliánna nevekben egy hosszú élet örömeit, emlékeit rajtam kívül senki sem fogja többé érezni, tisztelni és dicsőíteni.” Talán most szépihethünk valamit ezen a komor jós-

laton. Mert az egyház az a hely, ahol az ilyen szelíd sóhajokat is számon tartják. A régen porladók és az eljövendők lelki-szellemi egységét a haladás felgyorsult ütemében is úgy keressük, hogy a Szentháromság egy örök igaz Isten valóságában képzeljük el létünk kezdetét és folytatását.

A sajszentspéteri Lévay ünnepség után a parokia előtt • 1988. július 3 • Fotó: Várady József

Lévay József legszebb ajándéka egyházunknak a Johann Crüger 17. századi dallamára írt, Gondviselő jó Atyám vagy... kezdetű éneke. Ez az ének messze túljutott a helyi gyülekezet határán, mert mint jelenlegi énekeskönyvünk 277. énekét, országszerte éneklük a gyülekezetek. Ez az ének is egy sóhajtás, amivel elbocsátjuk szeretteinket a mulandó világból azzal a tudattal, hogy nemsokára mi is utánuk megyünk. A költő halálának hetvenedik évfordulóján ezen az emlékűnnepélyen is bárki megérezheti, hogy a régi szerző hogyan él tovább szellemi valóságában közöttünk, bennünk, amikor régen leírt gondolataival felmelegíti dermedt szíveinket. Azt sugallja ez az ének, hogy létünk valósága nemcsak kalóriákban, kilogrammokban, teljesítményekben mérhető, hanem lelkünk rezdülései, az érzelmek síkján is eldönthetik, hogy teljes, üdvös, boldog életünk van-e a földön, vagy csak szédelés és bukdácsolás jellemzi azt. Lévay finom patikamérlegesen méri az élet valóságát, és arra kormányozza lelkünket egész költészetével, hogy vegyük figyelembe a mikrokozmoszt, sőt a szemmel nem látható világot is. Úgy lesz teljessé életünk, ha beszámítjuk a spirituális valóságot is, a szubjektív érzések kozmoszát, azokat a rezdülési mozzanatokot, amelyek a természetben is megfigyelhetők, például „az alélt bús virágot megújító harmatban”. Létünk abszurditása és kínzó bizonytalanságai feloldódnak ebben az ihletszerű felhangoltságban, amiről pünkösdi alkalommal azt mondták a kívülállók Jeruzsálemben, hogy „Édes bortól részegedtek meg”. A vallás titkához tartozik ez a fantasztikus visszatükröződés, ez a kábítószer nélküli kábulat s az élet költészetének is nevezhető felhangoltság. Ebben a lelkiállapotban a halált is nyugodtan és megbékélten várja a lélek, mint „aratót, aki learat”. Itt már nemcsak költészet, hanem valóságerejű érzés kifejezése az imádság, amit Lévay így fogalmazott népszerűvé vált énekében: „Ó add, hogy ha

majd bevégzem / E mulandó életet, / Lelkem tisztán és egészen / Egyesüljön te veled. / El ne vonjon semmi többé, / Tied legyenek mindörökké!”

Teológia naturalisnak nevezik azt az irányzatot, amelyben nemcsak a Bibliát olvasták, hanem a természetet is kijelentéssérvényű isteni megnyilvánulásnak tekintették. Nem feladatunk most, hogy ezt a teológiai irányzatot a mai szemlélettel összemérjük. Lévy József nem teológus volt, hanem költő és egyháztag. Kegyeességi gyakorlatában 19. századi: olykor ésszel kételkedő, máskor érzelmesen ellágyuló. De anyaszentegyházához a racionalizmus elsőkélyesítő korszakában is példaadóan hűséges maradt. 1893. október 22-én a szentpéteri orgonavetés alkalmából ezt írta naplójába: „Az orgonát Keszti Ferenc egyszerű mezei gazda vallásos buzgósága ajándékozta az egyháznak. Mint hallom, ezerhétszáz forintjába került. Szorgalmának megtakarított filléreit egybegyűjté és az oltárra tette le, ösztönző és elpirítő példát szolgáltatva a sokkal tehetősebbeknek, akik ajkukon hordják a magyar protestantizmus fontosságát és önerejére utalt szegénységét, de érette áldozatra nem hajlandók.”

Szülei sírjának gyakori látogatása valósággal kiegészítőjévé vált otthoni és templomi meditációinak. Ledolgozott évtizedei: tanársága a miskolci református gimnáziumban, majd a vármegyei főjegyzőség, s végül az alispánság, valamint a párhuzamosan végzett irodalmi és költői munkássága egyre több elismerést szereztek neki. De Lévy szerényen és keresztényen alázattal hártotta el személyének ünneplését. A kálvini tradícióhoz az is hozzátartozott, hogy Egyedül Istené a dicsőség – Soli Deo Gloria.

A református egyházzal való kapcsolatát mindenekelőtt a helyi gyülekezettel tartott kapcsolatában élte meg. Jókedvű adakozó volt, akinek még arra is volt figyelme, hogy a szép öreg templom környezetét csinosítsa. 1912 januárjában a miskolci faiskolából hozatott facsemetékkel ültettette be a templomkertet. A korabeli Protocollomban ezt így örökítették meg: „Egyháztanács örömmel veszi tudomásul a templomkert szebbé tételét célzó törekvéseket s Lévy József nyug. alispán úrnak közbenjárásáért köszönetét fejezi ki.” Ez a fásítási akció azért is emlékezetes, mert 92 éves korában írt, Szép öreg templom című versében is megemlíti, öt évvel az ültetés után, amikor versét így fejezi be: „Ifjú akácok a templom körül, / Örökjete soká s viruljatok! / Lakástokért, a szent helyért talán / Az ég kegyelme nyugszik rajtatok. / Ti még éltek, ha már én véget értem. / Susogjátok, hogy egykor én is éltem.”

Az eltelt 71 év alatt ezek a fák elgöbösödtek, elrevesedtek, s amikor ez év tavaszán az utolsó is kivágásra került, alig találtatott benne egy kétméteres darab ép faanyag, ami arra hivatott, hogy tovább vigye fában is a költő emlékezetét. Erről az ép darabról az határozta meg, hogy pihenőpad készüljön belőle, amin a mai templomjárók, majd új fák árnyékában ülve, költőnkéről is megemlékezzenek.

Lévy Józsefet 1917. július 15-én egyházkerületi világi tanácsbírónak is megválasztották Miklós Ödön, Dókus Gyula, Szentim-

rey Gyula és Szalay László társaságában. Ez a tisztsége valójában hivatalos elismerése volt egyházhű életének, amit családi kapcsolatai is erősítettek. Lévy közeli rokonai között több lelképásztort is találunk. Csernák Béla Nagyváradon püspökké választott egyházkerületi főjegyző, valamint Vadászy Pál felső-borsodi esperes, szentpéteri lelképásztor, a költő nyugdíjas korának jó emlékezetű papja, legközelebbi rokonai voltak. Így érthető, hogy jegyzőkönyvben is megörökítették a Vadászy Pálnak szóló részvétnyilvánítást 1918. július 19-én, két héttel a költő július 4-én bekövetkezett halála után. Az egykori bejegyzésből egy mondat is érzékelteti a helyi egyház hivatalosainak véleményét, amikor ezt írják: „Nemes alakja bár az enyészeté, de neve, híre e hazában, míg magyar él, el nem enyészik soha, ki írói munkásságával oly nagy dicsőséget szerzett hön szerető hazájának.”

Lévy József felkészülvén halálára szeretett egyházáról is megemlékezett végrendeletében. Kétezer koronát a szentpéteri egyházra, ötszázat pedig a református iskola részére hagyatékolt. Rokonának, Vadászy Pál lelképásztornak, illetve a mindenkori lelkész részére egy Wertheim szekrényt hagyományozott, ami réges-rég eltűnt a parókiáról. Azt is kikötötte, hogy a kétezer korona kamatából, majd sírját gondozzák, amiért a gondnok tíz koronát fizetett az egyházfiaknak. Végül ebben is változás lett, mert időközben megszűnt az egyházfiség intézménye. Parlagi kietlenség támadt a hajdan hírneves szentpéteri egyház ótetejtőjében, míglen a nagyközség egyik szocialista brigádja felvállalta a Lévy-sír rendszeres gondozását.

Lévy József halálának hetvenedik évfordulója végül is nagy alkalom arra, hogy társadalmunk konstruktív erői jobb közállapotok megteremtésének érdekében a közös örökség gondozásában is egymásra találjanak.

Az alábbi írás Horváth Barna (1936–2009) volt Sajószentpéter-nagytemplomi (1975–2003) lelképásztor, borsodi esperes (1989–2002) előadása, amely a Lévy József halálának 70. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen hangzott el a miskolci egyházkerületi székházban 1988. július 3-án délután. Először a Herman Ottó Múzeum közleményeiben jelent meg, 1989-ben.

AZ ÉLŐ IGE ÉVE

2024

„Az élő ige számomra Istentől vett titok, remény és erő. Felbecsülhetetlen kincs, mint maga az Élet.”

Estók István • iskolalelkész • Lévy

Kustár György: Követhető-e JÉZUS?

Hat évtizede vagyok lelkes olvasó, könyvrajongó és ennyi idő alatt már rájöttem, hogy a szerzők nagy gondot fordítanak a címadásra. Vannak, akik tárgyilagosan jelzik, hogy miről is lesz szó, a bátrabbak csak utalnak a témára, a még bátrabbak olyat választanak, ami még köszönőviszonyban sincs azzal, amiről írnak, és aztán vannak, akik provokatív szavakat vagy mondatokat tolnak a címlapra. A Sárospataki Egyetem oktatója ez utóbbi utat választotta könyvéhez, amely a Károli Könyvek sorozat darabjaként tavaly hagyta el a nyomdát, a Harmattan kiadó és a Károli Egyetem jóvoltából.

Református olvasóként, lelkészként enyhén meg is botránkoztam ezen a felvetésen. Feleslegesnek éreztem a kérdést és bevalom most is annak vélem, mert számomra evidens a válasz: **igen**.

Sokáig szemeztem a borítóról hűvös nyugalommal rám tekintő krisztusarcával, aztán - az íróhoz fűződő és több, mint negyven éve fennálló családi kapcsolatra gondolva - így szóltam: „**na, gyere te könyv, lássuk, mire megyünk egymással!**” és belekezdtem.

Az **Előszó** önvallomás szerűen fogalmazza meg, hogy miért is ezt a témát választotta doktori dolgozatához és aztán bővítette tovább éveken keresztül, míg végre a kézbe vehető eredmény ilyen formában megszületett. *Személyes teológiai útjának állomása, ahol megpróbált arra választ találni, van-e egyáltalán és milyen a krisztusi út, és ha van, más-e, mint az első században volt?* Bevallottan Bultmann inspirálta a vizsgálódásra, és a vele

való egyet nem értés terelte arra az útra, hogy vizsgálni kezdje az evangéliumi történeteket és mondásokat abból a szempontból, hogy ezek megadják-e a követés paramétereit.

A **Bevezetés** címen tált gondolatok közelebb visznek bennünket az utánzás fontosságához az ember és talán az emberiség életében és az abból kialakuló közösségek belső viszonyaiban. Ezzel együtt tárgyalja a szóbeliség fontosságát és annak elsődleges és másodlagos jelentőségét a kutatások fényében, az ókortól egészen az egzisztencializmusig.

A **könyv lényegi részének első fő fejezete** a mimézis és a szóbeliség témáját járja körül. Talán nem ártott volna, ha megismerkedhetünk a szó eredetével, az ige előfordulási helyeivel a bibliában, mivel nem minden olvasó olyan járatos az újszövetség eredeti nyelvében, mint annak egyetemi oktatója. Rengeteg kutató megállapításával találkozhatunk, és végül megkapjuk az összegzést, mely szerint Jézus tudatosan készítette fel tanítványait, oktatta őket, előírásokat adott, egy bizonyos életforma megvalósítására buzdította őket, és hagyományokat bízott rájuk. Felvetődik a kérdés: vajon jellemző volt-e az ókori pedagógiában és a mindennapi életben az utánzás és vajon miért maradt fenn történetekben is a Jézus-hagyomány.

A **második nagy egység** a Narráció és erény főcímet kapta. Ezen belül elkalandozunk az ókori szóbeliség és írásbeliség megszgyein, megismerjük Eric Haverlock téziseit és egy elfelejtett műfaj, a chreia (rövid, tömör, szórakoztató retorikai eszköz) nyomait keressük Jézus tanításában és meg is találhatjuk azokat. Rendkívül érdekes kitekintést kapunk a Jézus korabeli zsidó oktatásról, annak szóbeli és írásbeli elemeiről, a rabbik példaadó szerepéről és az ezekről folyó tudományos vitákról. A szerző leszögezi, hogy véleménye szerint Jézus munkássága előtt, alatt és utána is a hősök imitálásának gondolata egyaránt jelen volt a hellén-római és a zsidó kultúrában.

A **könyv harmadik egysége** Jézus és az utánzás kapcsolatát elemzi. Kitér az evangéliumokban felfedezhető életforma hagyományozás és annak megélése kérdéseire. Külön egységet szentel az ördögűzési történeteknek és azt a kérdést boncolgatja, hogy azok mennyiben tekintendők, tekinthetők követendő példának. Rendkívül érdekesek azok a gondolatai, amelyekben a tanítványoknak szóló, az életvitelre mutató parancsok és tanítások lényegét kutatja. A Krisztus követés súlyát, annak az életmódra: a lakhatásra és az anyagiakhoz való viszonyra vonatkozó részét előtérbe helyezve.

A **könyv végül** is megválaszolja a feltett kérdést, mert szépen és logikusan építi fel a végeredményt. **A szerző az exegézis új megközelítésének szükségességét vallja: legyen az egzisztenciális kutatással, szembenesse az olvasót saját Jézus-követésének komolyságával, megértette, hogy nem az a lényeg, mit kell hinni, hanem az, hogy mit kell cselekedni hitből fakadóan.**

Rendkívül alaposan, körültekintően megírt teológiai szakművet tettem le, amelyben lenyűgöző mennyiségű forrást, szerzőt és gondolatot sorakoztatott fel az írója. Azonban az olvasása számomra szemet és elmét egyaránt fárasztó, megterhelő volt. Csak azoknak ajánlhatom jó szívvel, akik meglehetősen alapos általános és teológiai műveltséggel rendelkeznek és kifejezetten érdeklődnek a téma iránt. Azoknak viszont fenntartások nélkül!

„Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok, és az Isten Lelke bennetek lakik?” – 1Kor 3, 16

Puskásné Szőke Éva

LELKED TEMPLOMA

Kicsike templom.
Fény csordul a falon.
Ajtó szélesre tárva.
Mindig Istenre várva.

Fénnyel teli takaró.
Puhán testhez simuló.
Isten adta neked,
Ki féltőn fogja kezéd.

Csak nyisd ki templomod ajtaját.
Halld meg Isten halk szavát.
Ki csendesen kopog az ajtón,
Ne hagyd, hogy sokáig várjon.

Mert sötét az a templom,
Ahol Isten nem ragyog.
Penészes, dohos falak,
Jéghideget árasztanak.

Lelked reszketve várja az áldást,
Nyisd ki hát templomod ajtaját.
Isten halkan belép rajta,
Szeretete lelked betakarja.

A fentebbi verset Puskásné Szőke Éva, a Sajószentpéter-Nagytemplomi Gyülekezet presbitere írta. A verset megzenésítette Zoller János. A feldolgozást 2023. szeptemberében előadták a Miskolci Nemzeti Színházban, az Ars Sacra Fesztivál keretén belül.

A felvétel megtekinthető a YouTube-on: János Zoller: Lelked Temploma / The Temple of Your Soul

---

*„Térjetek meg és keresztelkedjete meg
mindnyájan Jézus Krisztus nevében
bűneitek bocsánatára,
és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”*

(ApCsel 2:38.)

„Mindeddig megsegített minket az Úr!”

(1Sám 7,12)